

M. Maruneviç adına Bilim Araştırmaları merkezi
Genel üretmek müdürlüü

NIKOLAY BABOGLU

**GAGAUZ
FOLKLORU**

Bu folklor yaratmaları Nikolay Baboglu tarafından 60-cı yıllarda toplanıldı. 2011-ci yılda Gagauz Yeri M. Maruneviç adına Bilim Araştırmaları merkezi tarafından latin garfikasına geçirildi.

Latin garfikasına geçirdi: Svetlana Frangu.
Redaktor – korektor: Dr. Güllü Karanfil.
İvanna KÖKSAL.

HOCA NASTRADİN İÇİN
GAGAUZ FIKRALARI

ŞAŞARIM AKLINIZA, NĀBACĒNİZ RUBAYLAN?

Hoca gezdii orda popazları kendi keskin lafınnan hocma kamçılarmış. Bu betere popazlar, manafıar hem başka caami izmetçileri alınmışlar onnar da Nastradini gülsünnär. Kolvermişlär ses ani 10 gündän sora dünnä batacêk...

Aaz–aazdan etişmiş bu laf Hocaya da. Kaldıynan bir gün “dünnä kaybelmesinä” popazlar, manafıar toplanmışlar Nastradinin auluna da türlü akıl verirmişlär.

– Hoca, yarın dünnä bitkisi ne tutêrsın o inää? – çıkar kenara, keselim onu...

– Olur bunu da yapalım, – demiş Hoca, – ölä da kaybelecez, – baari iyelim bitkidä doyunca...

– Urduk lüzgerä, – demiş manafın biri sevineräk onun yanında duran dostuna popaza.

Çatılmış Hoca inää da çıkmışlar kenara,
daa boyuna, kazmışlar bir kotlon da kesmişlär
inää.

– Dostlar, – demiş Hoca, – bän sizä
pişirecäm imenin iysini, ama siz gidin birär
arka odun getirin.

Kayıl olmuş popazlar. Hepsi
soyunmuşlar, dala rubalarını atmışlar da oduna
gitmişlär.

Hoca o saat rubaları taraşlamış iki altın
krest, bir da gümüş krest almış da kendi
koynusuna koymuş, birini cebinä bir altın saat
bulmuş, onu da toplamış, sora öbür ceptä geää
gibi para bulunmuş, onnar da Hocaya
düşmüşlär.

Bu iştä sora Hoca rubaları hepsini
ateşä atmış...

Popazlar geldin gibi saletmişlär
giinmää.

– Hoca, rubalar neredä?

– Bän onnarı ateştä yaktım, – cuvabını
vermiş Nastradin.

– Ne sän delirdin mi Hoca? – hepsi bir sestä sormuş.

– Şaşarım aklınıza, dostlar, – kesmiş lafi Nastradin, – Nâbacêniz rubaylan? Yarın diil mi düünä batacêk?..

Popazların bir karış aazları açık kalmış.

Hoca sa gitmiş işinâ, altın işleri satıp kendinâ islâ bir inek almış hem da çok parası da kalmış...

TEK ALINIZ

Nastradin hap–aç gelmiş dostuna musaafirlää. Dostu da onu sarmaylan konuklamış.

Hoca girişmiş da sarmaları ikişâr–ikişâr aazına atarmış. Sıkı–sıkı iyirmiştir...

Dostunun karısı bunu görüp duymuş, ani sarmalar etmeyceklär da kıyıştıramaya–kıyştıramaya Hocaya demiş:

– Nastradin amuca, sarmalarımız kıt biraz, yalvaracam tek alınız!

– Üçâr aazıma sımêêr, – buularak sarmaylan, cuvap etmiş Hoca.

NASTRADİN AALEMİN AKLINNAN

Nastradin Hoca çekettirmiş dışarda bir yaz fırını düzmää. Ölä o işlärkan gelmiş, bir komuşusu da demiş:

– Üülen tarafına yapmışın fırının aazını.
Bu diil islä.

– Neçin diil islä e? – sormuş Hoca.

– Neçin ki buyansı yılma. Baksana fırın sansın başaşaa durêr. Nasıl ekmekleri atacan? Lääzım iiläsin, iki kat olasin. Hiç uydurmamışın Hoca, – başarmış lafini komuşu adam.

Nastradin Hoca, bu laftan sora komuşusunnan, alıp yıkêr fırını da düzer gün duusuna dooru aazını.

Bu yolluk gelmiş bir başka adam Nastradinä da demiş, ani fırın düzülü heptän naafilä.

– Neçin? – sormuş Hoca.

– Neçin ki bölä fırının içinä var nasıl su gelsin. Tä nasıl yanından sel dooru içinä uurayacêk da yıkılacêk.

Düşünmüş Hoca da enidän yıkılmış fırını...

Gün duusuna – uymêêr, üülenä–uymêêr, düzecäm aazınnan gün batısına, – söylemiş Hoca kendi - kendinä da ölä da yapmış.

Taman Nastradin işini başarmış gelir ona bir eski dostu.Çekeder bunnar bakmaa eni fırını. Eski dost demiş:

– Hoca, bana gelir, sän erleştirmemişin islä fırını. Baksana nasıl bu er yılma, diil düz. Lâzımdı ilkin eri düzeldäsin da sora fırın düzäsin. Tä bu duvarını onun var nasıl su yıkasın. Taa iy olacêydı poyraza olsun.

Hoca ne kalmış üfkedän dostunnan bozuşsun, ama dayanamamış. Aklınca düşünmüş.

– Dur bunu da sesleyim. Kafadarı gittiynen taa, yıkılmış fırını da düzmüş enidän aazınnan poyraza...

Geçer bir-kaç gün, Nastradinä genä gelmiş bir musaafir. Hoca göstermiş ona da fırını.

– Pek islä fırıncık, – çeketmiş musaafir söylemää kendi fikirini, – ama bän olaydım aazını poyraza düzmäzdim. Nända sän var gördüün düzölsün bir yapı poyraza aazınnan?! Kaar yaacêk, içini dolduracêk, kaarlar eridi – fırın yıkılacêk...

Sıkılmış Nastradin dişlerini üfkedän.

– Ah, – demiş kendi kendinä, – genä uydurmadım!

Gitticään musaafiri Hoca yıkêr fırını da düzer onu bir döşemä üstündä. Bölä ona kolaymış aalemin aklına uymaa. Kim nasıl däärmış, Nastradin ölä fırını çevirmiş...

KORUNUN, HERGELÄDİR, URU!

Hocanın atı gebermiş, kalmış onda sade bir kantırma hem bir da harannik. Ne yapsın şindi Hoca beygirsiz. Düşüner bir cümbüş yapsın.

Gider, bulêr bir kuru beygir kellesi, giydirer ona kantırmayı, da çıkêr bükük yola. Koyêr kelleyi yol boyuna. Edâân bir ucundan tutarmış da ölä dururmuş.

Geçân insannara Hoca hep teklif edârmış:

– Yalvaracam, efendilâr, korunun!..

– Nedân korunalım? – sorarmış geçennâr.

– Nedân? Attan korunun. O hergelâdir, uru! Aylanın tâ ölä bir taraftan!.. Hepsi insannar gülârmişlâr.

– Neresi kuru kellenin uracêk?

Biri yolcunun ne kalmış bassın kellâ üstünâ. Hoca aylandırmış edektâ baalı kelleyi da yolcunun kasıklarına bir kellâ döşemiş!

Yolcu şaş–beş olmuş, ama Hoca ilersini almış:

– Nezamandan beri deerim aylanın, hergelâdir, uru! Biri istâmeer seslesin... Tâ urdu! Şindi hiç olmasın beni kabaata sokacênız.

At diil mi, tâ urdu. Neçin aylanmadın bir taraftan?

BİLMÄSİN, HAVA NİCÄ OLACÊK

Harmanda düveni aydarkan, Hoca yanına hep yorganı da almış. Bu işi görüp karısı ona sormuş.

– Bre Hoca, bu kaynak sıcakta ne o yorganı da düvendä taşıyorsın?

– Sus, mari horospu, – demiş Hoca, – armanın öbür kenarından dönüncä ne bilersin, hava nicä olacak.

DAYANIN, SESİ YARINA ÇIKACÊK

Bir Pazar günü erken Hoca yannaşmış kasabanın baş tükânına da kilidi kararmış. Yoldan geçän adamnar bu işi deneyip, onu bişeyä getirämemişlär da sormuşlar:

– Ne o Hoca, ne sän orada buuşêrsın yapmaa?

– Ne olsun? – demiş hiç bir gamsız Hoca.
– Kemeñçä çalêrim.

– E o senin kemeñçenin sesi neçin çıkmêêr?

– Dayanın, dostlarım, – cevap etmiş
Nastradin, – sesi yarına çıkacêk.

BUNNAR MI YIRTIK?!

Hoca zavallı her gün yırtık gezârmiş,
ama bir kerâ çıkmış sokaa en yırtık
yaamurluunnan: o ruba pak delimdeşikmiş,
donnarı da yama–yama üstünäymiş.

Erifin biri dayanamamış da Hocaya
sormuş:

– Nasıl yırtık ruba bunnar sendä, Hoca?

Hoca:

– Bunnar mı yırtık?! – demiş, – sän gelsän
göräsin bendä evdä taa ne yırtıklar var...

CEERİ KAÇA ALDIN?

Hoca paneerdan bir ceer satın almış da
onunnan evä yollanmış.

– Hoca, o ceeri kaçā aldın? – sormuş erifin
biri.

Hoca cevap etmiş. Ama o lafını taa
bitirir–bitirmäz, başkası sormuş:

– O ceeri kaçā aldın, ba dost?

Hoca buna da cuvap etmiş. Da sora taa biri, da taa biri...

Nastradin etiştirämezmiş cuvap etmäâ, ozaman Hoca erä yıkılmış, girişmiş yuvar-yuvar yuvarlanmaa. Bu fasıl siyrä bütün panayır toplaşmış...

Kalabalık arasında Hoca kalkmış da ceeri göstereräk, baarmış:

– Ceeri iki manasa aldım!

Baardı gibi almış kendini da evä gitmiş...

VARLAA DARLIK MI OLUR?

Bir yaamurlu sarp havada Hoca paneerda tutulmuş. Papuçları saydı ikisi da yırtkılmışlar. Biri ökçesindän delikmiş, öbürü da burnusundan.

Näpsın Hoca? – Alıp papuçları ikisini da bir ayaana giyer, da ölä, bir ayaanda iki papuç biri da yalnayak, gölcüklü paneer meydannında gezinirmiş.

Görennär Hocayı bu halda sormuşlar:

– Nastradin amuca, naşey bu senin bir ayanda iki papuç öbürü da yap–yalnaak çamur içindä?

– Ne olsun, dostlar, – cuvap etmiş Hoca, – Varlaa darlık mı olur?

KARIN NE ÇOK GEZER?

Dostunun biri Hocaya sormuş:

– Bu senin karın, ba dost, ne okadar çok gezer?

– O az gezer, – demiş Hoca, – Çok gezäydi, evä dâ geleceydi, osaydı hep aalemdä durêr...

BÄN TAKTIM SÄN DA BAKTIN

Hoca girmiş bir çiçek lavkasına. Görmüş orada insannar girip, çiçää takıp çıkarmışlar.

Hoca da bir en islä çiçää ayırmış, başına takmış da çıkarmış... Satıcı ses etmiş:

– Hoca, parayı ne ödämeersın? Ya dön geeri!

– Olur döneyim, – demiş Nastradin, – da cebindän çıkarıp parayı göstermiş satıcıya da genä çeketmiş gitmää...

Satıcı enidän sormuş:

– Hoca, e bu ne sendä?

– Ne olsun? – deyivermiş Hoca. Bän taktım, sän da baktın. Diil mi, ödeşik?!

GÖSTEREYİM Mİ NİCÄ İDİM?

Popaz bir kerä Hocayı teklif etmiş toplasın ona kovrikleri, bak o etiştirämemiş beş-on yırak evä gitmää. Zaameti için Nastradinä topladı kovriklerdän yarısını adanmış.

Gezmiş Hoca evleri da hepsindän almış popazın deliklerini. Hepsi toplanmış otuz iki kovrik.

– Hm, – düşünmüş Hoca, – bu kovrikleri yarısı benim, – Paysın etmiş da onaltısına imiş.

– Ama bunnardan da şindi popaz düşer bana yarısını versin, – esaplamış Hoca da genä imiş yarısını – sekizini, kalmış sekiz kovrik.

Sekizin da yarısı, Hocanın esabına görä, ona düşärmiş... iyer taa dördünü. Kalêr dört kovrik. O dörttän da iyer ikisini da bitkidä iki kovrik kalmış. Popazın portası yanında da o iki kovriktän birini imiş. Popazın auluna girmiş bir kovrik elindä.

– Kaç kovrik topladın, – o saat sormuş popaz.

– Otuz iki, hızlı cuvap etmiş Nastradin.

– Näptın onnarı?

– Payımı idim, – demiş Hoca.

– E nasıl idin onnarı? Onnar hepsi sana düşmäzdi, – sormuş üfkeli popaz.

– Olur göstereyim, – demiş Hoca da imiş bitki kovrii dä.

KO RUBALAR DA İSİN

Nastradinni bir konuşkaya teklif etmişlär. O da pek giünmemiş, ama yırtık yaamurluunnan çekilmiş gelmiş...

Bu halda kimsey ona sayıp çıkmamış, kapu ardına oturtmuşlar. Hoca buna dayanamamış... Tezicik çıkıp gitmiş da

komşusundan amaanet bir kat ruba almış.
Giinmiş islä da genä o konuşkaya gelmiş.

Bu yolluk Hocayı karşıya oturtmuşlar, da her taraftan ona buyur edärmışlär.

– Saa olun, – demiş Hoca da sokmuş mancanın içinä ennerini...

– Bu ne sendän Hoca? – sormuş evin saabisi. – Neçin gözelim rubayı bulaştırêrsın?

– Bulaştırmêêrim, be dostlar, – cuvap etmiş Hoca. – Ne bendä mi hatır? Rubada. Ko rubalar da isin...

BÄN DİİLİM AMEL

Konuşkada Hocaylan yannaşık oturannar lokmaları iyip onun önünä hepsini kemikleri sürärmışlär, da bu üzerä Hocayı gülmää alırmışlar. Onnar öntermışlär evin çorbacısını sorsun kanırsın Nastradini.

Çorbacı sormuş:

– Hoca, ne okadar amelsin? Bunca lokma imişin?

– Hm, – demiş Hoca, – bän diilim amel.
İdim, ama kemikleri ayırdım. Ya bakın tä bu
benim yanımda oturannara: onnar heptän amel
– lokmaları kemiklerinnän imişlär...

BİR ŞKAF ALSANA

Komuşusu Hocaya akıl vermiş:

– Hoca, rubalarına koymaa deyni bir şkaf
kendinä alsana!

– Zabun akıllıysın, komuşu, – deyä cuvap
etmiş Hoca da sormuş: Sora bän çıplak mı
gezeydim?

ASLISAYDI, VER ALTINNARI

Padişaa bütün memleketä işittirmiş, ani
her çıkarsa biri da sölesin padişaha ölä bir
büük yalan, ki padişaa kendi da yalan saysın,
ozaman o erif kabul edecek yarım padişahlık,
ama söylenmiş yalanı padişaa aslı bulursa,

ozaman yalancı kırk kamçı arkasına kabul edecek...

Çoyu bu işä tutunmamış, neçin ki bilirmiş insan, ani padişaaada dooruluk zor bulmaa: onda aslılır da yalan, yalannar da aslı varmış nicä olsunnar. O takım, nicä padişaha uyarılmış...

Ama kimisi istemiş denesin kismetini, türlü yalannar düşünmüşlär, ama padişaa hepsini onnarı aslı bulmuş, da ölä hayli fazlı adamnarı düümüş...

– Durun, – demiş adamın biri, – bakalım bu da mı aslı!? – da gidip padişaha tä şu yalanı söylemiş.

– Benim bobam, – demiş adam, – yaptıydı bir büyük merdiven. Avşamneyin onunnan günä pinin kor alırdık da ateşi tutuştururduk...

Adam lafını bitirdiktän sora biraz susmuş, da sormuş güleräk:

– Nasıl, sözlü padişahın, bunu da mı aslı deyecan?

– Var nasıl pek olsun aslı, – cuvap etmiş sesini uzularak padişaa, – benim vardı bir dostum lülesinin sapı okadar uzundu, ki hiç merdivensiz etişip gündä tütününü yakardı...

Bu adamı da tucurguya sokmuşlar. Zavalı kırk harapnik arkalarına imiş.

Dayanamamış buna Nastradin Hoca.

– Etecek oldu, – demiş, – düüer o kabaatsız insanı...

Alêr bir büyük boş çuval koltuuna da tezicik gider padişaha.

– Sabansêêrsın, anılmış padişaa, – selâm vermiş Hoca, kalpaanı çıkararak hem erädän iileräk.

– Hoş geldin, Nastradin, – demiş padişaa, – ne söyleycän?

Hoca:

– Geldim, padişahım, borcunuzu çeviräsiniz, hanidän taa aldıydınız bendän tä bu çuvallan bir çuval altın ödünç, var umudum unutmadınız, tä şindi geldim veräsiniz altınnarı geeri.

– Bu yalan! – baarmış padişaa üzlän insan arasında, – nezaman sän bana altın verdin?

– Yalansa, – deyivermiş Hoca, – ozaman verin bana padişahlın yarısını... Diil mi, ölä laf kolverdiniz?!

Padişaa duymuş ani aldanmış, ama alt kalmaa istemâzmiş.

– Bu–bu–u–u–u aslı! – üfkeylen genä baarmış padişaa kekeleyeräk...

– Aslıysaydı ver altınarı, – usulunnan teklif etmiş Hoca.

– Çevirin ödüncü, adamın altınarını! – izin etmiş slugalarına padişah, zere belliymiş, ani başka türlü Hoca yarım padişahlık dileycek...

Nastradin almış çuvallan altınarı da tilki gibi gülümseyräk hem yaalanarak evä gitmiş.

OLURSA VAKIDIN, GAYDA DA ÇALARSIN

Nastradin Hoca gençliyndä pek muzıkaylan zanatlanırmış, varmış islä gaydası,

çalmaa da artık eltenirmiş. Kim bilsin, fukaaralık olmaymış, beki anılmış muzıkant başı olaceymış, ama yazık, yokluk betterinâ bobası Hacayı taa oniki yaşından çıraklaa vermiş.

Hoca çorbacısına demiş:

– Paalı efendim, benim bir da pek gözâl sesli gaydam var.

– E da ne varsa gaydan? – gamsız hem sırıdarak sormuş çorbacı.

– Olur mu onu da alayım bilâ canabinizâ işâ geldiynen? – sormuş Hoca.

– Olur, – demiş çorbacı, – sabaa işâ gelâsin gaydannen da koyasın onu saçak altına. Vakıdın oldukça yaparsın bana da bir şennik.

Hoca ertesi günü gelmiş çıraklaa gaydasınnan da koymuş onu saçak altına.

Bütün yıl o beklemiş ara bulsun da gayda çalsın, ama ölä da vakıt bulamamış.

Yılı dolduynan saletmiş, alıp gaydasını da gitmäâ, ama onu artık moliklär imişti.

MASALLAR,

LEGENDALAR,

ANNATMAKLAR

Bir vakıtlar bir dädüylan bir babu varmış. Dädu pek yınatmış. Bu babuylan ayırı yaşarmışlar.

Babunun evi mercimektänmiş, dädunun da evi tuzdanmış.

Bir kerä babu koymuş bir çüven mercimek kaynatmaa da gitmiş däduya komuşulaa.

- Dädo, birazçık ödünç tuz versänä.
- Sauş başımdan, babo, sana kül da vermeyecäm, - üfkelenmiş dädu.
- Bolay – demiş babu, - yaasın bir büyük yaamur da eritsin senin evini, kalasın sän, yınat köpek, yuvada.

Babu lafını kesämeer, başlamış bir çıvgın, bir kıyamet! Üç gün üç gecä yaamur

yaamış. Dādunun tuzdan evi erimiş. Babunun saydı, mercimektän, eşermiş. Ama dışarda yaamur hep yaayırmış. Dādu dişlerini takırdadırmış suuktan, hem babunun pençerisinä gelmiş da yalvararmış:

- Babo-o, sade hayada kolver, bari bir köşeciktä durayım. Ölecäm. Dondum hem yaşım.
- Açañ bän bir damla tuz istärdim verin mi?
– babu sormuş. – Tä şindi, kart hobur, sän da dışarda biraz don...

Dādu bir-iki yutkunmuş da sora genä yalvarmaa çeketmiş, neçin ki pek serinmiş dışarda.

– Babo-o, ölüncä unutmycam, bari hayadın bir köşeciinä kolver. Benim ihtär canımı acı...

Babu, cana yakın, genä dāduyu acımuş. Usulunnan rezeyi açmış da dāduyu hayada kolvermiş.

- Sadä tä o köşeciktä durasın, - demiş.

– Saa olasin, babo, saa olasin, islā ani buracaa kolverdin. Buna ŧükür, - göz bayıcı dādu demiŧ.

Kendi babu içeri girmiŧ, ardına da kapuyu islā kapamıŧ, gegālamıŧ. Babu sobasına dayanmıŧ. Hayatta saydı lüzgercik esārmıŧ. Dādu yaŧ hem donuk hiç yısınmazmıŧ. Baŧlamıŧ babuya genā laf katmaa.

– Babo-o, sana yalnız sıklet gelmer mi? Babo-o, sān yudun mu, ne? Babo-o, içeri beni kolversāne! Süpürge ardında duracām.

– Sān dādo, kalın suratlı olma! – üfkāylen babu ses etmiŧ, - zerā çıkıp, oradan da uradacam.

Ama dādu susmazmıŧ, babuyu raata brakmazmıŧ.

Yok ne yapsın babu, dāduyu içeri kolverer, ama deer:

- Tā süpürge, onun altından çıkmaasın!
- Saa ol, babo, saa ol, ani buracaa kolverdin.

Dädu okadar bakarmış, ayaa içeri bassın.
Avşamış artık, babu kümbet üstünä yatmaa çekiler. Dädu däärmi:

– Babo-o, kümbet boyunda kimsey yok. Er haylak. Braksana oracıkta yısınayım.

– Dädo, erinä kanaat ol, zere onu da kaybedecän, - babu deärmiş, ama zeetçi, nekez dädu birdä-ikinci hep sorarmış:

– Babo-o, kümbet boycazına geçeyim mi? Babo-o, kümbet boycazına geçeyim mi?

İhtär babuya artık dädunun bitkisiz soruşları ret etmişlär da demiş:

- Geç kümbet boyuna da beni sade raata brak. Dädu kümbet boyunda yısınmış, rubalarını kurutmuş, sora gecenin bir vakıdı hiç babuya sormadaan girmiş taa köşeyä da bütün köşeyi kaplamış. Gerilmiş da taa saabadan orada yannarını pişirmiş. Sabaylen, açan babuylan dädu uyanmışlar, dışarda hava artık güneşmiş, kuşçazlar cıvıldaşmışlar. İlkyaz artık, halizdän gelmiş. Babu kümbet üstündän inmää saletmiş, ne kalmış däduyu çiynesin:

- Kart hobur, sän burada ne aarêrsın?
Kimä sordun!?

- Kimä soraydım? Sän uyuurdun, -
başlamış dädu, -

- Ne, sän sıcakta yısınacan, bän da donayım
mı? Dedim bän da köşedä sıcacıkta
dinneneyim.

Babu görmüş, ani diylmiş lüzüm däduyu
içeri kolvermää, ama şimdi yokmuş nâpsın.

- Çekin, kart hobir, bir tarafa da kümbet
üstündän ineyim.
- Çekinmeycäm, - dârmış dädu.
- Çekin, üstünä basacam!
- Çekinmeycäm!
- Sauş oradan!
- Sauşmaycam!

Babu çeketmiş aalamaa da ozaman dädu
azıcık er yapmış kümbettän insan kadar.
İndiynän babu izmetini çekeder. Hepsini
işlerini yaptıynan, bakırları alıp suya gider.
Dädu tezicik onun ardına kapuyu kapamış da
rezeyi sürmüş. Kendi da kümbet üstündä

babunun erini koplamış. Babu sudan geler.
Oyanı, buyanı; kapu rezeli. Ses edärmış:

– Dädo, sän yaptın bunu. Aç rezeyi.
Dädu sansın işitmäzmiş.

Babu genä:

- Dädo-o, kapuyu aç!
- Açmaycam. Dışarda dur! Beni picä dışarda tutardın! – kümbet üstündän cuvap etmiş dädu.
- Dädo, kapuyu aç! Ev benim...
- Senin saydı ne!?
- Kapuyu aç!
- Açmaycam!

Yok ne yapsın babu, oturmuş pençerä boyunda da aalarmış. Babu bölä aalayıp düünürkan burada bir kuvancık peydalanmış, konmuş da babucuu görüp, sormuş:

- Babo-o, ne aalêrsın?
- Ne aalamayım! Dädu evimä girdi da kapuyu içyandan rezeledi. Beni kendimi da içeri kolvermeer.

– Aalama, babucuk. Bän onu şindi içerdän uuradacam, - kuvancık demiş da pençerenin

aralından içeri girmiş, doru da dädunun koynusuna sokulmuş, däduyu iynesinnän saplamaa girişmiş. Dädu düşeräk kümbet üstündän erä, erdän hayada!!.. Hayatta da er bulamêêr kendinä!.. Kuvancık hep dalêêr. Hayattan dädü huu dışarı! Oradasaydı babu suvacıynan onu çıksın beklärmiş. Çıktı gibi: dört-beş suvacı yınat dädunun omuzlarına çekmiş! Da birtaan onu içeri da hiç kolvermemiş hem onunnan gidip gelmemiş.

DİMİTRAŞ-PİTİRAŞ

Masal, masal matladı,
Masal küpü çatladı,
Bir masalcık atladı...

Şindi, çünkü bir vakıtlarda varmış bir Dimitraş-
Pıtıraş:

İinä kadar boyuymuş,
Akıllı da soyuymuş,
Suratı kaşık kadar,
Bır gözü elek kadar,

Bir gözü sinek kadar...

Fukaraymış Dimitraş-Pıtıraş. Kimsey da ona bişeycik vermâzmiş, neçin ki, Dimitraşın işâ yaraycêk eri yokmuş.

Onun sa dokuz uşaa varmış. Bir gün, açan imeelik heptân tükenmiş, karısı ona demiş:

– Hey Dimitraş, gitsâne sãn da aalemin adamnarı gibi kürbetâ da kazansın bişey, da çikalım biz da fukaralıktan. Bu uşaklar yaarin ne iyecek?

– Nereyi gidâyim? – üfkelenmiş bir-iki Dimitraş-Pıtıraş, ama açan görmüş, ani karının haliz var dooruluu demiş: - Bãn giderim, nãnı gözüm görüsaydı, bekim bişey razgelerim.

Alêr kendini Dimitraş da gider nãnı gözü görüsaydı. Dimitraşın da gitmesi: pıtık-pıtık, pıtık-pıtık, avşama kadar ayırılmış evdân bir üç boy arası da etişmiş işlek çarşı yoluna. Bir da baksa: yol boyunda bir bal fiçısı varmış. Dimitraş duymuş, ani bu fiçıyı çarşıya gidân satıcılar taligalarından düşürmüş, ama ne var nasıl yapsın Dimitraş onunnan? Bişeycik: boyu küçük, kuvedi da açlıktan yok.

Diil ani evä götürsün, ama o fıçıyı
Dimitraş erindän da yokmuş nasıl kıpırdatsın.
Yannaşêr Dimitraş fıçıya da buvazını doyurmak
için o baldan bir-iki parmaklêêr.

Birda iyirkan ölä deneer: fıçının dolayında
bala çok sinek konmuş hem da hep orada baldan
bir sıçancık iyirmiş. Dimitraş kavrêêr bir fışkan
da bir salımda öldürmüş birkaç sinek hem
sıçancık. Alêr bu bir kiyatçık da yazêr ona tâ
şunnarı:

Dimitraş-Pıtıraş
Kırık uçannan
Bir kaçan
Bir salımda
Telef etti!

Yazılêr, da, yorgun, fıçının yanında
gölgeciktâ dinnenmäâ yatêr. Dimitraş-Pıtıraş
butakım dinnenirkana, çarşı yolundan birkaç dev
adamı geçärmış. Bunnar boyda büükmüşlär,
elleri kaaviymiş, hani var bir laf, taş sıksınar
suyunu çıkaracêklar, ama varmış tabeetleri
daalarda bölüklän yaşasınar hem şiretlik
tarafını hiç bilmäzmişlär. Razgeldiynän bal

fiçısını, devlär duruklanmışlar. Baksalar: fiçıda bir kiyat yapıştırılı. Kiyatta da yazılı nesä.

–Ele bak sän ele ba! – Şaşmış devlerin biri, kiyadı okuduktan sora.

– Nasıl pelivan olsun bu! – demiş öbürü

– Bir salımda kırk uçan! Ne, şaka mıdır bu?– devlerin üçüncüsü şaşmış.

Lafedirkana ölä onnar denemiş, ani fiçının gölgesindä bir erif dinnener. Düşüner bunnar sorsun ona bilmeer mi Dimitraş-Pıtıraşı.

– Hey, yorgun adam, - seseder bunnar hem dürterlär Dimitraşı. Dimitraş firlêêr uykudan sansan ateşä basmış.

– Hey dost, – sorêr dev adamın biri, - bilmämisin kim olacêktır Dimitraş-Pıtıraş?

– Bänim Dimitraş, – cuvap bu, gözlerini uvarak hem bir serbez seslän.

Devlär şaş-beş olmuş. Onnar başlamış düşünmää, nasıl bu yok gibicä adam kırık uçanan bir kaçan bir salımda telef etti. Onnar girişmişlär Dimitraşın dolayında yalpaklanmaa.

- Prost et, Miti aga, ani senin uykun bozduk. – Başlamışlar sormaa neredän geler, nerey gider, nasıl yaşêr...

- E bu bal fıçısını neredän aldın? – sormuş devin biri.

– Neredän, – cuvap vermiş Dimitraş. – karşıda kuvancılardan aldım da burayı kadar getirdiynen, dedim biraz dinneyyim.

– Olmamısın bizä kafadar? – teklif etmiş dev adannarın başı, - gördüynen, ani Pıtıraş lafta da çemrek tutêr kendini.

– Neçin olmayım, - demiş Dimitraş, – var nasıl. Bän hanidän kafadar arardım, ama tä şu balı evä götüreyim da ozaman çekedecez.

Annaşêr bunnar kafadar olmaa, devlerin biri tezicik üklener balı bak, onnarın adetti öläymiş her kerä eni kafadarına yardım edärmişlär. Da giderlär hepsi Dimitraşa evä. Yaklaştıynan evä Dimitraş deer:

– Hey kafadarlar, durun tä buracıkta, bän evä gidivereyim karıya bir imäk hızırlasın söyleyim. Olmaz ölä: seftä evimä gelersiniz da gidäsiniz bir ikramsız.

– Açan ölä adeet sizdä, var nasıl gidäsin, -
kayıll olmuş devlär.

Gider Dimitraş kaçarak evä üüreder karısını
yapsın kendini, ani manca yapêr, neçin ki
halizdän manca pişirmää Dimitraşlarda yokmuş
nedän: Uşaklarına da deer:

- Hepsiniz birär çakıcık alın, da açan bizä
musafirlär gelecek, hem açan biraz duracêz,
çakıcıkları bileyräk dev eti istemää başlayın.

– Ne o dev eti?

– Naşey o dev eti?

Dimitraş:

– Susun! Nası dedim, ölä da söyleyin! Diil
läzım çok işlär biläsiniz.

Bitkidä Pıtıraş yapêr taa bir iş: doldurêr bir
çuvala saman da brakêr onu taman içer
kapusunun önündä, tavan aazının da uurunda.
Sımarlêêr karıya çuvalı buradan almasınnar, o
musafirlärlän gelmeyincä. Bundan sora tezicik
döner devlerä.

– Hadi buyurunuz, kafadarlarım, afedin,
birazçik oyalandım.

– Yok zararı, – demiş dev adamnarı, biz küsmeeriz, – da gitmäâ çeketmişlär. Geldiyenen bunnar Dimitraşın hayadına, başlêêr Pıtıraş üfkelenmäâ karıya.

- Bu altın çuvalını, - deer, - burada braktım, burada da buldum. Birinizin akli ermiş atıversin onu tavana. – Kendi kavrêêr saman çuvalını da tavana baseder.

– Koy ba dev kafadar, - deer, - sän da şu bal fiçısını tavana.

Dev, yok näpsin, zorca, ama kaldırêr fiçıyı tavana. Devlär bakınmış biri-birinä da fisirdeşmişlär.

– Gördünüz mü, - däärmişlär, - küçücük, ama altın çuvalını tüü gibi attı tavana.

Oturêrlar içerdä, lafederlär bir-iki, onubunu. Bir da uşaklar çakıcıklarını bileyräk başlêêrlar:

- Tätö, bän dev eti isteerim, tätö, bän dev eti isteerim...

- Sısın! Sizi garçaları ya! – uslandırmış onnarı Dimitraş.

Açan işitmiş bunu devlär, bakınırmışlar, urulmuş gibi. Uşaklar hep istäärmış, hep istäärmış. Dimitraş kalkınêr erindän da takilêr kafadarını birinä:

– Dev kafadar, - deer, – dur kesivereyim ensendän bu uşaa bir kıymık, pek etsemış zavalı.

Dev, bölä işittiynän, saçları sopa dikilmiş da demiş:

– Yok, Miti aga, alatlêêrız. Da birin-ikin devlär çıkmış hayada. Dimitraş:

– Be durun, be olmaz... Manca hazır...

Devlär:

– Biz alatlêêrız. İstärsän kafadarlık edelim, gel bizimnän bilä, istämäsän, kal saalıcaannan.

– Nası istämeyceymişim, - demiş Pıtraş, – annaşmak bir kerä olêr. Tä şindi sizi bän da etişerim.

Alêr bu yaamurlucaanı da gider dev adamnarınnan bilä, uşaklarına da balı imelik brakêr.

Gider bu bizim kafadarlar, nekadar gider da etişerlär daalara, neredä yaşarmışlar dev adamnarı. Girdiynen daa içinä devlär görmüş bir

büük dut aacı. Sarmışlar onu da çeketmişlär dut imää, neçin ki açmış zavalılar. Hepsi tırmaşmış aacın tepesinä, sade Dimitraş erdä dururmuş.

- İsanä sän dä dutçaaz, Miti aga, isänä!

Ha! – Dermiş Dimitraş. – Dutlan doyum mu olur? İstämeerim.

Be i, Be olmaz... Dimitraş saydı dut iyecek, ama etişämezmiş dallara hem aaca da tırmaşamazmış.

Devin biri görmüş bu işi da basmış bir dalın üstünä, iyiltmiş onu Dimitraşa.

– Buyur, Miti aga, sän da i, – däärmış.

Dimitraş tutunêr bu daldan da başlêêr sıkı, sıkı dutları aazına taşımaa, ama açan ansızdan dev adamı kolvermiş dalı, Dimitraşı o dal kaldırmış da basetmiş aacın ötä yanına... Kısmetli canabet Pıtıraş! Düşmemiş erä da ölsün, ama razgelmiş kâr bir tavşanın üstünä, ani oradan geçärmış, da tutmuş tavşanı! Açan biraz toplamış kendini hem silkinmiş, Dimitraş däärmış.

– Nezamandan beri bän bu tavşanı kollêêrim. Deerim: oyandan gideyim – görecek,

bu yanından gideyim – görecek. Dedim: ya atlayım şunun üstünä aaç aşırı!..

Devlär bunu da işittiynän genä şaş-beş olmuşlar. Hepsi aaç üstündä biri-birinä bakarmışlar hem düşünürmüşlär.

Hele bak sän ne cellatlık hem kayaklık var bu yok halidä! Aaç üstündän atladı da tuttu tavşanı!!!

İner adamnar tez aaçtan, da taasimlerlär gitsinnär devlerin bordeyinä da pişirsinnär tavşanı. Geldicekleri gibi devlerin biri başlêr muskullamaa tavşanı, biri suya, öbürü tutuşturêr ateşi, Dimitraşı da oduna yollamışlar. Hepsinä iş kuvedinä göräymiş, sade Dimitraş başlamış düşünmää, nasıl o odun getirecek, açan onda kuvet yokmuş beş-altı kırıntı da kaldırmaa. Aklına getirer bu taa bir şiretlik. Etiştıynän daa ortasına soyêr bir aaçtan çok kabuk da başlêr aaçları biri-birinä baalamaa kauklan...

Bekler devlär Dimitraşı odundan gelsin, bekleer... Pıtıraş yok!..

Yollêêrlar birini baksın, nâbêr bu orada. Dev adamı, açan görmüş bunu baalarkan, sormuş:

– Miti aga, neçin sän bu işi boşuna yapêrsın?

– Hm, - demiş Pıtıraş, - her gün mü bän sizä odun taşıyacam? Tä bölä aaçları biri-birinä baalayıp, bütünnä daayı bordey yanına getirecäm.

– Bey, Miti aga, olmaz ölä, - başlamış dev adamı yalvarmaa, - biz daa adamıyız, Bobadan-dededän bir daa kaldı, onu da kökleycän, da biz neredä yaşaycêz? Brak diil lâzım. Bän odun getirecäm.

Üklener dev adamı bir arka odun, Pıtıraşı da vazgeçtirer daayı sürümektän da giderlär tavşanı pişirmää. Geldiyenen bordeyâ, mancayı hazırlêêrlar da oturêr bunnar, iyerlär islää, sora herkez aararmış bir er kendinä dinnenmää. Dimitraş ta yok olmuş. Gördüyenen dev adamnarı, ani Dimitraş sauşmuş, başlêêrlar laf etmää onun için.

– Hey, – däärmış dev adamı, - etiştirmääydim, bütin daayı kökleyceydi. Nasıl erif bu?

– Uşakları da dev eti istärdi, açan ona gittik, işittiniz mi? – demiş öbürü.

– Nasıl yapalım da kurtulalım ondan? – sormuş devlerin başı. İşittiynän baştan bu lafı dev adamnarın biri koymuş akıla hepsini öldürsünnär avşama Dimitraş. Hepsi kayıl olmuş. Devlär afını kestiynen, Dimitraş peydalanmış içerdä. Canabet kapu ardından seslemiş dev adamnarın lafını, ama susarmış. Ne yapacêydi o koca dev adamnarına karşı. Düşüner Pıtıraş genä bir şiretlää...

Avşam olmuş islää. Devlär hepsi yatmış da bakarmışlar, näanı Pıtıraş gidecek. Bu almış yaamurlucaanı da çeketmiş.

– Nerayı gidersin, Miti aga? – Avşam olêr, - sormuş dev adamnarı.

– Yatmaa giderim, - demiş Pıtıraş küsülü-küsülü.

– Neçin içerdä yatmêêrsın bizimnän bilä?

- Ha, - demiş Pıtıraş, - bân te orada maazalıkta yatacam, içerdä pek sıcak.

- Ko orada yatsın, - düşünmüş dev adamnarı. - Taa da iy, kolay olacêk onu bitirmää bu avşam.

Dimitraş gider maazaa, alêr bir butucak, ölä kendi kadar, örter onu yaamurlucaanan, kendi da çekiner maazanın bir köşeciinä da uyuyêr...

Gecenin bir vakıdı kalêr devlär, alêr hepsi birâr sopa da de Dimitraşı düümää. Basêrlar sopayı!!Hepsi yorulmuş. Biri däärmış:

- Hadi brakın. Biz onu hanidän ezdik!

- Hadi gidelim, - demiş kalanı da.

Brakêrlar da güleräk lafedirmişlär.

- Bitti Pıtıraşın pelivannı, - däärmış biri, - lüzım gidip sıbitmak onu maazadan. Bir da ölä lafedirkana sabaylan Pıtıraş peydalanmış delimdeşik yamurlucaannan sırtında.

- Bey, Miti aga, - başlamış birkaçı ansızdan sormaa Dimitraşa, - Ne sabaylan kalktın? Nasıl bu gecä uyudun?

– Sizin o maaza, - cuvap vermiş Pıtıraş, - kimi da olsa kaldıracêk. Dop-dolu piräylän. Bu gecä bir o yanımı, bir bu yanımı, bir kafamı, bir arkamı daladı pirlär. Bütün gecä uyuyamadım.

– Dev adamnarı bakırmişlar hem şaşarmışlar aklınca:

– Hele bak sän, hele bizim düümeklerimiz ona pirä dalantısı gelmişlär! Kalkmış devlär bir-iki yıkanmışlar da gitmişlär, angısı nänı bilirsä kendi işinä. Kimisi ava, kimisi balık tutmaa, avşam için imää getirmää. Pıtıraşı bireri yollamamışlar, bilirmişlär, ani o nereyi dä gitsä iş başarmazmış.

Avşamneyin adamnar toplaşırmiş: angısı bir yaban ördää urmuş, angısı bir tavşan, angısı biraz balık, angısı bişey bulamamış... Pıtıraş ta çıkmış bir aaç altından, o bütün gün uyumuş.

Tutunêr devlär avşam sofrasını hazırlamaa. Kim oduna gitmiş, kim ateş başında divan dururmuş, kim aulu süpürürmüş. Sade Dimitraş koymuş ellerini belinä da gezinirmiş. Denemiş bunu devlerin başı da demiş:

– Hiç olmasın, soframıza gelecek. İyın yollayın onu da bir işä.

– Miti aga, - çaarmiş Pıtıraşı devlerin başı, - hepsi iş yapêr, sän ne ölä gezinersin haylak?

– Năbayım, - demiş Pıtıraş, - açan bişey buyurmêêrsınız. Buyurun bir iş, bän da yapacäm. Ne, diilim küçük e?

– Ya, - demiş devlerin başı, - kavra tulumu da getir bir tulum su. Mancaya hiç yok ne dökelim.

Alêr Dimitraş tulumu da gider pınara. Doldurmêêr tulumu suylan, bak onu doluykana hiç taşıyamaycêk, ama şişirer onu soluklan da aazını baalêr. Dimitraş urmuş arkasına tulumu da yapılırmış, ani pek aar taşıyêr. Gelirmiş terini sileräk. Gördüynän devlär, demişlär aklınca:

– Hele bu hayırsız da bir kerä işi tamanınca yaptı! Getirer o da bir tulum su aalem gibi...

Geldiyinen Pıtıraş oturmuş bordeyin dışarsında dinnenmää hem tulumu da yanında tutarmış. Uurladıynan devlerin gözünü,

kolvermiş soluu. Açan dev aşçısı saletmiş mancaa su koymaa, su yok –

– Neredä kaldı su, ba Pıtıraş?

– Hm, - demiş Pıtıraş, - Onu bän içtim. O bana kadardı.

– Tfu! – tükürmüş aşçı. – Sän bilmeermiysin, ani manca kavurulêr da su lâzım olacêk? Kâr şindi mi yandıydın? Git kaçarak da getir bir tulum su, - izin etmiş dev aşçısı bir başkasına.

Dev adamı kavramış tulumu da tezicik suya varmış, kalanı da şaşarmışlar neresinâ bu iynâ kadar adam içti bir tulum suyu.

Gördünen burasını da devlâr esaplamiş, nasınicâ kurtulsunnar Dimitraştan. Neçin ki ondan dev adamnarına bir fayda bilâ yokmuş, ama sade zarar. Ertesi günü sabaylen devlerin başı deer kafadarlarına:

–Fenalıklan biz bu hayırsızdan kurtulmaycêz. Hadi savaşalım iyliklen. Yapacêz kendimizi, ani ayırılêrız. Pay edecez neyimiz var da alacêz hepsimiz angı yolu isteeriz. Sade kurtulalım bu beladan.

Ölä da yapmışlar. Çaarêlar Dimitraşı, söleerlär, ani geldi vakıt kafadalar ayırılsın. Devlerin büükü demiş:

– Şindiyä kadar topladımızdan herkezä düşer birär çuval altın. Alınız paylarınızı da, kim nani gözü görürsä, gitsin!

Dimitraş yapmış kendini hasta. Devlerin biri kurtulmak için almış Pıtıraşın payını da götürmüş ona evä.

Devlär, Pıtıraşı yolladıktan sora, genä toplaşmışlar daaya da yaşêrlar, hem islä yaşêrlar, Dimitraşı da anêrlar. Ama Pıtıraşın da işleri biraz düzelmiş. İmelik bitti-satêr bir-iki altıncık, alêr bir çuval terekä, yaşêr biraz. Bitti terekä – genä satêr altınnardan, hep ölä büün da yaşêr. Da tä ölä o vakıtlar gitti, masal da bitti.

BÜÜLÜ KAVALLAR

Bir bobanın varmış üç oolu. İki akıllıymışlar, ama biraz korkakmışlar, üçüncüsü da delicäymiş. Gelmiş vakıt bobasına ölsün. Anı var bir laf, ölümlü dünnä. Kendi o adam fukaraymış da yokmuş ne mülk uşaklarına braksın. Ölaceykana adam uşaklarına sımarlamış:

– Bän öldüktän sora her biriniz üçüm olunca benim mezarımı gecä da birär kerä beklesin. Oradan bän sizä verecäm paylarınızı...

İlk gecä gitmiş en büyük akıllı oolu bobasının mezarını beklemää, ama ona gecenin bir vakıdı mezarlık ortasında titsi gelmiş da kaçmış evä, ama evdä Delicä sormuş batüsuna:

- Bän senin erinä beklemää gideyim mi?
- Git! – demiş batüsü.

Bekleer bu Delicä bobasının mezarını taa sabaa yaklaşınca. Bir da sabaa karşı mezar acilêr da bobası çıkêr.

– Sän, – deer, – beni çocuum bekledin, na sana bir baaşış, – da verer ona bir aaç kaval, verdii gibi da genä mezara saklanêr.

Ertesi günü mezarı beklemää gider ortanca akıllı, oolu, ama o da dayanamêêr çok. Gecä yarısı olduynan titsilener da evä geler. Delicä genä mezarlaa gider.

Bu sefer sabaa karşı bobası peydalanmış da ona bir gümüş kaval vermiş.

Üçüncü gecä da mezarı beklemää sıra Delicedäymiş. O gider kendi için beklemää.

Bu yollukta bobası ona verer bir kaval, ama o altındanmış.

– Ne yapayım bunnarlan? – sormuş Delicä bobasına.

– Bunnar, – demiş bobası, – büülü kavallar, sendäymiş bezbelli kismet onnarı kullanasın, batünnar korktular, benim mezarımı bekläämedilär...

– Sän, açan açalacan daada aaç kavallarlan, ozaman sana gelecek çil beygir, boz rubalarlan; açan çalacan gümüş kavallan, gümüş gibi yalabık beygir gelecek taa da islää rubalarlan; açan da isteycän taa da islä beygir gelsin, çalacan altın kavallarlan. Ozaman gelecek sana bir kunduz kara beygir üstü altın gibi yalabıycêk hem da bir kat en paalı hem iy ruba getirecek.

Delicä, Delicä, ama bobasının laflarını aklında tutmuş. Evä gelip kavalları bildii erä saklamış, kendi da pinmiş kümbet üstünä, başlamış sinek tutmaa...

O vakıtlarda padişaa laf kolvermiş, ani kızını everer. Hem everer ona, angısı atlı çıkacêk kırık kat bir buzlu şişä gibi yalabık bayırın üstünä, oradan padişahın kızının üzünü alacêk.

İlk günü çok insan toplanmış buzlu bayırın boyuna. Hepsi istärmiş denesin kısmetini, ama taa çoyu da maasus siyri görmää gelmiş. Gelmiş bu Delicenin batuları da kendi zabunarak beygirciklerinnän. Padişahın kızı kırık kat üüsek bayırın üstündä bir kalä içindä dururmuş, pençerä aşırı insana bakarmış, altın üzünnen oynarmış.

Türlü üürük beygırlär gelmiş bu sıyrä, ama biri etişämäzmiş bari bayırın ikinci katına da. İkidä–birdä hızlanırmış atlıcının birisi, ama kayıp geri düşärmış. Delicenin batuları hiç bayıra yaklaşmazmışlar, ama sade sıyr edärmışlär.

Kendi Delicä, batuları gitticään girmış daa içinä da çalmış aaç kavallarlan! Osaat ona gelmiş bir tuyan çil beygir, boz rubalarlan. Delicä giinmiş islää da tezicik gitmiş o da denemää kısmetini.

Delicenin peydalandı hepsini kuşkulandırmış, neçin ki orada başka ölä beygir yokmuş. Açan bir kerä hızlanmış, yarı erädan etişmiş, da geri dönmüş. İnsannar hepsi şaş–beş olmuşlar.

– Nereli bu erif? – Kim o? – sorarmışlar. Delicä iki kerä aylanmış buz bayırın dolayında da gitmiş hepsindän fizlı evinä. Daada beygirin kolverip, kendi yırtık rubalarını giymiş da batularından ileri evä etişmiş, kümbet üstünä pinmiş da sinek tutarmış. Batuları geldiyyen lafedärmışlär ikisi o gergin erif için. Delicä da kümbet üstündän:

– Bän da onu gördüm!

– Sus ba deli! Neredän sän onu gördün?
– Tezeklik üstündän? – däärmiş Delicä.
– Hele, bak sän! – şaşmış kardaşları, –
sana, Delicää, padişaa kızı mı läázım? Dur biz
yıkalım tezeklii da bakalım neredän görecän!

Yıkılmışlar tezeklii.

Ertesi günü batuları genä gitmişlär siyrä.
Delicä da artlarından gitmiş daaya da çalmış
gümüş kavallan.

Bu sefer gelmiş Delicää bir gümüş gibi
beygir yalap-yalap edärmiş hem da getirmiş
Delicää bir kat ruba epiz-eni hep pek gözäl.

Delicä giinmiş, düzünmüş, atlamış
beygirä da uçmuş-gitmiş. Siyrcilär sa beklärmişlär
peydalansın dünkü erif.

Da ta bitkidä o gelmiş. Lüzgär gibi
yalanmış bayır boyunda, beygirini kurdurarak, da
açan hızlanmış, taa bayırın tepesinä etişmiş, ama
padişahın kızınnan el verämemiş – kaymış geeri.

İnsannar başlamışlar sevinmää. Padişahın
kızı da bu erifin ardına hayli bakmış. Bezbelli
duymuş, ani bu olacêk onun güvesi...

Delicä urmuş beygirä bir çift özengi da uçmuş–gitmiş evinä.

Batuları evä geldiynän, Delicä artık soba üstündäymiş. Onnar genä başlamışlar laf etmää siyr için. Delicä oradan, soba üstündän:

– Bän da gördüm o çocuu!

– Neredän sän vardı nasıl göräsin, ba deli?

– sormuş batuları.

– Otluk üstündän! – cevap etmiş Delicä.

– Yıkın otluu, – demiş üfkeli batuları, da yıkılmışlar otluu...

Üçüncü günü Delicä gelmiş siyrä ölä bir beygirlän hem ölä bir kat rubaylan, ki ölä şey birerdä yokmuş. Pak nicä yalın yanarmışlar. Delicä açan hızlanmış, bayırın çak tepesinä etişmiş, padişahın kızının üzünü almış hem elini sıkmış nicä bir eni güveyä düşer, da inmiş bayırdan beygirini kurdurarak. Siyircilär okadar şaşmışlar, ki bir karış aazları açık kalmış. Delicäsaydı tütmüş-gitmiş. Batularından ileri evä etişmiş, daada beygiri kolvermiş, eski rubalarına giynmiş hem saa elindä parmaanı da baalamış – altın üzüü kimsey görmesin deyne.

Batuları geldiynän, Delicä onnardan ileri başlamış annatmaa, nicä erefin biri çıktı beygirinnän padişahın kızını yanına da aldı onun üzünü.

– Be sän neredän bu işi gördün? – sormuş agaları.

– Koçannık üstündän, – demiş Delicä.

Batuları üfkedän koçannı da yıkmışlar. Delicenin beterinä kızgın batuları aulu boş brakmışlar. Onnar sorarmışlar Delicä:

– Ne oldu o senin parmaana da baalamışın onu?

– Kestim, – cevap etmiş Delicä, – küllüktä oynarkana.

Avşamneyin hepsi yatmışlar uyumsa, şavkı sündürmüşlär Delicä dayanamazmış, kümbet üstündä açıp-açıp parmaanda altın üzünü bakarmış. O açtıkça içersi aydınnanırmış. Batuları sanmışlar ani Delicä sergendän sırnık çeketti yakmaa.

– Be yakma o sırnıkları, lobut iyecän!
Delicä genä şıladırmış üzünü.

– Be brak sirmikleri dedik sana e! İçersini yakacan! Delicä genä uslanmazmış.

Kalkêr bûük batûsu da Delicâyâ – bir lobut, tâ o lobutlardan ani yakası açılmadık...

Ölä kavgaylan kardaşları o gecä uyumuşlar...

Bir–iki gündän sora padişaa başlamış aaramaa güvenin kim olduunu. Asker memleketi dolaylamış – güvää yok.

Birdä, Delicä gitmiş da demiş padişaha, ani o onun güveesi. Padişaa hiç inanmamış. Kızı gördüünän bu yırtık Delicäyi başlamış aalamaa, ama açan Delicä göstermiş üzüü, inanmışlar. Yokmuş artık näpsinnar.

Delicä çıkarmış koynusundan bүүлü kavalları da üçünnän da çalmış birär hava. O saat ona gelmiş bir fayton üç beygirlän hem üç kat rubaylan. Giynmiş Delicä, oturmuş faytona, oturmuş yanına padişahın kızını da gitmişlär stevnoz olmaa...

Delicenin batüları üfkedän hem hasetliktän çatlarmışlar. Delicä saydı düünä maasuz onnarı da çarmış, görsünnär, ani şindi o

diil Delicä, ama padişaa güvesi... Bük düün oldu. Düündäydi bütün memleket da bän da oradaydım, karıda oturdum, çok türlü mancalar idim, şaraplar içtim. Evä da bir çanak baklava mancası verdilär, ama gelirken önümä çıktı te bu bizim kalın suratlı İvançu.

– Ver o mancaı bana, da ver!.. Üfkedän bän ona bir çanak saldım! Herersi baklava oldu! Razgelmiş çanak kâr ayaana. Adam büün da sakat gezer.

ÜÇ PELİVAN

Bir vakıt varmış, bir vakıt yokmuş, eer olmaymış, sölenmeyceymiş. Bir Aaç-Kıran varmış. Bu Aaç-Kıran ulu daayın içindä yaşarmış, neredä, onun taabetinä görä, çok aaç kırmaa deyne buluurmuş. Aaç-Kıran her gün sabaylen kalkarmış, üzünü yıkadıktan sora ava gidärmış. Yolca uz gitmesin e, ama Aaç-Kıran e, sapıp-sapıp yoldan, kalın-kalın meşä hem kavak aaçlarını kırarmış. Ona bu iş diil ani zor etsin, ama nasıl bir oynucak gibi gelirmiş.

Günün biri hep o yolca, angısıyca Aaç Kıran ava gitmiş, geçer bir başka daa yaşayıcısı, Ayı Kulak. Bir daa denesä: yol boyunda ayakça aaç sat-pat kalmış. Taa çoyu aaçlar ortalarından, eki da köktän kırık ta erdä döşeliymişlär. Başlêêr Ayı Kulak düşünmää:

– Kim olsun bu?

Nasil yapsın da görsün o bu erifi. Koyêr kalibinä beklesin onu bu yolda avşam oluncaya kadar. Deer:

– O hep buradan lüzüm geçsin...

Vakıt sa taman üülen devirilmää yakınmış. Çekiner Ayı Kulak yolun bir tarafına, topuzunu elindän erä brakêr, da yan gelir eşil çimenin üstünä. Yorgun yoldan, Ayı Kulak uyuklamaa kalmış. Bir da kopmasın mı bır çatırtı ulu daayın içindä! Kalêr Ayı Kulak bu sesä. Bir da baksa – Aaç Kıran gelirmiş. Aaçları çatır-çatır kırarak. Çıkêr bunun önünä Ayı Kulak da sorêr:

– Kimsin sän? Neçin bu daayı boşuna yaşlarsın? Gel taa iy kuvedimizi deneyelim da kafadar olalım!

– Benim adım Aaç Kıran. Uz yıllık aaçları çırpı gibi ufalêırım, da sendän mi korkacam? Hadi deneyelim kuvedimizi, – kayıl olmuş Aaç Kıran.

– Tâ benim topuzum, – deer Ayı Kulak, – angımız taa yukarı atacêk topuzu, o üsteleyecek.

– Hadi bakalım! – demiş Aaç–Kıran, da açan kavramış kırk putluk topuzu, o saat gökâ onu uçurtmuş. Düşsün topuz, düşsün ... Yok!

Birda yarım gündän sora düşer da beş arşın erâ batêr.

– Dur, – deer Ayı Kulak, – şindi da bän atayım. Açan direşip da basêr topuzu – bir gündän sora düşer, on arşın da erâ batêr. Gördüünen bunu, Aaç Kıran evallaa gelir Ayı–Kulaa da olêrlar ikisi kafadar. Çekeder bunnar ikisi ulu daacasına gitmäâ. Bir da baksalar, deneerlar, ani daa içindâ gürgen aaçları dördär–beşär birerdä kıvrışık durêrlar.

– Be, ne olsun bu?!

– Dur, – deer Ayı Kulak kafadarına, – bu lâzım olsun bir daa yaşayıcısı. Tâ şu

çimenin üstünä oturalım da bekleylim onu. O hep bir kerä buradan lüzım geçsin...

Bekleerlär bir gün, bekleerlär iki – yok! Bir da üçüncü günü sabaylan peydalanêr bir geniş arkalı, bir balaban adam. O hem gidärmış, hem gürgen aaçlarını toplayıp–toplayıp kıvradırmış, nasıl iplii kıvradırsın.

– Ne okadar hızlanmışın? – ses eder Gürgen Kıvradana Ayı Kulak taman o zaman, açan o oniki gürgen aacını ölä sıkı kıvratmış, ki gürgennerdän şıpır–şıpır su damnarmış... – nâbêrsın sän bu daa içindä?

– Ne yapayım, – cuvap vermiş Gürgen–Kıvradan, – tä bölä kimär kerä haylak kaldıynan, oynêêrım daa içindä.

– İslää oyun bu! – demiş aqlınca Aaç Kırın, da teklif etmiş Gürgen–Kıvradanı:

– Ol bizä kafadar.

– Hm, – demiş GürgenKıvradan, – ilkin lüzım ölçelim kuvedimizi da ondan sora bakacêz, var mı nasıl biz kafadar olalım.

– Hade ölçelim! – demiş Ayı Kulak, – da göstermiş Kıvradana kırk putluk demir

topuzunu. – Tã bunu, – demiş, – angımız taa yukarı atacêk, o üsteleycek güreştä.

İlkin atmış topuzu Aaç Kıran da topuz yarım gündän sora düşmüş, ama açan atmış Ayı Kulak – topuz düşmüş bir gündän sora. Denemiş Gürgen Kıvradan, ani bu daa yaşayıcıları diil yufka adamnar, onnarlan var nasıl kafadar olmaa.

– Dur, – demiş, – bän da göstereyim onnara kuvedimi...

Aaç Gürgen Kıvradan basetmiş gökã topuzu, taa üç gündän sora düşmüş hem beş stincin erã batmış!

Gördüünen bunu, Aaç Kıran hem Ayı Kulak pek şaşmışlar hem sevinmişlär, ani razgelmişlär bölä kaavi hem kıyak kafadara.

Kuvetlerini denediktän sora üç daa yaşayıcısı annaşmışlar olsunnar kafadar ölüncä. Bir-birini zorda brakmasınnar hem, läázım olursa, zorda kafadarlık için canını da ortalaa koysunnar.

Bu üç kafadar hem laf edärmişlär hem ulu daacasına gidärmişlär. Gidä-gidä etişmişlär

bir daacasına gidärmişlär. Gidä-idä etişmişlär bir ulu daacasına gidärmişlär. Gidä-gidä etişmişlär bir bordey yanına. Girmişlär içinä. Baksalar: bordey boşmuş. Kafadarlar düşünmüşlär şindän sora burada yaşasınnar...

Yaşêêr bunnar ölä üçü bu bodeydä ulu daayın ortasında. Sabaylan ikisi kafadarların ava gidärmişlär, birisi da, angısına sıra gelirmiş, evdä kalırmış imää hazırlamaa.

Bir kerä kalmış evdä Aaç Kıran. Bütün gün işlemiş, odun yarmış, avşama doru çorbayı hazırlamış da yatmış bordeydä dinnenmäâ. Bir da ulu daayın içindä bir kıyamet, bir uultu kopmuş. Uyansa Aaç Kıran da baksa: bir Cendem Babusu gelirmiş. Bir çenesi erdä, bir çenesi göktä, papuçlarınnan tozadarak, sopasını kakarak dooru bordeyâ gelirmiş.

– Avşam hayır olsun, oolum! – demiş, – Vermäzsın mi dadayım çorbandan? –

– Tee kaşık, – demiş Aaç Kıran, – al da dat, açan pek isteersin.

Babu kaşu almamış, ama kaldırmış çüveni da bir solukta içmiş çorbayı. Açıan görmüş bunu Aaç Kıran, saletmiş alsın topuzu da ikramlasın onnan babuyu. Bir da baksa: Cendem Babusu yok olmuş!!!

Ne yapsın şindi bu. Düşünä kalmış. Gelmiş kafadarlar, başlamışlar imää sorma...

– Yok ne yapsın Aaç Kıran utanmış bir–iki. Susmuş, bitkidä yutmuş sarmayı da söylemiş dooru ne oldu.

– Bän kendim da aaçım, – demiş. – Neredän peydalandı bir Cendem Babusu geldi: bir çenesi erdä, bir çenesi göktä, papuçlarınnan tozadarak, sopasınnan kakarak, istedi datsın çorbadan. Bän da verdim, ama o almadı datsın insan gibi, kaldırdı da hepsini çorbayı içti. Sal–ettim alayım topuzu, bir da baksın, o yok olmuş...

– Ele bak sän! – demiş Ayı Kulak. – Sän da pelivan kendini koyêrsın. Bir babunun akındal gelämemişin. Ne iyecez şindi?

Bakınmış kafadarlar biri birinä da ölä da aaç yatmışlar. Sabaylan üçü da üfkeli

kalkmışlar, tezlää kavurmuşlar, ne avdan getirdiysalar, da imişlär. Ayı Kulak demiş:

– Bän büün evdä kalacam. Göstereyim, – demiş, – bän o babuya, nasıl çorba içiler.

Kalmış Ayı–Kulak evdä, hazırlamış mancayı, süpürmüş gözäl pak bordeyin önünü, çıkarmış topuzu üzä da beklärmış gelsin Cendem Babusu. Bekleer, bekleer–yok!

– Haa! – düşünmüş Ayı–Kulak. – Allelä korktun sän, nasıl bän duyêrım! Taman o ölä düşünürkän bir da görmüş yırakta bir bayır kadar babu. Bir çenesi erdä, bir çenesi göktä, papuçlarınnan tozadarak, dooru bordeyâ gelirmiş.

– Tä şindi bän seni yıkramlaycam, – demiş aklıncä Ayı Kulak, – yaklaş sän burayı da annaşacêz.

– Avşamın hayır olsun, oolum! Ne okadar üfkeliysin, sanêrsın çorbanı mı alacam? Korkma!..

– Aha,– demiş Ayı Kulak, – ne sän sandın bän sana Aaç Kıran mı? Elten diymää çorbaya da tä topuz... Birdän erä batacan!!!

– Ne läözım bana senin çorban? – demiş göz bayıcı Cendem–Babusu. – Bän isterim sana taa iy olsun. Mancanın altında ateş bitmiş suacêk. Çekin bir tarafa, tä bu oduncuu süreyim altına.

– Geç da koy, – demiş Ayı Kulak da çekinmiş bir tarafa çüvendän. – Ama mancaya dokunmaasın!!!

Ele, kim dokunmaycêk! O bunu beklärmiş. Taa yaklaşınca çobaya kavramış onu da süpürmüş, gık deyince. Ayı Kulak topuzu alınca, o yok olmuş! Toplamış kendini Ayı Kulak, ani aldandı, ama yok ne yapsın, geç! Saletmiş oyanı, saletmiş bu yanı – babu tımış gitmiş... Ayı–Kulak çatlaya yazmış üfkedän. Kafadarları gelmiş – imää yok.

– Bän sana demedim mi? – başlamış Aaç Kıran. – Koyma okadar kendini. Tä seni da aldattı Cendem hayırsızlı.

– Brakın çekişmeyin, – demiş
Gürgen–Kıvradan, – kalacam bän yaarin imää
yapmaa. Göstereyim bän o babuya, nasıl
hazırdan manca imää.

– Sabaylan gitmiş Ayı–Kulak hem Aç–
Kıran ava. Evdä kalmış Gürgen Kıvradan.
Hazırlamış mancayı, yarmış odun, süpürmüş
bordeyin önünü da çıkmış baksın gelmeer mi
bu çaarılmadık musaafir. Ele da baksa, ulu daa
gürüldärmiş. Cendem duşmanı bir çenesi erdä,
biri da göktä, papuçlarını tozadarak,
sopasinnan kararak bordey yanına gelmiş da
Gürgen Kıvradana seläm vermiş, ama bu çok–
çok lafa durmamış onnan. Kavramış babunun
peliklerindän, beş gürgen aacı bireri kıvratmış
da onnarlan babuyu bordeyin direenä
baalamış. Kendi da yatmış dinnenmää.
Duyduynan babu, ani Gürgen Kıvradan
uyumuş, usulunnan girişmiş çatır–çatır...
bordeyi sürümää. Sürüyä, sürüyä ölä getirmiş
bu bordeyi cendemin deliinä. Burayı
geldiynen, babu salvermiş delik içinä, pelii
kopmuş da kurtulmuş. Ama Gürgen–Kıvradan

hep uyurmuş, bak onun uykusu da pelivannına görä aarmış, yattıynan bir aftayadan uyurmuş.

Açan Ayı Kulak hem Aaç Kıran gelmişlär avdan, baksalar: bordey eski erindä yok!

– Ne olsun bu iş? – düşünerlar.

Aaçan görmüşlär, ani bordeyin erindän gider daa içinä bir çizi, toplamışlar kendilerini, da başlamışlar annamaa ne olduunu. Çekeder bunnar o çiziyecä gitmää... Gidä–gidä etmişlär cendem deliinä. Onun boyunda bordey dururmuş, içindä dä Gürgen–Kıvradan uyurmuş. Kaldırêr bunnar kafadarını, başlêrlar sormaa ne oldu.

– Ne, – deer Gürgenci, – tä bordeyin direndä baalı o gözäl babu, ani sizi ikinizi da aldattı. Oturun iyin da sora bakacêz ne yapmaa onu.

– Biz imäa iyecez, – deerlär Aaç Kıran hem Ayı Kulak, – oldu üç gün sıcak imeeriz, ama babu yok, bordey da erindä diil!

Baksa Gürgenci: hem da doru!..

– Ah seni, kart hoburunu, seni haa! – demiş Gürgenci. Pek kızmış babuya da üfkedän dişlerini gıcırdatmış. – Ne yapıp edecez, ama bu babuyu üsteleycez. Taşyın bana gürgen aaçlarını, bän onnardan kıvradacam bir uzun çatı da kolverilecez cendemin deliinä.

Çekeder şindi bu kafadarlar işlemää da gürgendän yapêrlar bir pek uzun, uzundan uzun bir çatı. Ačan onu hazırlamışlar, atlêrlar çetile: kim ilkin kolverilsin. Düşer ilkin salverilsin Aaç Kırana.

– Hey, – deer, – kafadarlar, bu deliini beki hiç dibi yok! Ačan “yandım” baarcam – çekin geri.

Başlamışlar kolvermää. Salvererlär bir gün, iki. Üçüncü günü avşamleyin başlêêr deliktän ses gelmää.

– Yandım bey! Çekin! Yandım bey! Çekin yukarı!

Yok ne yapsınnar, çekerlär geri, lafları öläymiş. Hani var bir laf “Laf baldan

tatlıymış”... Açan çıkarmışlar, Ayı Kulak demiş Aaç Kırana:

– Neren senin pelivan? Sän bir korkaksın! Salverin beni, bakalım bän etişämeycäm mi bu kuyunun dibinä. Ama biraz düşündüktän sora demiş:

– “Yandım” baarırsam çekäsiniz, hey oynamayın! Girişer bunnar kolvermää. Salvererlär bir gün, iki, üç... beş gün. Ses hep yok! Altıncı günü avşamleyin işidilmiş ilktän yavaşacık, sonunda da, ne kuvedi varsa, bir baariş:

– Yandım bey, çekin! Yandım bey, çekin!

– Çok düşünmüş kafadarlar ne yapsınnar, ama aklına getirmişlär annaşmayı da çekmişlär geri...

Çıkardıynan, Gürgen Kıvradan dayanamamış da demiş:

– Ya salverileyim bän. Görerim, ani siz yapmêrsınız bişey. Korkaksınız ikiniz dä.

Açan baalamışlar Gürgen Kıvradanı islää, salvereciykana Aaç Kıran sormuş:

– “Yandım” baardıynan çekelim mi geeri?

– Yok, – demiş Gürgen Kıvradan. – Nekadar “Yandım” baaracam, okadar taa çok salveriniz, ama açan çatıyı sallaycam bilin, ani etiştım dibinä cendemın. Salveräsiniz çatıyı da.

Başlêêr bunnar salvermäâ. Salvererlär bir gün iki, üç. Salvererlär on gün. Kuyudan hep işidilirmiş: “Yandım bey, salverin! Yandım bey, salverin!”

Salvermiş bunnar taa on gün kuyudan hep ses işidilirmiş “Yandım bey, salverin! Yandım bey, salverin!” Açan salvermişlär otuz dokuz gün, kırkınıcı günü sabaylen çatıyı başlarmış Gürgen Kıvradan sallamaa. Ozman Aaç Kıranlan Ayı Kulak salvermişlär çatıyı da. Kendileri da bordeydä başlamışlar yaşamaa, daada avlanmaa hem Gürgenciye da beklemäâ...

Gürgen–Kıvradan etiştmiş cendemä. Silkinmiş bu islää, bakımış dolaya da üç yol görmüş. Sayıklamış angısını alsın da düşünmüş orta yolca gitsin. Gidärkan ölä, bir

gözäl ev görmüş da onun içinä girmiş. Açan açmış ilk kapuyu, baksa: bir pek gözäl kız görmüş. Günä dârmış: “Ya duu, ya da duuacam!” O düzen dä dokurmuş.

– Zamanın hayır olsun, gözäl kız! – seläm vermiş Gürgen Kıvradan. Bu kız gördüünen yabancıyı daptur gelmiş.

– Ne aararsın burada, kardaşım? – sormuş. – Burada kurt-kuş gezmâz, sän nasıl geldin? Benim vardır bir çorbacıykam, etiştirirsä, seni da iyir, beni da iyir.

– Sakla beni, – demiş Gürgen Kıvradan. Kız almış onu da saklamış pat altına...

Geldiynen Cendem Babusu bakınmış. Bir–iki kokmuş da demiş:

- Ne insan etinä burası koktu?
- Ne kokacêydi, anacım, sana beki ölä geldi.

Bilmâzmissin, ani burada kurt-kuş ta gezmâz! Neredän insan geleceymiş?

Babu oturmuş imiş da yatmış uyumaa. Ertesi günü, Cendem Babusu sauştuyunan,

Gürgen Kıvradan bu evin taa bir kapusu açmış. Orada taa gözäl bir kız görmüş. Gümüş rökedä işlärmiş... Bakışı günün da şafkını kesärmiş! O görüncä Gürgen Kıvradanı, ona sorma başlamış:

– Kardaşçım, – demiş, – ne aararsın bizdä? Burda diyl insan, ama kurtkuş da gezmäz. Çabuk saklan, zerä bizim var bir çorbacıyamız, gelirsaydı, seni da iyir, beni da iyir. Gürgenci pat altına girmiş.

Cendem Babusu avdan geldii gibi, sormuş:

– Ne bu kadar insan teninä kokêr burası! – Bakınmış çirkin–çirkin... Biraz uslandıynan oturmuş imiş da yatmış uyumaa. Ertesi günü babu ava gittiktän sora, Gürgen Kıvradan bu evin üçüncü en bitki odasını açmış. Burada da o bir kız görmüş. Altın kukalarlan bürüncük tantela örärmiş. Öbür kızlardan taa da gözälmiş. Onun bakışı günün şavkını kesärmiş. Gülüşü yıldızları toplarmış...

Ne aararsın burada, kardaşçım? Bizä kurt-kuş basmaz! Sän nasıl burayı etiştin?

Bizim vardır bir çorbacıyamız, etiştirirseydi, seni burada, seni da iyir, bizi da iyir. O bizi kaptı bobamızdan da kapadı burayı, kendinâ bizi izmetçi yaptı. İlk odadaki kız – benim kakum, ikinci dâ–ortancası. Bân dâ bu üçüncü odadayım en küçüyüm. Çabuk saklan tâ bu pat altına, zerâ babu gelir, uultu işidiler...

– Bân korkmêêrım sizi çorbacıkanızdan, – demiş Gürgen Kıvradan.

– Of, kardaşçım! Bilmâm, ondan hepsi korkêr. Ama sân onunnan düüşmää başlarsan, – tâ camal setindâ onun kuvedi, al da devir onu, ozaman kolay üsteleycân Babuyu.

Kız lafını başırır–başarmaz hop Cendem Babusu odaya girmiş. Görüncâ Gürgen Kıvradanı tanımış.

– Ha–ha–ha! – Gülmüş babu da sormuş.

– Sân miysin o, ani beni peliklerimdân bordeyin direenâ baaladıydın? Tâ şindi bân sendân üfkemi çıkaracam. Babu hızlanmış kuvedini almaa, ama Gürgen Kıvradan

ansızdan Babunun belinä bir topuz urmuş. Babu erä düşmüş. O kalkınca şişeciktän bүүлü kuvedini devirmiş. Açı duymuş Babu, ani kuvedi kesildi, evallaa gelmiş, ama Gürgen Kıvradan onu hiç seslämemiş. Taa iki topuzda Babuyu öldürmüş. Kıza da demiş:

– Tã Babuyu telef ettim, sizi cendem fenalıdan kurtardım, başka bişey istämeerim, sadä teklif edecäm: Sän olasin benim kismetim, ortanca kızkardaşın Aaç Kıranın, en bүүk kızkardaşın Ayı Kulaan kismetini olsun. Şindi bän gidecäm biraz gezinmää hem bakacam, nasıl çıkmaa bu cendem memleketindän. Yaşayın bolda bän gelincää kadar.

Çekeder Gürgen Kıvradan yolca gitmää. Gider bir gün, gider–iki, üçüncü günü bir çeşmä başına etişmiş. Orada bir kız oturarmış, hem suya bakarmış hem aalarmış...

– Avşamın hayırlı olsun, gözäl kız! – Seläm vermiş Gürgenci da sormuş:

– Ne zorun var da ölä bangır–bangır aalêersin?!

– Ne aalamayım, yolcum, – demiş kız,
– açan tä şindi zmey lüzım gelsin da isin beni.

O bizim tarafa dadandı, her gün birär insan imeyincä, çeşmedän su brakmêêr alalım. Bän anama-bobama birim, ama tä bana da sıra geldi. Çabuk, yolcum, zerä benim betirimä seni da iyir.

– Korkma, – demiş Gürgen Kıvradan, – bän seni zmeydän kurtaracam. Bitlä benim başımı. Açan görecän ani zmey gelir, sapla iynäylän kulaamı da bän uyanacam.

Kız ölä da yapmış. Gördüünen zmeyi saplamış Gürgen–Kıvradanın kulaanı. Gördüünen ikisini bunnarı zmey sevinmiş.

– Şindiyädan birär iyirdim, – demiş, – ama bu yol iki iyiecäm.

– Ya iki iyecän, ya da hiç iyämeycän hem kafalarını kaybedecäm! – demiş Gürgen Kıvradan, da tutunmuş güreşä zmeylän. Üç gün, üç gecä düüşmüşlär. Bitkidä zmeyin dokuz kafasından bir kalmış, ama bir nedän sora Gürgen–Kıvradan onu da kesmiş...

Gördüünen bunu kız pek sevinmiş, da pelivanı evä teklif etmiş.

– Benim bobam, – demiş, – bu memlekettä padişaadır. Gel görün onun üzünä da bilä sevinelim bu işä.

Gürgen–Kıvradan gitmiş padişaha. Padişaa pek çok sevinmiş, da sevinmeliktän bir konuşa toplamış. Gürgeni başa oturtmuş da hepsi musaafirlär yanında adamış kurtarıcıya vermää neyi o isteycek: yarım padişahladaan eki da, istärsä, kâr kızını da verecek olmuş.

– Hadi sölä Gürgen Kıvradan, – demiş, – ne dilycän bendän bu iylik için?

– Ne dileyim? Sormuş Gürgenci. Kızını senin alamaycam, neçin ki artık gelinim var. Başka da şindi yok ne isteyim. Eer bir sora bişey läüzim olursa, gelip istärim. Kayılmısın buna?

– Kayılım, – demiş padişaha da çeketmişlär konuşmaa, şennenmää. Başardıynan konuşmayı hem birkaç gün dinnendiktän sora, Gürgen–Kıvradan genä varmış. Gitmiş bir bun, gitmiş iki, üçüncü

günü bir daa içinä girmiş. Orada bir balaban, dallı hem üsek meşä aacı varmış, onun da üstündä sansın bir tepsi gibi yuva varmış. Açan islää bakmış, Gürgen–Kıvradan denemiş, ani aaca bir iki kafalı zmey tırmaşırımı, ama yuvada da yavrucuklar cıvıl–cıvırdarmışlar hem adam sesindä yalvarırmışlar:

– Yolcu, gel kurtar bizi! Yolcu, gel kurtar bizi! Gürgen–Kıvradan çok düşünmeer, iki topuzda zmeyi semelemiş, çıkarıp kılıcınnan onu kavramış, da aacın altına yorgun dinnenmä yatmış...

Yavrucukların sa anası bir büyük kartalmış. Onun elli stincin kanadının uzunnumuş. Gürgenci aaç altında uyurkan, birda geler kartal. Bunu gördüünen başlêêr üfkelenmä.

– Aha–a–a! – demiş, – sänmiysin o, ani benim yavrularımı her yılın iyirdin ba dän seni etiştirämezdim. Tä şindi biz annaşacêz! Başlamış Gürgenciği kanadınnan düümä. Birda, yavrular ses etmişlär yuvadan:

– Anacım, brak o adamı, o bizi kurtardı.

– Nası ölä? Kimdän? – sormuş kartal.

– Tä kimdän. – demiş GürgenKıvradan da göstermiş zmeyin leşini.

– He–e–e–ey! Allah adamı, – demiş kartal. – Ne dileycän bendän bu iylik için?

– Bişey istämeerim sendän, – demiş Gürgen Kıvradan, – sade bir iş yap.

– Ne iş? – sormuş kartal.

– Çıkar beni kırk kat yukarı. Benimlen bilä isteerim alayım üç tä kız.

– Yapacam, – demiş kartal, – ama hazırlaycan bana kırk fıçı su, kırk fıçı da yaanı.

“Gak” dedim – su läözım, “gık” dedim – yaanı. Ozaman benim kuvedim zeydelener da taa iy iş yapêrim.

– Bu iş kolay, – demiş Gürgenci, – da o saat aklına getirmiş padişahı.

– Bän, – demiş, gidecäm hazırlamaa ne läözım da bitkidä sana ses edecäm...

Padişaa Gürgen Kıvradana tezicik hazırlêr ne läözım, neçin ki o lafinı sevârmış

çetin tutsun. Hem kendi da sevinmiş, ani olmuş onun da kolaylıklı bu girgin adama bir iyilik yapsın. Fıçılarlan yaanıları hem suları padişaa deliin yanına taşısnar izin etmiş. Bundan sora Gürgenci hazırlamış kızları, onnarın çiyzlerini da ses etmiş kartala.

Ükletmişlär onun fıçıları, kendileri da erleşmişlär çıkmaa yukarı.

Kartal – “gık” –
Gürgen Kıvradan – yaanı,
Kartal – “gak” –
Gürgen Kıvradan – su,
“Gak” dedi – su,
“Gık” dedi – yaanı...

Çıkêr bunnar ölä kırk kat yukarı. Taman açan bitkidä kartal demiş “gık”, etişmemiş bir kıymıcak yaanı. Ne kalmış hepsi düşsünnär geeri. Genä Gürgen Kıvradan bulmuş kolayını: kesmiş ayaanın altından bir parçacık et da kartalın aazına atmış. O bir kerä taa kanatlarını sallamış, koymuş kızlarnan Gürgen–Kıvradanı

erä. Tä neçin hepsini yınsannarın şindi da ayaanın altında var bir uçuk er.

Çıkmış gürgenci erä gelinnärlän, indirmiş çiyizleri, kartal da gitmiş işinä. Gideceykan sormuş:

O bitki et pek tatlıydı. Nändan aldın onu?

– O bendäندی bir kırıntı.

– Biläydim, ani ölä tattlıysın, iyirdim seni taa orda, – demiş kartal. – Ama şindi senin kısmetin, yaşa iyликтä.

Duyduynan Aaç Kıran hem Ayı Kulak tezecik karşı çıkmışlar kafadarına. Sarmaşmışlar, herkez almış gelinini da üçünä birdän bir düün yaptılar. Cümlä memleketi çaardılar da beni da çaardılar.

Bir çanak keş–keş mancası idim, iki da tulum bal-şerebet içtim. Ama o kafadarlar büün da yaşêêrlar, gözäl gelinnärlän. Hepsı birär ev düzdü kendilerinä. Biri birinnän gidip gelerlär.

Ama geendä kafadarın birisi işittim
ölmüş. Raametli olsun, topraa ilin olsun, iy
adamdı!

Kalmış bunnar ikisi,
Masalın da bitkisi.
Masal, masal maniki
Tırnaa vardır oniki.
Onikinin yarısı,
Popazın da karısı,
Kuvancının arısı,
Saticının darısı;
Beş tilkinin derisi,
Masalın da geerisi.

BİNBİR İVANÇU

Bir adam pek fukaraymış, onun varmış bin uşaa da olmuş taa bir. Saadıç bulamamış ona ad, da anası kendi koymuş adını Bimbir İvan, neçin ki o bin birinciymiş içerdä. Bimbir taa duuduynan imää istemiş, neçin ki o duumuş yoldan dışarı–pek büyük hem atalı uşak. İştittiyen, ani bu da imää isteer, İvanın bobası kahırdan–zordan, yokluk beterinä kararlamış evi braksın. Demiş:

– Giderim, karı, nereyi gözüm görürsä. Bulursam emelik, dönecäm geri, bulmasam, bil, ani kayıp oldum. Uşaklara büüdünän sölämä, ani bölä fukaaraydık.

Adam imelik, belli ani, bulamamış, geeri da dönmemiş. Kalmış yalnız karı bu kalabalıklan başında.

Bimbir İvansaydı bir arçaklı uşakmış, gözünnän göreräk büärmiş. Açıan olmuş bir aylık, sormuş anasına:

- Benim bobam vardı mı?
- Vardı – demiş anası.
- Biz hep mi bölä fukaaraydık?
- Diildik, – demiş anası.
- E neçin şindi fukaarayız?
- Neçin ki bizi dolayda haydutlar soydu.
- E bobam saakana neçin soymazdılar?
- Neçin ki onun vardı kalıcı hem islää beygiri.
- Neredä, – sormuş Binbir İvan anasına, – o

kılıç?

- Tä orada dayama aulunda.
- E beygir neredä?
- O da orada.
- Bän, – deer İvan, – gidecäm haydutları

öldürmää.

– Nereyi istärsän git, çocuum, – demiş İvana anası, – ama tä o bayır aardına gitmä, orada seni da öldürü haydutlar, nicä bobanı öldürdülär.

İvan piner beygirä. Pindicää gibi beygir döner da bir zabun mırtoğadan tuuyan hem himçirik gibi

hızlı bir at olêr. Kılıcı da büülü olêr. Gider şindi Bimbir–İvan o bayırın ardına. Armannêr orada bir ol beygirinnân da ne kuvedi varsa sıklık eder, ama bayır da bir yol eder. Bu sıklaa kalkmış kopmuş hepsi haydutlar. Sarmış İvanı 40 haydut. Az mı düüşmüş İvan onnarlan, çok mu, ama 38 kıymış kesmiş. Otuz dokuzuncusunu geeri pınara atmış, ama kırkıncı, baş haydut, kaçmış–kurtulmuş.

Kop eder şindi Binbir İvan baş aydut tumaa. Koolêr onu üç gün - üç gecä, da açan taman yaklaşmış ona da ne kalmış kafasını kılıçlan ayırtsın, haydut sıbıtmiş cebindän bir dalcaaz, da İvanın önündä bir sık hem büük daa peydalanmış. Olä sık hem karannıkmiş, ki yokmuş nicä geçmää.

Binbir ozaman baseder kuşaanı da daa içindä olêr bir geniş yol.

Bu yolca gidärkan İvan iner beygirdän. Bir pınar yanında sorêr bir daa yaşayıcısına:

– Baş haydut geçmedi mi buradan?

– Şindi hemen geçti, – deer o adam, – bir çenesi erdä, biri da göktä, aaçları kırarak gitti.

– Dur, – deer İvan, – bän sulayım beygirimini da şindi onu etişecäm.

Beygiri sularkana holuk içindä bir sivri böcek buularmış hem da İvana yalvararmış:

– Kurtar beni, kardaşım, büyük ilik sana yaparım!

– Hm, – düşünmüş İvan, – ne ilik var nasıl yapsın bana bir sivri böcek? – Ama o cana yakınmış da demiş:

– Hadi seni da kurtarayım. Yaparsan ilik islä, yapamasan, bana borçlu diylsin.

– Borçluyum, borçluyum, – demiş böcek, – na tä bu kara kanatçıymdan bir kıymık da koy kesenä. Zorda onnan çaarasin beni.

Bunu da sesleer Binbir İvan. Suladıynan beygirini hızlanêr genä haydudun ardına, taman etişmiş uuruna haydut sıklık eder – İvanın önündä bir geniş su peydalanêr. Ne yapsın şindi İvan? Nası haydudu etişsin?

Baseder suyun üstünä peşkirini, da olêr orada bir köprü. Geçer köprüü da taman açan üçüncüä artık haydudu etişceymiş, haydut bir kerä baarmış:

– Anacı–ı–ı–m!

Çıkmış Bimbir İvanın önünä bir Cendem Babusu: Burnusu kıvrıkmış, gözleri kara hem

terkeşmiş. Aurdunun birindä poyraz esärmış, öbüründä smula-katran kaynarmış. Kırk sajin uzun saçlarıymış.

– Dön geeri, çocuum, – demiş İvana, – Her dönmäsan, bän Cendem Büücüsüüm, haydut anasıyım. Döşeycäm önünä saçlarımı, üfleycäm ardundan poyrazı, da dolaştırıcam seni da kurtulmaycan.

– E kurtulursam? – sormuş İvan.

Oradan kurtulursan, – demiş babu, önümü katran döşeycäm. Onun içinä batacan da orada kalacan.

Düşünmää başlamış Bimbir, ne yapsın şindi. Aklına gelmiş böcek. Çıkarmış onun kara kanadını, da çarmış böcää yardıma. Bir kıpımda sivri böcek gelmiş, da sormuş.

– Tä bölä-bölä benim zorum oldu annatmış İvan.

Sivri Böcek girmiş ansızın Cendem Babusunun kulaana, da başlamış arada delmää babunun imiini. Kıvrılmış bir-iki cendem düşmanı da delirmiş. Ozaman Binbir İvan kılıçlan babunun kafasını

ayırtmış. Sivri böcek çıkmış babunun kulaandan da gitmiş iniinä.

Bimbir İvan şindi ilerler haydudun aardına da etişer onun altın kalelerinä. Açan doksan dokuz kapu açmış üzüncü kapuyu haytaynan haydutlan üz-be-üz karşı gelmiş. Girişer şindi bunnar güüdä-güüdä düüşmää, ne kadar kaaviymiş haydut, ama Binbir taa da kaaviymiş. Üç gün düüşmüşlär, üç da gecä. İvan haydudu üstelemiş. Kitleer İvan şindi haydutların kalesini da gelir anasını kardaşlarını almaa da bu eni kaleya getirmää...

Haydudun birisaydı, – ani onu pınara atmıştı Binbir-İvan, orada ölmemiş, ama geldiynen İvanın anası o pınara su çekmää başlamış ona yalvarmaa.

– Kurtar beni ne istärsan verecäm!!

Fukaara karı bilmäzmiş kim pınarda da demiş hayduda:

– Verirsan bir torba altın çıkaracam seni.

– Verecäm, – demiş haydut.

Kolverer karı çatıyı da çıkarêr haydudu. Çıktıynan haydut verir karıya neredänsaydı kuyudan bir torba altın. Kendi da çıkarêr kendini sakada. Beklärmış gelsin karının oolu Bimbir İvan da

öldürecek onu ansızdan. Karının evindä yaşarmış pek mahkul kendini gösterirmiş.

Açan Bimbir İvan gelmiş anasına evä onu karşılamış anasinnan bilä bu gözbayıcı haydut da. Ama İvanı beygiri haydudu gördücäänen başlamış puhurdama, duymuş neresi ne, ozaman İvan da tanımış haydudu. Hızlandırmış atını da çiynemiş onu, erä katmış.

Almış Bimbir İvan Anasını hepsini bir kardaşlarını da gitmişlär haydutların kalesinä. Büün dä orada yaşarmışlar varlıkta hem iliktä.

BAYIR OOLU

Çok yıl geçti ozamandan, pek çok. Hayli su aktı Tunada, hayli yıldız düştü göklerden. O vakıtlar insan gezärdi erdän erä da bilmäzdi neredä duruklansın; yollarda ayardı, solu saa sayyardı.

Gezdi ölä insannar çok vakit er üstündä hem beki büün dä gezeceydi nasıl başsız, sürü eer bulunmaydı ürekli, kaavi gözäl hem kıymetli Bayır oolu.

Te nasıl duumuş Bayır oolu. Pek zor vakıtların birindä duruklanmış insan bir büyük bayır eteendä gecelemää, da ertesi günü taabetinä görä aldıraceymış kır uva yollarını. Hepsi yatmış dinnenmää da uyuklamışlar. Sade bir dādu uyumazmış. Uyku mu tutar ihtär bobayı, açan onun büyük kahırı varmış? Dādunun dokuz oolu varmış, dokuz da kızı. Hepsi onnar fena hastalıklardan yollarda ölmüşlär. Sade dādu yalnız dünnää bir vakıda kadar direk kalmış.

Dādu ihtärmış. Bilsin istärmış bir evlatını mezarını da onun başında, yaşını dökeräk canını versin, ama bilmäzmiş birini bilä. Neçin ki o bet vakıtlarda insannar duarmışlar hem ölmüşlär yolda. İnsannar çil gibi daadılıymışlar kara er üstündä. Her gün, her gün erini diyştirirmişlär hem geçtim erlerä bir kere bilä enidän basmazmışlar...

Bakınmış dādu dört tarafa, bakmış karannık gecä gökünä, düşän yıldızlara – sabaa yakınmış. Dādu garip aalamış, aklınca da demiş:

– Kalksa e benim da bir oolum ölümdän da laf edeyim bir kerä onunnan da ondan sora öleyim!

– Dan erleri aararmış, yıldızlar siyrelmiş, insannar başlamışlar uyanmaa. Kimsi hazırlarmış malını enidän yola, ama taman bu vakıt bayır aralanmış da onun koynusundan çıkmış insanın karşısını bir balaban, geniş kudret arkalı, gül gibi gözäl bir adam da başlamış insana nasaat etmää.

– İnsannar, – demiş. – Bän sizi geldim zordan kurtarmaa. Siz kismetliysiniz, ani bu bayırın boyunda duruklandınız. Bän bu bayırın ooluyum, adım da Bayır oolu.

Bayır oolu çok laf etmiş... İnsannar denämemiş, nasıl gün duumuş, neçin ki Bayır oolunun gözelli günün şafkını kesärmış hem lafları insanı kaplarmış.

– Gelinä, – demiş, – bän götürecäm sizi deniz boyuna, eşil çayırlaa hem güllü başçelerä. Da oradan birtaan biri kıpırdamasın. İnsannar oturuşsun da ölünce birerdä yaşasınnar...

Gider insannar Bayır oolunun ardına. Geniş güüdesinnen Bayır oolu insana yol açarmış, soluunnan donukları yısıdırmış, duruk sözünnän güçlüü daadırmış.

Uzun hem zor yol geçtikten sora, Bayır oolu getirmiş insannarı denizin boyuna. Denizin suları durukmuş, ama kenarında biyaz köpüklär kürtün gibi dururmuşlar. Gül başçedä gülleri bora yaslamış, çayırları su doldurmuş.

Bayır oolu deer insana:

– Erleşiniz burada. Ayırsın herkez kendinä er. Burası olacêk sizin yurtluunuz.

Tutunêr Bayır oolu kendi bayır kuvedinnen da başlêr kurutmaa insannarnan bilä çayırları, yardım eder insana gül başçalarını işlemää, dirilmää gözäl baalarları, meyvalıklar etiştirmää. Kimseyi kolvermeer erindän kalksınnar, diyşilsinnär, yurtluunu braksınnar. Hepsi Bayır oolunu severlär, ona “Saa olasin!” – deerlär, onu seslerlär.

– Sänsin bizi gezmecktän kurtaran! Helal sana metinnik, – deerlär.

Bayır oolu da deer:

– Bän sizi erleştirdim, eri işlemää üüüretim. Şindi benim işim bitti. Benim anam kır–bayır. Benim bobam kara er. Anam beni geniş koltuuna alacêk. Beni anam geeri çaarêr.

Bayır oolu lafin başaramêêr, dönüp tâ olêr genä bir bayır insannarın kırlarının ortasında. Çok vakit çiftçilär unutmêêr Bayırogluyu. Bayır boyuna çiçeklen gelerlär, haylak kaldıkça adını anêrlar. Çok vakit insannar ölä yaşêêrlar.

O zamannar yokmuş karşıdan gelennär hem yokmuş hazıroncular. Ama vakıdın biri Kara deniz bulanmış: dalgalar ev kadar yukarı kalkarmışlar. Bir ay deniz duruklanmamış. Bitkidä deniz boyunda peydalanmış gözäl çayırlarda, şen başçalarda hırsızlar. Gül başçalarda senmiş al güllär Şen türkülär diyşilmiş aalayış sesinä. Kabaatsız asılı insannar küylerdä sıraylan dururmuşlar. Karşıdan gelän hırsızlar bir candan iki deri üzärmişlär. Para, meyva, hayvan, terekä – bişey tıkaamazmış Karşıdan amel hobur aazını. Bitkinin bitkisindä Karşı başlamış her yılın toplamaa gözäl kızları hem boylu gelinneri. Biri buna dayanamazmış. Taa sık başlamış insan Bayır oolunu anmaa.

– Gelsä bayır adamı da enidän kurtarsın bizi!–
deyärmiş ihtärlar.

- Gelsän! – deyärmiş gençlär.
- Gelsä! – deyärmiş hepsicii.

Bir gün bayır, neredä er kabul etmiş Bayır oglunu, kalkmış, üreklemiş. Kara er dä dayanamamış soyucuların fenalıklarına, da genä peydalanmış erdän–bayırdan Bayıroğlu.

Cümlä memleketi kaldırmış Karşılıqlarlan güreşä–düüşä. Çok can kıyılmış, çok analar evlatlarını kaybetmiş. Kızlar, gelinnär dä duşmana karşı koymaa çıkmış, ama duşman hep üstelärmış. Çoyu düşünürmüş braksınnar yurtluunu da kaçsınnar başka erlerä, ama biri kıyıştırmazmış yapsın bu işi, neçin ki güreşçilerin başında bulunurmuş Bayır oolu. Bitki kuvedini verirmiş, ama duşmanı enseyämäzmiş. Ozaman, açan Bayır oolu görmüş, ani duşman cansız hem fena cellat, dönmüş da demiş insana:

– “Bän sizi burayı getirdim, bän da sizi buradan kaldıracam”. Kim beni sever hem yınanêr ardına gelsin!”

Piner Bayır oolu balan beygirinä da enidän götürer insanı köpek ürekli cellat duşmanın kılıcının altından eni erlerä, düz çayırlara, edi bayır hem bir su aşırı.

Eni erlerä can-cın yokmuş, süreksüreksüre yabanılar gezärmış uluyrak hem siyrekta bir kart koray lüzgär üflemesindän kaçarmış.

Bakinêr Bayır oolu şu kırlarda da deer:

– Burada erleşecek. Şindän sora duşman bizdän irak, burada yaşaycêz.

Sesleer insan Bayır oolunu da erleşerlär yaşamaa... Henez başlêrlar ev düzmää, bir da işidiler: duşmanın biri, Kömür Bey, giinmiş dilenci rubasına da saklı karışmış Bayır oolunun insannarının arasına. Eni erlerdä Kömür–Bey çok düşünmüş, ne fenalık yapsın, kabaatsız kaçkın insannara, zavalılara, da bitkidä bulmuş.

Kömür Bey kır uvasında bulmuş bir büyük sızıntı da başlamış onun dolayını kazma–kazmaa. Kazdıkça su zeydelenirmiş, kazdıkça taa çok olurmuş, alçakları hem üšekleri doldururmuş. İnsannarın evlerini başlamış su almaa, hererleri başlamış yalabımaa. Kimsey bilmäzmişlär neredän gelir bu sular.

Toplanêr insan Bayır oolunun dolayına da başlêrlêr sormaa, ne yapmaa?

Bayır oolu çok düşünmeer. Verer izin toplasınar kırk araba yapaa da gelsinnär arabalarlan onun ardısora. İnsan ölä dä yapêr. Açan kalabalık etişmiş sızıntı yanına Kömür Bey ansızdan karışmış kalabalık içinä. Bayır oolu demiş:

– Atın sızıntı içinä diyrennärän yapaa, üstünä dä toprak.

Hepsi tırtıl gibi işlärmış.

Açan Kömür Bey görmüş ani insan sızıntıyı üsteleer, tezdä sullar duruklanacêk, başlêêr bir yanından sızıntıyı taa oymaa.

Denämesin mi bunu Bayır oolu! Hazılanêr atmaca gibi beygirinnän duşmanın üstünä da kılıcınnan Kömür Beyi deşer, ama kendi dä sızıntıya uçêr, beygirinnän neyinnän! Okadar etiştirmiş söylemää:

– Kalın saalıcaklan, sevgili kardaşlar! Bitki duşmandan sizi kurtardım. Bu adamın adı Kömür Bey, onu bän tanıdım, neçin ki Kara denizin boyunda onunnan düüştüm. Şindi o bu suları boşandırdı, siz sızıntıyı tıkarkan o hep saklı onu bir taraftan oyardı...

Tıkayın sızıntıyı da yaşayın! Beni dä anın!.. Bayır oolu gitmiş suların dibinä, sızıntı içinä duruk

sular onu kaplamış. İnsannar tez heptân tıkamışlar suyun gelinirini da erleşmişlär ömürünä yaşamaa bu taraflarda, nereyi onnarı getirmişti girgin hem korkusuz Bayır oolu.

Büün dâ Kobey kırımın uvasında var bir sızıntı, ama o şindi zarar getirmeer, neçin ki kalın eri tıkalı yapaalan, topraklan hem dâ Bayır oolunun bayır gibi güüdesinnen, onun balan beygirinnen. Her bir adam gittiynän Bayır oolunun sızıntısına aklına getirer bu adamı, onun iyliklerini.

Serin sudan içip, bir çala sısıp durêr, Bayır oolunun anılması için...

BİR KIZLAN BİR ÇOCUUN MASALI

Çünkü bir vakıtlarda varmış bir çiftçi kızı hem da bey oolu, padişaa oolu. Onnar biri-birinä yakın yaşarmışlar sıkça da buluşarmışlar...

Bey oolu gecä gündüz yazıp–esaplarmış, ama çiftçi kızı çöşmä başında fesleen dikârmış, fesleen aşılarmış.

Çocuk bir gün sormuş:

– Mari çiftçi kızı, her gün fesleen ekersen, fesleen aşlêersın. Sölesänä bana, kaç dalcaaz var senin fesleennerindä?

Kız da demiş:

– Sän, bey oolu, her gün yazêrsın, her gün okuyersın, sölesäne bana kaç yıldız var göktä?

– Bilmeerim, – demiş bey oolu.

– Bän da bilmerim, demiş çiftçi kızı. – Nezaman söleycän, nekadar yıldız göktä var, bän da sana ozaman söleycäm, kaç dalcaaz var fesleennerimdä.

Bey oolu görmüş, ani bu kız diil o prostlardan, onu aldatmaa diil pek kolay...

Kızlan çocuk pek sık başlamışlar buluşmaa. Bey oolu beenmiş bu gözäl çiftçi kızını da istemiş onu aldatmaa. Gitmiş babulara sorsun, nicä yapsın da aldatsın, öpsün bu kızın al yanaanı.

Babular demiş:

– Üklet bir taliga şefteli yapraa da giriş onnarı bir kopeykaya kilasını satmaa, ama açan çıkacak sendän almaa yaprak bu çiftçi kızı, ona de, ani şefteli yapraanın kilası–bir al yanak.

– Ölä da yapmış. Giinmiş satıcı rubasına bu erif da geçärmiş çiftçi kızının sokaandan hem baarırmiş.

– Şefteli yapraa!! Şefteli yapra–a–a! Kilası bir al yanak!

Kız sormuş anasına, alsın mı şefteli yapraa.

– Al, – demiş anası, – açan sana lääzım.

Kız çıkmış, da bir al yanaa almış bir kila şefteli yapraa, sora ona az görünmüş, da almış taa bir kila, ama bu yolluk satıcı istemiş öbür al yanaa öpsün – kız onu da vermiş...

Ertesi günü Bey oolu karşı gelmiş kıza çöşmedä, fesleen sularmış, da demiş ona:

– Sabaa hayır ola, çiftçi kızı! Sän miysin o, ani bir kila şefteli yapraana öptürdün al yanaklarını?!

Kız gücülä şindi duymuş, ani aldandı, ama yokmuş näpsin.

– Bänim, – demiş, – da bey oolunun gözü önündän sauşmuş–gitmiş...

Düşünmüş kız da gitsin babulara, sarsun nicä aldatsın bu bey oolunu.

Babular demiş:

– Gidäsin cıngırdaklı–zilli bir yaamurluk, alasın beş kopeykaya bir kuzu ceeri ünüklen bütünnä

da gecä gidäsin bey ooluna. Deyäsin ki sän geldin onun canını almaa. Eer kayıl olmasa vermää canını, bu ceerlän onu islä düüyäsin!

İşittii gibi kız bu işi yapêr ölä, nicä babular demiş.

Padişahın portasında karauullar onu istämemişlär kolvermäâ, ama açan demiş, ki o can alıcı, gelir burayı can almaa, kızı kolvermişlär, girmiş bu cingirdaklı – zilli yaamurluklan bey oolunun odasına da denmiş:

– Bän can alıcı. Geldim senin canını almaa...

– Dur, yapma bunu! – yalvarırmış bey oolu, – bän taa gençim, yaşamaa isteerim. Ne istärsan yap, sade canımı brak! – aalayarak yalvarırmış bey oolu.

Kız demiş:

– E islä! Canını almacam, ama tä bu ceerlän seni düüyecäm.

Düümüş o ceerlän bey oolunu mos–mor edincä, bitkidä da brakmış ceeri bey oolunun arkasında yapışık da tezicik çıkmış. Evä gitmiş... Ertesi günü bey oolu görünmemiş – hastaymış, ama ölä bir aftadan sora görmüş kızı fesleenneri sularkana da başlamış onunnan zevzeklenmäâ.

– Sän misin o, ani bir kila şefteli yapraana bir al yanak verän?

Kız da demiş:

– Ama sän misin o, ani beş kopeykalık ceerlän sabaadan lobut iyän?

Bey oolu yutkunmuş, annamış neresi ne, da bu ona heptän aar gelmiş. Koymuş neetinä ne yapıp etsin, ama öldürsün bu kızı bak nasıl ölä o kıyıştırmış padişaa oolunu bunca korkutsun hem düüsün!

Babular enidän üüretmiş bey oolunu, evlensin bu çiftçi kızına da sora onun kafasını kessin. Bey oolu ölä da yapmış, evlenmiş bu kıza. Düünün üçüncü günü oturtmuş kızı içerdä skemneyä, kendi da gitmiş kılıcını bilemää...

Çiftçi kızı duymuş, ne isteer bey oolu yapmaa, da oturtmuş kendinin erinä bir kukla, o kuklanın içini doldurmuş tatlı kırmızı şerbetlän...

Gelmiş üfkeli bey oolu, fızlanmış da ayırtmış skemnedeki kuklanın kafasını, bak o kukla pek benzäärmış bu çiftçi kızına. Kuklanın içindän şerebet erä yayılmış...

Bey oolu şaşmış, ne okadar çok kanı var bu kızın! Almış bu kanı da datmış – pek tatlıymış. O

görmüş, ani çiftçi kanı hep ölä kırmızı nicä bey kanı, ama diyl kara, nicä onu üüretmişlär hem nicä o sanırmış şındiyädän. Bey oolu pek pişman olmuş, ani kesmiş kızı. Kendi kendinä söylenirmiş bey oolu:

– Nicä tä bu kan tatlı ölä, bezbollahi bizim bu kızlan yaşamamız da tatlı olacêydi, – demiş aklınca da başlamış saçlarını yolup aalamaa.

Ozaman kız çıkmış şkaftan da demiş:

– Bän saayım!

Bey oolu sarılmış kızın boynusuna da demiş:

– Prost et beni! Seni sevdim, sän da benim olacan, bän ölüncä...

İşittim, büün dä yaşaarmışlar hem uşakları da varmış...

TATAR OOLU HEM KAÇKIN KIZI

Evel vakit Bucak kırında az yaşayıcı varmış, ama kimär kerä geniş kırları aykırıya yararmış bir yolcu, yaki dä bir satıcı. Yolca gidärkan o kasabadan bu kasabaya hem da razgeldiyen satıcılar, alış-veriş yollarda da yaparmışlar. Tä ölä o zamannarda işi

bizim semtlerdä bir satıcı tatar gezärmiş. O satarmış iynä, iplik, başka ufak-tefek işlär hem kopça, düümä.

Bir gün tatar satmaa mallarınnan hem delikannı çocuunnan etişmiş bizim derenin boyuna. Burada razgelmiş müşteri kendi işlerinä alıcı.

Kimmiş o müşterilär?

Onnar kaçkın insannarmış taligalarinnan, göçlerinnän kalkınırmişlar eski yurtuklarından, neçin ki o taraflarda Bucakta yaşamaa er aararmışlar.

Tatarlan alış–veriş yaparkana, satıcılar da alıcılar da hiç denämemişlär nasıl o günü avşam oluvermiş. Açan davranmışlar, görmüşlär, ani vakıt yok koşup ileri varmaa. Hem mallar da yorgunmuşlar deyne, kararlamışlar gecelesinnär adsız dereciin boyunda, neredä karşı gelmişlär.

Tatar kendi mal taligasını çekmiş derenin bir yanına, kaçkınnar da erleşmişlär derenin öbür tarafında.

* * *

Kısa yazın gecelär. Kısa hem uslu! Birerdä bir ses!.. Hepsi küçüü–büü erleşmişlär yataklarına. Sade derä işidiler aşaaada hem ıştırılar.

Çöşmedän duruk suçaz şurul–şurul akêr...
Çöşmä başında iki genç durmuş da lafederlär. Onnar
taa gündüz görüşülär, ama analar–bobalar yanında
laf atamadılar biri–birinä.

Şindi onnar geldilär suya, yakın buluştular:
satıcı tatar oolu hem bir kaçkın aylädän kız.

– Olan, kolver elimi! Gidip suyu götüreyim
da genä gelecäm, zerä beni var nasıl gelsin anam
aaramaa.

– Sölä dooru, aldatmêêrsın beni? – sordu
tatar oolu. – Beklämeycäm mi boşuna?

– İnan erinä, – deer kız, – buyur benim
gümüş bileziimi. Usulunnan çocuk kolverdi kızın
elini.

O tezicik aldı testisini da başladı hızlı–hızlı
bayırcı çıkkmaa. Olan baktı kızın levent boyuna taa o
sauşunca. Sora oturdu çöşmä başına, tatlı duygulara
vardı... Birdä aklına geldi, ani bobası bekleer onu su
getirsin. Aldı bakırını da çıktı bayıra taligaya. Bobası,
yorgun gündüzdän, artık dinnenirmiş. O tez brakêr
suyu da döner çöşmäyä.

O kız taa yok...

KIZI, sudan geldiynen, anası takazaladı:

– Bu mu sendä genç kız çemreklii? – Ne oyalandın okadar suda?

– Anacım, – dedi kız, – çöşmä pek yavaşacak akêr...

Kız çok türlü buruldu, bulmazdı nasıl sauşsun anasından, ama, açan sevda aslıdan düşer gencin üreenä, o nasıl bir yalın tutuştırêr onu, aklını da taa keskin yapêr...

Kız deer anasına:

– Anacım, sevgili anacım. Benim var bir saklı lafım tã bu komuşu kızına söylemää, nasıl nicã lâázım kãr şindicik gideyim ona.

Brak beni gidivereyim.

Anasının iylii tutêr görüp, ani kızı bunca ürektãn yalvarêr, da deer:

– Git, kızım, da lafet, ama çok durmayasın orada, zere şindicik aydınnacêk. Yarın lâazım yola gidelim.

Kız sade bunu beklãrdi.

Aylanêr bir-iki taliga ardından da tezicik derãyã.

Ahmet uzadêr kıza bilezii. Kız almaa eder. Olan enidãn genã tutêr elini:

– Sandım gelmeycän, hanım kız.
– Olur mu olsun, Olan, söylenmiş lafi basmaa. Söylenmiş laf nasıl bir kuş. Kaçırdın – uçtu, birtaan tutmaycan...

Yıldızlı göktän dolu ay, onnara bakêr.

– Bana adını sölä, bän Ahmetim.

– Benim adım İvana, – demiş kız.

– İvana, deer Ahmet, – görermiysin ayda var bir kız hem bir çocuk? Kız suya gitmiş bakırlarlan omuzlarında da geeri gelirkän önünä çıkmış bir çocuk. Tä bak şindi dä nicä karşı karşıya lafederlär.

– Hem dä benzeer, Ahmet, tä bakırlar, bak suvaacı da belli!..

– İvana, orada biziz seninnän, ikimiz... – deer Ahmet.

Gençlär susmuş. Kimär kerä sevdada çok laf da diyl läázım. Bir pak bakış, bir sıcak el... en tatlı lafları da basêr.

Burada da ölä olmuş. İvana ama taa kıyamazmış versin al yanacını öpülmüş olsun. Pıksa çok vakıt karşı koyamamış, neçin ki onsekiz yaşının içindä her bir ürek sevda isteer.

Deredä şıprırtı sanısan taa hızlanmış, bir gecä kuşu süütlär içindä erini diyştirmiş...

Gençlär annaşmış evlensinnär.

Ertesi günü sabaylan dünürçülär artık karşı – kaarşıya oturmuşlar. Ačan İvananın bobası görmüş, ani varlıklıca satıcı ona kız için gelmiş, başlamış şişirmää kendini. Dünürlüü yukardan almış.

– Boba hakı, ana topu, ooluma kundura hem da altı bez gölmek.

– Diyl mi çok bu baaşışlar, bre suvatu olacaa? – demiş Tatar. – Görmer miysin, ani hepsimiz geziciyiz?

– Gezmäk gezmäklän, – demiş İvananın bobası, – ama gençlik gençliklän.

– Bän, – demiş tatar, – yok neredä bölä paalı baaşışlar alayım, – da kalmış kalksın gitmää.

İvana saklıdan dünürçülerin laflarını seslärmiş.

İşittiynen, ani dünürçülär kalkınêrlar, erindän o çanaa, ani silärmiş, erä kaçırmiş, çanak – tuz–buz olmuş.

Bitkidä, çok annaşmaktan sora tatar kayıl olmuş hepsinä baaşıslara, ki sade gençlär kısmetli olsunnar.

Analar–bobalar adanmış uşaklara bir ev düzsünnär. Bu işi, üstünä almış satıcı tatar.

– Evi, – demiş o, – düzecäm orada, neredä oolum gelin buldu kendinä. Ölä da yapmış. O tatar adsız derenin boyunda düzmüş bir gözäl ev. Kendi da oolunun yanında yaşamaa erleşmiş. Kalanı kaçkın insannar da bu derä boyunda yapınmışlar. Çok vakıt tatar insannara mal satmış: ufak–tefek işlär hem türlü kopçalar, rubalar.

Ahmetlän İvana çok yıl yaşamışlar, olur olmaz şindi dä bu küyün ihtärlärin arasında bulunêrlar.

Bekim bu küyün adı Tatar Kopçak? Kim biler?

KEMENÇECİ HEM ŞEYTANNAR

Bir geniş su boyunda küücezdä yaşarmış bir anılmış kemeñeci. Kemeñçä onun elindä okadar gözäl çalarmış, ki en küsülü adamı şennedip oynadılmış.

İşitmiş bu adamı bütün memleket. Neredâ bir düün, konuşka – onu çaarırmişlar. İşitmiş onu şeytannar da. Topal Şeytan, hepsi şeytannarın başı, hanidân aararmış kendinâ bir çalgıcı, sevindirsin hem oynatsın onun bu salgın şeytancıklarını. Çaarêr şindi Topal Şeytan hepsini şeytannarı, nekadar varsalar tâ onnar orada da izin eder.

– Yapın ne edin, ama bu kâmil kemeñceciyi bizâ getirin. Olsun o bizim çalgıcımız. Şeytannar yok nâäpsinnar kendi büyüklerini lââzım seslesinnâr, zerâ Topal Şeytan fenaymış seslämediyner karagözlerin derisini bizlân delârmış, hem arkalarına enser kakarmış.

Kollamış şeytannar, açan bu adamı çaarmışlar su aşırı bir küüdâ düünâ, kemeñçâ çalsın...

– Almış bu adam kemeñcesini, ayısını hem kalan tertebini da bir kayık içinâ oturup aykırlamış suyu. Geçtiyner ötäyanına kayını suyun boyunda bir aaca baalamış, kendi da gitmiş düünâ, insannarın sırasını başarmaa. Çalışmış orada bir gün - bir gecâ da ikinci günü avaşamneyin rakıcılarlan gitmiş konuşmaa...

Saadıçta konuŖka haylicä sürünmüŖ. Butakım kemeñceci kurtulmuş gecä yarısından sora. Almış kendini da gecelennän doorulmuş evä. Onun kenarına etiŖtiyenen, baksa: kayı yok!!!.

– Be ne olsun bu? – sormuş adam kendi kendinä da üfkeli-üfkeli su kenarında gezinirmiş.

Lääzım bunu da söyleyim. Ŗeytannar düşünmüşlər taman bu avşam aldadıp kemeñceci Topal Ŗeytana onu kapsınnar, neçin ki bundan taa uygun vakıt bulmaa yokmuş, nicä bulsun Ŗeytannar da: adam keflıcäymiş, kafası bukadar alaydan, konuŖkadan dönärmiş, evä da toparlanmış geçtän geç (taa ilk horoza çok varmış) taman açan Ŗeytannar gezärmiş, ama gecä da razgelmiş karannıktan karannık...

Aarêêr adam kayını oracık, aarêêr buracık – yok! Ŗeytannar saydı onu maasuz suya daldırmışlar kimsey bulmasın. Çıkêr Ŗindi bu Ŗaşkın adamın önünä Ŗeytannar da insan sesindä sorêrlar:

– Ne aararsın, ba dost?

– Kayını aarêêrım, – demiş kemeñceci, – isterim suyun ötäyanına geçmää.

– Gel biz seni geçirelim, – demiş şeytannar yalpaklanarak, – ama bizä suyun ortasında biraz kemeñä çalacan mı?

– Bu mu zorunuz? – demiş adam, – kemeñä çalmayı bana sorun, başka iş sormayın. Çalarım sizä diil su ortasında, ama şeytannın deliindä da.

– Hadi bizimnän,– teklif etmiş şeytannar da ikisi kavrayıvermişlär adamı ellerindän. Şeytannar gidärmüş ayakça suyun üstündä, adamda onnarlan bilä.

Şeytannık e! Biri suya dalmazmış. Adam da buna şaşmış.

Suyun orta erinä geldiynän şeytannar durmuş. Takılmışlar kemeñeciyä: çal da çal!

Şeytanın biri koymuş su içinä bir butuk.

– Otur, – demiş, – tä bunun üstünä da çal!

Adam çalarmış, şeytannar da onun dolayanında şapur–şapur su üstündä horu oynarmışlar. Susaydı akarmış da bunnarı hep yılma aşaa götürürmüş, Topal Şeytanın deliinä yaklaştırmış (onun delii çak denizlän suyun bir bucaandaymış). Adam çalarmış, kemeñä şapurtuyu işidirmiş, ama zından karannıkta kara şeytannarı hiç

seçämäzmiş. Sade o butacaan üstündä, angısında adam oturmuş, bir biyaz çini gücülä seçilirmiş. Şeytannarın gölgeleri ikidä, birdä bu çiniyâ iilirmiş...

Siz ne yapêrsınız o çinidä? – bir şüpäylän sormuş bu adam.

– Ne yapalım, – cuvap etmiş şeytanın biri, – çinidä yaalan gözlerimizi yaalêêrız...

– Bän da yaalayım mı? – sormuş adam.

– Sän yaalayamazsın, – hepsi şeytannar birdän baarmış, - zerä kör olursun!

Adama bu iş işlemiş: “Nicä yaa olsun bu?!” – düşünürmüş o.

– Ne olabilirsä! – taasimnemiş kemeñeci, – bän dä yaalayacam gözlerimi.

Yaasını uzadıp dururkana diydirmiş cilimcik parmaanı yaa çinisinä da, kimsey denämedään yaalamış aazıcık saa gözünün bir köşeciyni. Da ne sanêrsınız, paalı sesleycilerim, – yaaladı gibi o gözünnän kör karannıkta görmüş şeytannarı ayın–açık, nicä gündüz görürsün: kuyrukları zift gibi karaymışlar, kulakları sivriymiş, tırnakları büükmüş, sakalları siyrek hem bozmuşlar...

Adam duymuş artık neresi ne, suya gözünü atsa dener: ani onnarı su aydêr aşaa allah bilsin nereyi. Nâpsın şindi bu adam da kurtulsun bu karagözlülerdän...

– Girişer çalarkan çevirdip–çevirdip hayvayı, şeytannara bir ayaannan köstek çalmaa. Kuyruklular fisirdeşirmişlär.

– Bu bizi gördü.

– Allele görer...

Taman bu zamanda sabaa horozu cıngır–cıngır öter, – şeytannar da yok olêrlar, sansan erä girmişlär meret kalacekları. Zavalı kemeñceci kalmış su ortasında bir butuk üstündä. Saletmiş bulsun o çiniyi – o da yokmuş! Deliydi zerä şeytannar braksınnar ölä büülü yaayı...

– Yavaş–yavaş ellerinnen kürekleyräk, adam çıkmış suyun kenarına da gelmiş evä. Annatmış karıssına bu seremiceyi da yatmış dinnenmää. Kuyruklu bet kara şeytannar onun düşünä da girmişlär.

Birkaç gün geçer Kemeñceci, gitmiş daadan odun getirmää. Açan islä bakêr yolun boyuna, orada saa gözünän, tä o gözlän, ani yaalamıştı şeytannarın

çinisinde, seçer iki şeytan, bir kalın meşâ aacını kesärmişlär.

– Be nâbêrsınız siz burada?

– Tâ bu aacı keseriz, – demiş şeytannar.

Braktık sade bir parmak tutsun bir yanı. Topal Şeytan yolladı öldürelim bir adam da biz bulamadık nicä başka türlü yapalım. Tâ şindi o bu yoldan geçecek, biz da yıkacez bu kesik aacı onun üstünä da öldürecez.

– Nicä, nicä yapacenez? – annamaza çıkararkan kendini sormuş adam.

Şeytan taa bir kerä annatmış.

– Ama hele gösterin neredän geçecek o adam?

Şeytannar çıkmış yola da göstermişlär. Tamam onnar kesik aacın uuruna geldicäänen, adam hebrä etmiş meşei onnarın üstünä şeytannar bastırmışlar, kürek kadar birär dil çıkarmışlar.

Yalvarırmışlar adama kolversin onnarı.

– Taa körlük insana yapacenez mı? – sormuş adam.

– Biz diyiliz kabaatlı, – mizlärmiş şeytannar, – bizi Topal Şeytan yolladı...

– Kolverecäm sizi, – demiş adam, ama getiräsiniz bana Topal Şeytanı hem da tä o çini yaalan...

– Getirecez, getirecez, – baarmış şeytannar, – sade kolver bizi.

– Bän, - demiş kemeñeci, – burada bekleycäm, hadi gidin, ama sanmayın, ani aldadacênız, bän sizi hererdä görerim...

Beklemiş, adam, beklemiş... Şeytannar yok. Hele kimi yınanasın. Onnar kurtulsun bakarmışlar.

Adam koşêr öküzlerini da geler evä. Aklınca hep dârmiş: “Siz hep bir kerä ilişeyceyniz benim yaalı gözümä...”

Ölä da olmuş. Kemeñeci gitmiş beş-on gündän sora panayıra. İnsan arasında kalabalık içindä bu iki şeytan kaç-kaç kaçınırmışlar, ama onnarı kimsey görämäzmiş.

Bu şeytannarın biri üüredirmiş bir adamı çalsın, öbürü da üüredirmiş satıcıyı tutsun. Ani var bir laf, çalışırmış kuyruklular hep ne yapıp etsinnär da insannarın işini karıştırsinnar. Dayanamamış buna kemeñeci, hızlandırmış o lavkanın kapusunu, kıstırmış bu şeytannarı orada.

– E Şimdi, bn demedim mi? – sorarmış
adam, – ani gelecek sizin eriniz, enidn tutulacemiz?

– Alr bu adam bir para tel da bas--r
bu kuyrukluların boyuna, bas--r! Nereyi ururmuş,
kan ıkardırımıŐ.

– Brak aman! – baarırımıŐ Şeytannar, –
brak, yapacez, ne deycan.

Adam drmiŐ getirisinnr ona burayı Topal
Şeytanı.

– Kolver, – getirecez! – baarırımıŐ
Şeytannar.

– Yok o evelki ahmaklar, – demiş adam. –
Biriniz gidecek getirecek Topal Şeytanı burayı
panayıra, hem da t o yaa inisini da unutmayasınız,
ama brnz burada bend kalacak. Eer br
getirmsa, bunu terim, sımarlamış adam.

Gitmiş Şeytan Topala sesetm. Annatmış
ona, ani t bl-bl zorda tutuldular...

– Dur, – demiş KuŐuk, – gidip bakayım,
nasıl kemeeci o.

Ama bu adam da diilmıŐ ahmak, almış
atıyı yapmış bir ilmek da panayıır kenarında

beklärmiş Topalı. Şindi bu Baş Şeytan geldicään, adam ilmää atıp tutmuş onu da belindän sıkılmış...

– Gel burayı, – deyärmiş, – çocuum!

– Ama nicä sän beni gördüm? – başlamış bayılmaa hem sormaa Topal Şeytan.

– Tä bu gözümnen, – demiş adam. Şeytan davranmış da çıkarmış adamın yaalı gözünü – ama ölä, ani ilmään ucu kemeñecinin elindäymiş. O üfkedän basmış şeytanın şkembesinä da ölä sıkılmış çatıyı ki Topalın dili bir arşın fırlamış...

– Sıkma, bey–baarırmış, – buuldacan beni!

– Sıkmaycam, – demiş adam, – ver elimä çiniyi, – yok näpsin Şeytan, vermiş adama çiniyi, can tatlı. Adam o saat yaalamış öbür gözünü. O saat ta da seçmiş şeytannı. Çatıyı Topal Şeytanın belindän boynusuna siviştirmiş da gözünü çıkarmış deyni onu dar aacına asmış, ama o büülü çinidän yaalamış hepsinin yınsannarın gözlerini panayırdä.

FUKAARA HEM ŞEYTANNAR

Bir fukaara adamın evinā yapınmış şeytannar. Geçmāzmiş avşam adamın raati bozulmasın. Lampayı sündürdüynān, tavanda sansın cenk çekedärmiş: lumbur–lumbur, lumburdarmış!..

Karısı, uşaklar akılsız kalırmışlar. Yakarmışlar şavkı lumburtu hep kesilmāzmiş. Takılmış adama karısı.

– Getir popazı da bir ayazma yapalım bu evā, zerā biz bu şeytannardan başka türlü kurtulamayacez...

Neredān alayım para o senin popazını ödemāā? – dārmiş adam, – görmeer miysin uşaklar aaç. Hiç olmasın şindi bir üzlük isteycek.

– Ozaman çikalım bu evdān, – dārmiş karı, – zerā korkudan artık bilmerim nābayım. Ödüm patlaycek!

– Brak, karı, – bān onnarın başka türlü akından gelecām, – uslandırmış adam karısını...

Avşam olduynan içerdā şavkı sündürmüşlər, kendi da adam yakmış bir mum

da pinmiş tavana. Erleşmiş bir köşecää da beklärmiş gelsin şeytannar...

Bütün gecä beklemiş, ani var bir laf, gözünü kıpmamış, ama şeytannar hiç gelmemişlär... Sabaylan adam inmiş tavandan süyeräk üfkedän. Karısı sorarmış.

–Ne yaptın sän onnara da bu gecä lumburdamadılar?

– Lumburdamadı onnar benim vardı neetim birini tutup buuma, ama şeytannar sansın bilirmişlär – gelmedilär.

Ertesi gecä adam koymuş tavanın köşesinä bir kement. Bütün gecä şeytannar lumburdatmış, ama birisi kementtä tutulmamış! Näpsin bu adam?! Karısı baarınırılmış, uşakları aalarmış...

– Dur, – demiş aklınca adam, – taa bir kerä deneyim...

Erleşirmiş tavana bu sever dört–beş kement, da yatmış dinnenmää. Ama şeytannardan dinnenirsin – beklä. Taa avşamdan girişmişlär lumburdatmaa da taa sabaadan içerdä biri göz kıpmamış...

Bir da, sabaa yakınmış, tavanda bir bozuk sestä baarmış, kopmuş. Ölä bir cürä baarımış, ki sokak kalkmış... Adam tez papuçlarını geçirip pinmiş tavana, da, ne sanêrsınız!? – kementä bir küçük şeytan tutulmuş. Baalêr bu adam şeytanı çatıylan, indirer erä da seseder karısına.

– Git, karı, – deer, – deräyä da getir bana bir demet kızılıcık fişkan, çıkarayım baari bundan üfkemi...

Gitmiş karı, getirmiş bir demet kızılıcık fişkan. Şölä parmak gibi şeylär. Soyunêr bu adam da bas-ê-êr bu şeytannın boyuna, ki nereyi ururmuş, kan fırlarmış. Kuyruklu ölä çirkin baarırmış, ani çinsabaylan bütün küüyü kaldırmış. Maalenin uşakları gözlerini uvarak bu siyrä toplanırmışlar, da gülürmişlär, üreklerini paralarmışlar...

– Na sana! Na! Na! – da üüren aalemin raatını bozmaa, seni gidi kuyrukusunu aa!

Adam artık yorulmuş. Demettä da fişkannar bitmää yakınmışlar.

– Dur! – barmış şeytan, – urma, canım yandı Diilim bän kabaatlı. Bizi bu tavana, Topal Şeytan gitirdi. Eer düümäsän beni başka, söylecäm sana nicä şeytannarın başını, Topal Şeytanı tutasın.

– Düümeycäm artık, demiş adam, – sade sölä.

– Kemendi, – demiş şeytan, – koyasın tavanın sol tarafında köşâyä, Topal Şeytan hep oradan geçer...

Adam ölä da yapmış, ama şeytanı heptän kolvermemiş, atmış onu kapu önündä, varmış bir derin kuyusu, onun içinä.

Ertesi avşam bütün gecä lumburdarmış tavanda, ama sabaa karşı hop, Topal Şeytan da tutulmuş!

Adam tezicik piner tavana, baalêr Topal şorıyu kıs-kıvrak da indirir tavandan.

– Git, – der karıya, – getirsin bana üç demet kızılıcık fişkan. Suvayıp ennerini da yakêr Skaraonkii taa–a–a terleince kendi.

– Bas şuna, bas boyuna! – baarırılmış adamın aulu yanından geçän insannar.

– Yak Şu Topal Şeytanı! O fenalıkların başı! Bizim da geennerdä tavan lumburdardı!! Hep o olmalıydı.

Adam artık üç demet fişkan kırmış, bu sakat Őeytanda. Kendi da yorulmuş islää... Ama Şeytan ıvdırık gibi baarırımıŐ. Bitkidä adam bir kakma urup Topala düŐürtmüŐ bunu da kuyu içinä...

Topal Şeytan gördücään küçük Şeytanı burada o saat duymuş, ani bu sattı Topalı.

Üfkedän gıcır–gıcır dişlerini gıcırdadırımıŐ...

– Sänsin beni bu seremcäyä sokan! – baarırımıŐ. Tutmuş küçük Şeytanı da üfkedän diri imiş onu...

Açan ertesini günü adam bakmış kuyuya küçük Şeytanın sade kuyruu kalmış...

Buncaz olmuş, tavanda lumburtu kesilmiŐ, karısı uşakları da raatlanmıŐ. Adama lüzüm oldukça çıkarıp Şeytanı biraz soparlamıŐ, sora genä kuyu içinä atarmış. Ölä Şeytanı üfkä geirmäk için tutarmış...

Geçer şindi, biraz vakıt bu fukaara adam yannaşêr çırak bir boyara. İşi ölä zormuş, ki gecä, gündüz ayak bükmäzmiş – genä da lobut iirmiş. Boyarda varmış başka çıraklar da, onnar da hep gelip bu adama alaşırmişlar, kim bu boyar işçileri diri iyirmiş. Hepsini kabaatlı–kabaatsız düyärmüş, iilik tanımazmış. Çıraan biri demiş:

– Bu boyar şeytandan da fena! Bu lafi işidincä adamın aklına gelmiş bir iş.

– Hey dostlar, – demiş çıraklara bu adam, – bän şeytannarın akındam geldim da biz bir sürü insan bu boyarın mı akından gelmeyecez. Bendä evdä kuyu içindä Topal Şeytan kapalı. Gelin tutacez bir gecä bu boyarı da atacez onu Şeytanın yanına kuyuya. Topal Şeytan iyecek onu, o orada idi bir şeytanı diri.

Ölä da yapmış çıraklar. Kollamışlar boyarı bir karannık gecedä, açan o sarfoş gelirmiş kırçmadan. Sarmışlar kafasını bir yaamurluklan da o adamın auluna götürüp Topal Şeytanın yanına kuyuya onu atmışlar.

Sabaylan toplaşmış çıraklar hem boyarın işçileri görsünnär, näpti şeytan boyarı.

Açan bakmışlar, boyar sapa-saa otururmuş kuyunun dibindä, Topal Şeytan sa yokmuş. Taa islää baksalar Boyar imiş Topal Şeytanı, sade kuyrunnan kulakları kalmış, Çıraan biri ozaman demiş:

– Dostlar, bän sizä sölämedim mi, ani bu boyar şeytandan da fena...

MIR-MIR KOTOBAN

Mır-mır Kotoy, bu bir büük boz kotobanın, çorbacısında izmet ederkan, bir yannışlık kaçırılmış: sergendän kaymak çölmeeni yarılamış, bitkidä, da dar sergendä dönüşürkan, yalanıp dururkan çölmää erindän düşürmüş da onu tuz–buz yapmış...

Çorbacısının pek çivileri çıkmış Mır-mır Kotoya bu huluzluk için. Almış kaçmıyı da enbettän cezalamış onu.

Kotoy küsüylän çekinmiş bir aul boyunda da kaliplemiş braksın çorbacısını, neçin ki bu lobut ona pek aar gelmiş:

Gider şindi Kotoy daaya başlêêr dik–dik gezinmäâ orada, sansın hiç bir kabaat bilâ yapmamış...

Avşam olmuş... Şindi neredâ bu Mır-mır Kotoy yatsın?

Piner bir balaban yamaç üstünâ da orada geceleer, ama bu yamacın altında taman Tilkinin eviymiş.

Kalmış sabaylen tilki uykudan baksa: ev üstündâ kimsa bakınêr–bakınêr...

– Kimsin sän? – sormuş tilki.

– Bänim Mır-mır Kotoy.

– E-e-e daa içindâ ne aarêêrsın?

– Hm, ne aarêêrım... Bilmeeer miysin ani bänim bu daa üstünâ baş, – demiş Mır-mır Kotoy.

Tilki şaş-beş olmuş. Bukadar vakıt daa içindâ yaşêêr da bilmemiş, ani tä bu canaabet daaya çorbacı... Tilki başlamış yaltıklanmaa bu “zaabitin” dolayanında.

Ne durêrsın orada buyur içeri!.. buyur utanma!..

Yan–yan Kotoy girmiş tilkinin ininâ. Başlamış bunnar lafetmäâ. Laf-laftan etişmişlär ev işlerinâ da. İkişi da eni dostlar dul razgelmişlär...

– Mır-mır Kotoy teklif etmiş tilkiyâ evlensinnâr, da bu takım dostlar başlamışlar bilâ yaşamaa.

Bir kaç gündän sora tilki karşı gelmiş avlanmakta ayıylan.

– Kafadar, – başlamış tilki üünmäâ – sän bileer miysin, ani bän evlendim.

– Nası ölä yapmışın bu işi bizsiz!?! – şaşmış ayı, – düünâ baari teklif etmedin...

– Teklif edäydım da gelämeyceydiniz, zerâ pek serbez adamım. O tä bu bütün daayın üstünâ baş.

– Ele bak sän kismet! – hep şaşarmış ayı bu ansızdan olmuş işlerä, – bän nekadar yaşêrım burada taa görmedim onu... Sän nezaman tanıştın da evlenmişin da artık ona?! Çok şiretsin, ayol, çok şiretsin...

Lafedärkana büülä ayıylan tilki hem gezinirkana daa içindä kaarşı gelmişlär yaban domuzunu.

– Uzlar olsun, dostlar, uurlar olsun! Nezamandan, – nezamandan buluşmadık! – seläm vermiş domuz. Elleşmişlär da ayı o saat başlamış annatmaa enilikleri.

– Bän da, – demiş yaban domuzu, – çoktan burada yaşêêrim ama, daamızın zaabitini, söyleyim dooru, taa görmedim.

Domuz homurdanarak sırtmış hem tilki kutlamış.

– Kutluca olsun, kutluca olsun, kısmetliysin kuma!

– Tilki kabarmaktan, ne erdä, ne göktäymiş. Hep annadırmış, hep annadırmış türlü işlär kocası için.

Bunnarın mırıltısını neredäsa canavar duymuş. Gelmiş da dişlerini takırdadarak başlamış sormaa.

– Ne şensiniz? Ne gülersiniz?

– Ne şennänmeycän, – çeketmiş ayı bunda annatmaa, tilki susarmış, bak o şiret,

dedii er, ko aalem sölesin benim için, – bizim kuma tilki aldamaçta: evlenmiş...

– Sayki? – şaşarak sormuş yabanı.

Lâzım sölemää dooru o kendi da tilkiyâ kimâr kerâ göz çalarmış...

– Aslı, – demiş ayı, – hem bilsän kimä...

– Kimä e?!

Tä bu daayın hem baş zaabitinä, Mır-mır Kotoya.

– E neçin bän onu bilmeerim? – sormuş yabanı, – bunca daada yaşêirim...

– Kutluca olsun, tilki kafadar, kutluca olsun... – Kutlamış canavar da tilkiyi, elini sıkılmış da başlamış bunnar üçü tilkiyi uura kaldırmaa... Zavalı sersem olmuş sevinmeliktän. Bitkidä tilki demiş.

– Hele brakın yapmayın bu kadar şamata. Söleyim sizä da adamımın pek serbez tabeeti var. Duyup da hızlanırsa burayı hepsimizi paralar.

Şindi dostlar pek istärmişlär görsünnär daayın başını hem tilkinin kocasını.

Takılêrlar tilkiä göstêrsin onu. Hem bir yanından da korkarmışlar ondan...

– Durun burada, yaki da tã o yolun boyunda, bãn gidip alayım adamımı, da görün, açan pek istersiniz görmãã Mır-Mır Kotoyu. – demiş tilki.

Gider şindi bu kocasını almaa. Giydirer ona eni gölmek, eni don, eni kalpak. Kotoy tırnakları bilemiş, bıyıklarını kıvrıtmış da biraz karışınnan gezinmãã çıkmışlar...

Bu aralıkta, eni evlilãr giynip düzünürkan, ayı, yaban domuzu hem canavar kaliplemişlãr birdãn–birã bu cellat Mır-Mır Kotoyun üzünã çıkmasınnar... Ne bilersin ne var nası olsun. Beki üfkeli gelecek.

Yaban domuzu saklanmış yol boyunda yapraklar içinã. Brakmış sade bir gözçezini açık.

Ayı pinmiş bir balaban aaç üstünã, da oradan siiredecek Kotıyu.

Canavar bulmuş bir er kendinã sık çıtrannık içindã yol boyunda da saklanmış nasıl bilirsã orada.

Bir da peydalanmış tilki adamınnan.
Mır-Mır Kotoy tiklkiynän koltuklanmış, dik-
dik gidärmiş, bastonunu kakarak, mırıl-mırıl
mırlayarak...

Domuz onnarı gördücään pek korkmuş
ürää ürkmüş da solumuş hızlıca, bir yapracık
kıpırdatmış...

Kotoy sanmış yapracı sıçan. Hu orayı...
Yanıışlıkta tırmalamış yaban domuzun
burnusunu, o acıdan birdän grohlanmış: ama
Kotoy da korkudan de etmiş, aaca pinmää...
Orada sa taman ayı bulunurmuş... Gördüünän
bu işi, ayı ulumuş daayı kaldırmış.

– Of!! Bana geler!! – anırmış.

– Korkudan, dalları kırarak, aaçtan
atlamış. Kısmetli canaabet erä düşmemiş, beki
bitireceydi pamuk borcunu, ama razgelmiş
çıtrannık içindä yabanının üstünä, kırmış
ufalamış zavalının kemiklerini.

Bu seremcedän sora üçündä bizim
siircilər beş günnük yola kaçmışlar...

Toplaşmış şindi bunnar da laf
edärmişlär.

Ayı sormuş yaban domuzuna.

– Nedän üfkelendi o sana?

– Bilmerim, – demiş domuz, – ama açan iki şamar urdu gözlerimdän ateş çıktı. Burnumdan da kan başladı gelmää tä şindi da kanıyer...

– İslää ani bän aaçtan atladım – demiş ayı, – etiştiräydi, benim işim prost olaceydi.

– Beni da öldürä yazdı, – demiş yabanı, – Kırdı döktü arkalarımı. Neylän urdu hiç görmedim da. Okadar da evlenmäadi bu tilki! Şindi kadar daada kasavetsiz gezdik, şindi var nedän korkalım...

Küsülü-küsülü sauşmuş bu yaban hayvannarı. Herkez evinä, sıçan deliinä, kendi evinä. Mır-Mır Kotoy da gitti masal da bitti.

BICI BATÜ

Bir vakıtlarda varmış, bir vakıtlarda yokmuş. Kim inanmêêr, seslämesin, masalcıyı gözlämesin.

Varmış bir Bııcı. Çıkmış bu Bııcı sabaylan küy kenarına da görmüş bir baca tütürmüş. Bııcı korkmuş, sanmış küü yanêr. Çeketmiş hem kaçmaa, hem baarmaa:

– Kaçın, kaçın, küy yanêr! Kaçın, kaçın, küy yanêr!

Kaç, kaç, bııcı karşılamış horozu.

- Ne kaçêrsın, bııcık?
- Küy yanêr da kaçêrim.
- Alsana beni da.
- De, Bııcı batü, alacam.
- Bııcı batü.
- Pin kuyruuma!

Piner horoz bııcının kuyruuna da kaçêrlar ileri. Karşılêrlar köpää.

- Nedân ölä fıızlı kaçêrsınız? – sormuş köpek.
- Küü yanêr da kaçêrız.
- Alsanız e beni da.
- De Bııcı batü, alacêz.
- Bııcı batü.
- Pin kuyruuma! – demiş bııcı da üçü kaçmışlar ileri. Yola karşı gelmişlär bir kedi.

– Ne kaçêrsınız? – sormuş kedi bu hayvannara.

– Kûü yanêr dê kaçêrız, – demiş Bııcı.

– Alınız beni dä.

– De Bııcı batü – alacêz.

– Bııcı batü.

– Pin kuyruuma!

Piner bu da bııcının kuyruna da ileri kaçêrlar. Bitkidä karşıleşerlar bir eşeklän.

– Ne oldu da kaçêrsınız? – Sormuş bunnara eşek.

– Kûü yanêr, görmer miysin? – Cuvap etmiş Bııcı.

– Almaz mısınız beni da?

– De Bııcı batü – alacêz.

– Bııcı batü.

– Pin kuyruuma!

– Eşek da pinmiş Bııcının kuyruuna da kaçmışlar ileri. Yolda bu kafadarlara, neredän–nereyi razgelmişlär bir yabanı deresi. Alêrlar deriyi da bilä.

Şindi etişmiş bunnar bir bük daa içinä. Daayın orta erindä uuramışlar taman yabanıların evinä. Bıcı demiş:

– Durun, bakacêz pençeredän, ne var burada. Açan bakmışlar, içerdä kırık yabanı konuşmuşlar.

– Serin yabanı derisini kapuya da gireciyz içeri, – izin vermiş Bıcı batü. Eşek seslemiş kendi zaabitini Bıcıyı, da germiş yabanı derisini bu evin hayat kapusuna. Ama içeri girmää hepsi korkarmışlar.

Onnar bizi iyecek, – hepsi bir sestä Bıcıya demişlär.

– Biri mırlamasın! Aardıma gelin! – izin etmiş Bıcı batü da kendi ileri girmiş. Yabanıların üzü gözü gülmüş, gördüünen, ani manca sofraya gelmiş.

– Şen olsun konuşkanız! – seläm vermiş bıcı.

– Saa olun, – cuvap etmiş Topal–Canavar. – (O yabanıların başıymış).

Hoş geldiniz musaafırlär! Siz güleceemizi çıkarttınız. Şenniktä durun sizä bir türkücük çalalım.

– Buyurun çalın, – kayıl olmuş seslemää
BıCı.

Canavar girişmiş:

– Az gittik, uz gittik,
Edi ay bir güz gittik
Bölä kısmet razgelmedik!

BıCının kafadarlarını bu türkücük düşünmää koymuş.

– İycek bunnar bizi, – aklınca söylemiş eşek.

– Durun bän da bir türkücük çalayım, – demiş BıCı batü da çeketmiş.

Az gittik, uz gittik,
Edi ay bir güz gittik
Bir deri kapuya serdik,
Taa da biraz duracêz,
Kalanı da uracêz!

Bu türkücüü işittiyñan, yabancılar korkmuş. Birin-ikin çıkarmışlar hayada bakmaa, aslı mı Bıcı batü çaldı.

Çıkın, deriyi kapuda görüp, geri gelmâzmişlär. Çıkan-çıkanın olmuş yabancılar hepsi.

İçerdä sade Topal–Canavar kalmış. Çıkamazmış... Ozaman köpek almış hayat kapusundan deriyi da içer kapusuna asmış. Topal Canavar bu işi gördüünen, korkmuş pek. De etmiş kaçmaa! Burada köpek Dişlemiş sinirlerini, eşek da ardından yabanının boşlarına bir-iki tepmä çakmış: totalın iki yeesini kırmış!

Hır-kotü canavar kurtulmuş da kaçmış daaya. Karşı gelmiş öbür yabancıları da başlamış onnarı takazalamaa.

– Gözäl mi durêr? Braktınız beni yalnızça da kendiniz kaçtınız. Ne kaldı beni öldürsünnär!

– Annat bizä da ne geçirdin?

– Ne geçirdin? – sarmış Topalı yabancılar da sıkı–sıkı sorarmışlar.

– Açan tä o alçak olan kılıçlan çekti bir kerä sinirlerimä e-e! – kaybettim kendimi acıdan, – aalaşırımış Topal Canavar. – Soram da o büyük kulaklı sopaylan boşlarımā iki sopa çekti. Şindi da çürük gibi acıyêr tä buralarım! Ama tä o uzun enseli, ani ilkin içeri bizä girdi hep önterirdi, hep önterirdi: Ke-s-s-s-s-s-s-sin! Ke-s-s-s-s-s-s-sin!

Biri da kümbet üstündän baarırđı:

– Kır-rı-rı-rı-rın! Kır-rı-rı-rı-rın!

Bacalık altından da biri önterirdi:

– Au-u-u-u-u-u-ur! Au-u-u-u-u-u-ur!

Bu annatmaları işittiynän, yabanılar dönmemişlär geeri evlerinä. Evä çorbacı kalmışlar. Bıcı batü, horoz, eşek, kedi hem köpek. Büün dä korkusuz yaşêêrlar daada, canavarların evindä.

İKİ KARDAŞ

Evel vakıtlarda iki kardaş yannaşık yaşarmışlar. Kardaşın biri mülklüymüş çok terekese, malı varmış, ama uşakları yokmuş.

Öbür kardaş sa pek fukaaraymış, ama kalabalı varmış – 9 canmışlar içerdä.

Bir kerä fukaara kardaşın imeelii heptän tükenmiş. Uşakları gezärmişlär ardına paçalarını iyeceklär. Ne yapsın bu adam? Neredän imeelik alsın? Gider zengin kardaşına.

– Kardaş, ver bana biraz terekä, artık öler uşaklarım. Alemä mi şindi gideyim sendä varkan?

– Verecäm, – deer zengin olan, – ama çıkar kendi gözünün birisini.

– Be ne fayda olacak sana bän gözümü çıkardıynan? Bän–ölä da bakınamêêrim, gözsüz nicä yaşayacam?

– Bişey, bilmeerim, benim ölä kefim. Çıkarırsan gözünün birini alacan imeelik, çıkarmasan, öl aaç, – kesmiş birdän bu zengin delicä.

– Çok düşünmüş bu fukaara kardaş ne yapsın, ama açan görmüş, ani bıçak artık ensedä dayalı kayıl olmuş sakatlasın bir gözünü da, sade uşakları ölümdän kurtarsın.

– Çıkarêr bu gözünün birini, ozaman kardaşı verer ona biraz terekä. Ama çok vakit geçmeer, fukaranın imelii genä biter. Gider genä kardaşına.

–Ne genä geldin? – sormuş bu serbez–serbez.

– Nänı başka gidäydım? Yalvarêrim ver taa bir damna terekä. Biz genä aaç kaldık.

– Çıkar öbür gözünü da verecäm, – zevklenirmiş zengin olan, – sendän ne alaceydım başka terekenin erinä, çıplaksın nicä bir piliç, ama boşuna var mıdır gördüün bişey verilsin?

– He kardaş, nicä yaşayacam bän kör?

– Ne yok seni kim edesin mi? Bir alay uşaan var!

Aar gelmiş bu laflar fukaaraya, ama yok ne yapsın, aaçlık taa da aar gelirmiş. Gitmiş fukaara evä düşünmüş ne yapsın. Karısinnan annaşmışlar çıkarsın bu gözünü dä. Gider fukaara iki gözü da çıkık, da alêr zengindän taa bir çuval un. Bu imeelik da bittiynän, adam deer kariya.

Şindi sän beni edeyäräk ikimiz panayırlara dilenmää gideceyz. Gider bunnar dilenerlär çok vakıt. Siirektä bir dilenmeyi evä getirip, genä panayırlara gidärmişlär. Bir gün onnar Çadır panayırında hiibelerini islää doldurmuşlar ekmeklän, terekäylän – ne insan verdisä. Karısı demiş kör adamına:

– Otur tä bu taş üstünä sapada, bän gidip evdä hiibeleri boşaldayım, da gelip genä dilenecez.

– Hadi git, – demiş kör da oturmuş taşın üstünä.

– Burada bulayım seni.

– Burada bulacan...

* * *

Oturmuş fukaara taşın üstünä. Bakasın mı ona, bakmayasın mı: rubaları yırtık yama-yama üstünä, kendi zabun hem kör. Zavallı adam yokmuş nicä bireri kıpırdansın, neçin ki sora bulamaycek taşı, karısı da geldiynen var nasıl bulamasın onu. Adam sayıklarmış

zorlarını hem gözlerindän yaş damnarmış. Bir da sesirgenmiş bir-iki kişinin lafına.

– Bu kör adam bilsä, ani onun gözlerinin ilacı oturduu taş altında, duracak mı da aalasin? – sormuş kim sä.

– Hm, – öbür ses demiş, – Susuz– Küüdä da durmayacak insan susuz, bilsä, ani sizintı onnarın yanında bulunêr.

– Ama padişahın kızı da hasta yatmaycek, bilsä ani ilacı başı altında var, – demiş üçüncü ses...

Kör ötää dooru bu mırıltının uzandını işidämemiş, ama nelär işitmiş ona taman etärmiş.

Bekleer dilenci biraz paner daalsın, da açan duymuş ani dolayda yakın insan yok, kaldırêr taşı, angısın üstündä otururmuş, alêr oradan bir avuç kum da onunnan gözlerini siler. Silincä aydannı görer!!

Bundan sora evä varêr. Karısı onu gördüynen şaş-beş olmuş.

– Nası yalnız evä geldin?

– Benim gözlerim alıştı, – demiş fukaara adam.

– Kim senin gözlerini alıştırdı?

– Kendileri alıştı, – cuvap etmiş adam.

Sevinerlar uşaklar da, karı da, adam kendi da.

– Şindi, – deer adam, – Hazırla benim torbamı yola gidecäm. Alêr ne ona lâzım da gider. Gidä-gidä etişer Susuz Küüyä da söler sızıntının neredä olduunu.

– Saa olasin, fikirli adam, yolun altın döşensin, – Sevinmeliktän bilmäzmişlär nasıl bu adama iilik etsinnär Susuz küülülär.

Hepsi başlêr adamaa ona terekä, mal, sıkıştırêrlar para, ama fukaara adam bişey almêr. Deer onnara:

İstärsäydiniz iilik yapmaa götürün biraz imeelik tä filan küüyä orada benim karım, uşaklarım açlık çekerlar.

Kendi gider ileri. Üç gün – üç gecä yol örüyer. Dördüncü günü padişahın portalarına etişer.

Bekleyci sorêr.

– Ne geldin, dādo? Burayı olmaz yaklaşmaa.

– Kolverin beni, – demiş yolcu adam, – bān padişahın kızını alıştıracam.

– Sauş ba, dādo, – demiş bekleyci, – buray ne türlü dofturlar gelmedi, biri alıştırmadı da sān mi alıştıracan?

– Alıştıracam, – demiş dādu.

Söleerlār padişaha, ani ölä-bölā adam geldi. Düşüner biraz padişah da deer saldatlarına.

– Kolverin gelsin bakalım. Beki da söylecek bir iş.

Ani var bir laf, hasta olan kurt–kuştan da imdat aararmış.

Gider dādu, yapıp ne eder yastık altından bir baalım ot çıkarêr, kızı serper suylan da hastalıktan kaldırêr.

Padişaa sevinmeliktān bilmāzmiş ne yapsın. Verer dāduya iki çuval altın para.

– Saa olasin yolcu, – deer, – büyük hayır yaptın.

Kal saalıcaklan padişahım, – deer fukaara da gider evinä. Evdä uşakları, karısı tokmuşlar hem birkaç yıla da imelii varmış, aul herersi hayvan, kuş... Bu mülkü getirmiş ona “Susuz–Küülü” adamnar.

Yaşarmış şindi bu fukaara kardaş zengin olandan hayli islää. Zengin asetliktän çatlarmış. Nasıl ölä fukaara geçsin onu.

– Gözleri kördu – alıştı, fukaaraydı – zenginnedi, – düşünürmüş kendi kendinä bu zengin köpek.

Gider kardaşına sormaa neredän bu zenginnik ona geldi.

– Hey kardaş, nası yaptın da bukadar tez zenginnedin?

– Tez mi? – sormuş fukaara olan, nekadar bän dilendim, kör gezdim.

– Ama paraları hem mülkü nası kazandın?

– Nasıl, unuttun mu, ani senin beterinä gözlerimi çıkardım da panayıra gittim? Orada kimin gözleri yok onnara hepsinä zenginnik vererlär. Çıkar sän da sana da vereceklär.

Zengin tamahlıktan çıkarır ikisini da gözlerini da gider panayıra taa zenginnik aarama.

Gezer, gezer boşuna da bişey ona kimsey vermeer.  l  da geler ev  hem boş ellen hem  m r n  k r g zlerl n. Geldiyn n kardaşına sormuş.

– Neçin s n beni aldattın da ıkarttırdın gözlerimi? Bana paneerda zenginnik vermedil r. abuk ver send n birazını da bana.

– Vermeyc m, – demiş fukaara, – S n bana verdi miydin? Savaştın beni k r etm  , ama kendin kaldın. Bak şimdi kolay mı? Seni yok kim edesin d .

– Karım edeycek, – demiş zengin olan.

– Karın seni braktı, açan işitti ani k r olmuşun, - demiş fukaara...

T  nasıl kalmış zengin hem k r hem da edeycisiz hem da fukaara kendi tamahlıandan.

BORÇLU

Varmış Delik k uy nd  bir fukaara adam. Bütün kiş borçlanmış, ki yaz da kısa

gelirmiş borçlar için işlemää. Hep yıl-yıldan
çorbacısına kalırmış birärüz ödenmedik borcu.
Ölä borçlar katlana-katlana etişmişlär beş binä.
İlkyazın adamın çorbacısı sıkça gelirmiş ona
hep borcu istemää. O bilirmiş, ani fukaara yok
neredän ödesin, ama sık-sık gelip baarınırmış
onun aulunda.

– Nezaman ödeşecek? Genä ilkyaz
geldi! Sän geeridän borca hiç düşünmeersin!

– E-e-e tä iş bulamadım! Dayan taa bir
afta, iki, da beki birazını ödärim, birazı için da
sana işleycäm, – kıvır-kıvır-kıvranırmış
fukaara.

– Bişey bilmeerim – sirkelenirmiş
büük tumbalı zemkleneräk, – öbür pazardan
baari birazını paranın hazırlayasın. Urup
kamçıylan kara beygirinä çıkarmış
birliçkasınnan fukaaranın aulundan. O
sıkaarmış fukaarayı, neçin ki istäärmış yazın
ona taa zeedä işletmää. Hem ölä da yaparmış:
ilkyazın taa başlaarmış örümää fukaaraya
borcu için da bütün yaz süzärmış onun

kuvedini, hem da bitkidä borcu da fukaaranın
taa büülürmüş gelän kışadan.

Bir kerä bu fukaara yakacak için bir
aaç budarmış. İşlärkana da hep borçlara
düşünürmüş. Düşünmektän artık kafası deli
olaceymış, da ölä hiç kendi da denämemiş
nasıl ölä başlamış o dalı kesmää angısının
üstündä kendi otururmuş. Fukaara bölä
işlärkan, geçmiş oradan bir yolcu.

– Hey zaametçi! – ses etmiş yolcu, –
kesmä o dalı, zerä düşecän.

– Gidersin yoluna – git! – cevap etmiş
fukaara, – Savaşma bilmää neyi bilmeersin.

Yolcu susmuş da bakmış yoluna. Bir
da fukaara dalı kecticään Güm! deyin erä
düşmüş!

– Bee-y, hele bak sän hele! – başlamış
düşünmää fukaara, – bu adam halizdän bildi
anı bän düşecäm. O hiç olmasın bilgiç? Ya
etişeyim bän onu da sorayim nezaman bän
olecäm da kurtulacam borçlardan...

Kaçarak etmişmiş yolcuyla da sormuş
ona.

– Hey bilgiç adam, bildin ani düşecäm aaçtan, sän hiç olmasın bilersin nezaman bän olacäm da? Pek yalvaracam sölä bana nezaman bän ölecäm da kurtulacam borçlardan? Yolcu çok düşünmemiş da şakadan demiş buna:

– Kırk gündän sora ölecän. Yıkıl hadi başımdan, delibaş.

– Saa olasın yolcu, saa olasın, ani söledin. Sän beni pek sevindirdin. Az vakıdım kalmış borçtan kurtulmaa...

Döner bu fukaara da deer karısına.

– Karı, bän bilerim öleceemi. Gelecek açan çorbacı istemää borcu deyäsın, ani kırk gündän sora ödeşecek.

– E neredän sän alacan para, bre adam?

– Neredän... Bän kırkıncı günü ölecäm.

– E gelirsä çorbacı, bän ne deyim?

– De ona ani, kim aldıydı o öldü. Git da ondan istä. Da ölä sän da kurtulacan, bän da kurtulacam.

Gelmiş bir kerä çorbacı sormuş borcunu, maamulä surat. Açan işitmiş, ani bu kırk gündän sora fukaaranın var neeti ödeşmäâ kesmiş geersini ona gelmenin. Düşünmüş: “Kırkınıcı günü gelecäm da bän onun kefini düzecäm. Neredän o bukadar para alaceymış?! Belli ki yalan söleer...”

Fukaara otuz dokuzuncu günü avşamneyin kazmış kendi mezarını da kırkınıcı günü korkudan etiştirmesin onu borçlar evdä deyne, taa çin sabaylen gitmiş da yatmış mezara. Taa onun aardına gelmiş briçkaylan çorbacı da başlamış sormaa borcu... Karı demiş.

– Kimä verdin, ondan da git da istä!

– Neredä o? – bir delibaş üfkesinnän sormuş zengin.

– Mezarlıkta, – demiş karı.

– Nâbêr orada?

– Öldü, nâbaceydı. Bilmeer miysin kimi mezarlaa götürerlär?

Zengin çorbacı üfkedän bilmäzmiş ne yapsın da bir kamçı çekmiş beygirinä, da

tımış, gitmiş mezarlaa, görsün aslı mı ani bu öldü... Bakêr mezar açıkmiŝ, içindâ fukaara arkası üstü yatırmış.

– Sãn neçin burada yatêrsın?!

Fukaara susarmış, gözlerini da kapalı tutarmış...

– Sãn hazırladın mı borcu?

Fukaara hep susarmış...

– Dur bakalım sãn taa susacan mı? – Sormuş zengin da iki kamçı urmuş mezar içindeki fukaaranın suratına. O kalkmış acıdan!

– Delirdin mi, çorbacı? Ne istersin bendân?!

– Laf et... hem borcunu ödâ!

– Ölüynän diri laf edârim?

– Ha-a-a, – başlamış zevklenmää zengin, – sandın saklanacan mezarda da bulamaycam mı seni?

– Bulêrsınız, bulêrsınız, – afalamıŝ fukaara, – mezarlıkta da sizdän yok kurtuluş...

– Mırlama hayın köpek, – baarınırımıŝ zengin, – Para bilerim ani sendä yok, kalk da gel işä. Bendä yok kim kıra gitsin...

– Te gideerim, – demiş fukaara, – da çıkmış mezardan da gitmiş zenginnän.

ASKER YAVKLU

Bir daa içindä yaşarmış on hırsız. Onnar sade öldürmäklän hem soymaklan zanaatlanırımıŝlar. Bu haydutlar çalışırımıŝlar daa yolundan gelän geçenneri, taa kaavicä hem ürekli adamnarı kendi çetesinä çekmää. Evleri onnarın er içindäymiŝ, üstü çimen örtülüymüŝ, içindä varmış üç oda. İlkinki odada masalar kuruluymuŝ, türlü imeklär orada erleŝtirili hazırımıŝ, ikinci odada ölülär sıbıdılıymıŝlar, angılarını haydutêlar soyup soyundurmuşlar. Üçüncü odada türlü küpelär, bilezinklär, paralar hem da başka kuyumcu paalı işlär varmış...

Bir kerä, açan haydutlar gitmiŝlär büyük yola, genä kimsa öldürüp soymaa, onnarın evinä uuramış bir yolcu asker, o kendi da

annamamış, nası uuramış bu çimdän evin kapusuna.

Asker atlatarmış evä. O slujbasını başarmış da kendi küüsündä varmış beş yıllık istedin–yavklusu. O ölä gözälmiş, ki dolay küülerdä da anılırmış. Te bu yavklusuna o atlatarmış, ama istemiş bu fasıl evi da görsün. Açêr ilk kapuyu – türlü imeklär. Oturup iyer islää, içmeklerdän içer. Açêr ikinci kapuyu da şaş–beş olêr: bir tepä ölü teni görer! Titsilener, ama ileri gider... Bu çocuk diilmiş o korkaklardan, açêr üçüncü kapuyu da görer o bilezikleri, küpeleri, altın paraları. Aarêr taa başka da kapu, ama bulamêr, da döner geri. Taman çıkarmış içerdän: hop, haydutlar da gelmiş. Karşılıyıp soldatı başlamışlar sormaa:

- Sän burada ne aarêrsın?
- Geçerim buradan, – demiş asker.
- Bizä bölä genç adam aslı läázımdı.

Teklif etmişlär içeri. Yok nâpsın asker, kayıl olmasın canını kaybedeceklär. Haydutlar on kişiymişlär, ama asker yalnızmış. Hırsızlar demiş:

– Bizim içeri girdin, bizim imedän idin, bizimnen bilä da yaşaycan, haydut olacan...

Duymuş asker, ani sarılmış belaya hem ani bu iş diil pak, ama yokmuş ne yapсын. Hırsızlar ertesi günü bu soldatı da almışlar kendi kaanaatına, da demişlär, ki eer onnara yardım etmäsa haydutlukta, avşama ikinci odada ölülärlän bilä yatacêk!

Çocuk aararmış kolayını sauşmaa...

Bir gün haydudun biri taasimlemiş evlenmää. Lafedirmişlär haydutlar bir gözäl kız için filan–fişman küüdän. Askerin üürenä damnamış şupä. O saat duymuş, ani onun yavklusu için laf gider.

– Git o küüyä, demiş Baş Haydut tä ona, ani istärmış evlenmää, duracan klisä kapusunda, açan hepsi insan çıkacak, bitkidä çıkacak o kız da. Git onun ardına da gör, neredä o yaşêr. Sor onun bobasına da alalım kızı iiliklen, ama diil fenalıklan. Şüpelenmesin bişey-bişey...

Giiyner Şindi bu haydut en iy rubalarlan, kendi da kırmızı çiyreliymiŐ, yanaklarını traŐ eder, saçlarını düzeldip tarêêr.

Taa yıradan onun üstü yalap–yalap edârmış. Demeycân, ani haydut, ama deycan, ani adam uşaa...

Klisedân en bitkidâ çıkmış bu askerin yavklusu Doni. Haydut usul–usul gitmiş kızın ardına onun evindân, taman nicâ onu üüretmiŐti Baş haydut. Görmüş Doninin evini, neredâ yaŐêêr.

Avşam olducaan girmiş Donilerin içersinâ, danıŐmıŐ kızın bobasına... Tâ bölâ–bölâ, ani o bir yırak küüdân delikannı çocuk, ister evlenmââ Doniyâ, neçin ki onun güzelliini pek beenmiş...

Doninin bobası oyanı burulup, buyanı, söylemiş, ani kızın slucbada asker yavklusu var, ama taa da sora bobası demiş, ki o kayıl Doninin canı istediini yapmaa.

– Geç öbür odaya, – demiş bobası da lafet Doniyân. Ne deycak Doni, o da olacêk.

Haydut laftan da kendini çevirmää becerirmiş, birkaç minudun içindä Doninin üüreeni kaplayıvermiş. Kız kendi pek beenmiş bu yalpak gözäl çöcuu da bobasına laf vermiş, ani soldat yavklusuna canı acımaycek, ki o bunu isteer.

Laflan danışmışlar, ki gelän pazara düün yapaceklar. Doni hayduda vermiş nışan çevresini. Almış bunu haydut da o saat gitmiş daa içindä kendi evinä. Girirmiş dostlarına üünmää, nicä Donii aldatmış...

Asker seslärmış, ama kendi sade bilirmiş, ne olêr onun üreendä. Onu üfkesindän hem can acısından bir sıklet kavrarmış–bir serin basarmış...

Ertesi günü haydutlar gitmiş zanaatına, ama asker evdä kalmış, yapmış kendini hasta. Haydutlar gitticään, tez kalkıvermiş da kaçarak Doniyä gitmiş, ama yavklusu diil ani kucaklayıp karşılasın askeri, ama hiç ona bakmamış da.

– Ne oldu sana, Mari Doni, sormuş asker.

– Bän yavklu oldum, – demiş Doni, – biz şindän sora yabancıyız.

– Bän hepsini bilerim, – başlamış soldat, – da annatmış sevgili yavklusuna – Doniyä neyâ kendi da gelirken sarılmış hem nelär bekler Doniyi taa ilerdä...

– Bän bunu inanmêêrım, – demiş kız, – şindi sän türlü işlär var nicä söläyäsın benim güvääm için.

– İnanmasan, – demiş asker, – Hadi benimlän bilä da hepsini görecän kendi gözlerinnän.

Sorar Doni bobasına da gider askerlän, eski yavklusunnan bilä. Ačan girmişlär haydutların evinä da açmışlar ilk odayı, görmüşlär: stollar (masalar) kurulu, imeklär hazırmış, filcannar doluymuş, ama açan ikinci odaya girmişlär, da Doni görmüş ölülere, kafaları bir tarafta, korkudan kaybetmiş kendini. Soldat kucaklamış yavklusunu da üçüncü odaya götürmüş. Doni toplamış kendini, bakmış içersinä: heresi türlü paalı bileziklär, küpelär, altın üzüklär, paralar...

hepsi öläymiş, nicä asker annatmış. O demiş Doniyä:

– Eer inanmasan, ani bu ev senin güvää olacaanın, bak duvara. Tä o çevrä diil mi, ani sän nişan verdin ona geçti Pazar günü avşamneyin! ..

Çevrä haliz oymuş...

Bunnarı gördüynän Doni, yalvarırmış askerä prost etsin onu...

Taman bu vakıt Doniylän asker üçüncü odada bulunurkan hop, hırsızlar gelärmişlär!.. Asker tezicik Donii pat altına yollamış, kendi da hasta gibi yatmış döşeenä.

Haydutlar getirmişlär bir telli gelin, iyip içtiktän sora, bu zavalı gelini soyundurmuşlar: o aalarmış hem baarırmiş, ama kim işidecek daa ortasında. Çözmüşlär aslı altınlarını, boncuklarını, küpelerini, bileziklerini da atmışlar üçüncü odaya, sora savaşımlar bir altın üzünü çıkarmaa, da çıkaramamışlar. Haydudun biri urmuş, öldürmüş zavalı insanı... Üzüünü ölä da çıkaramamışlar, ama kesmişlär parmaklan bilä

da atmışlar onu pat altına. Doni almış üzünü parmaklan bilä cebinä...

O gecä Doni gecelemiş pat altında. Sabaylan haydutlar gitmişlər kendi işinä, ama asker hep hastaya kendini çıkarırmış da onnarlan bilä istämemiş gitmää. Sauştuyunan hırsızlar, asker giinmiş, almış Doniyi da gitmişlər onnara evä. Doni kendi annatmış bobasına hepsini, nelär görmüş...

Büük kahıra düşmüş bobası da, anası da kızın, ama Doninin yavklusu akıllı çocukmuş. O demiş:

– Lääzım hırsızları tutmaa hem dolaşmalıktan da kurtarmaa. Siz hazırlanın düünä, yapın kendinizi, ani bişey bilmersiniz. Açan pazara hepsi haydutlar gelecek burayı sizä düünä, bän sesedecäm bizim askerä da burada onnarı kıştırcez.

Ölä da yapmışlar. Taa Pazar günü sabaylan hepsi onu da hırsızlar gelmişlər Donii almaa, düündä oynamaa, sade asker yokmuş – o evdä hasta yatırmış.

Ama halizdän, hırsızlar taa evdän çıktıcaan, asker gitmiş polka da almış bir çetä asker tüfeklärän, kılıçlarlan.

Avşam olmuş, konuşmak artık bitkiyäurulmuş. Hırsızlar başlamış atlatlamaa. İstärmişlär Donii alıp gitmää, ama asker taa hep gelmäzmiş, tä nicä laflarına görä. Şindi Doni vakıdı uzatsın deyne demiş:

– Durun, sevgili düüncülär, el elinä gideceykan, bir düün gördüm, onu sizä annadayım.

– Annat, gelin! – hepsi birdän baarmışlar.

– Düşümdä te nasıl oldu da bir büyük daa içinä uuradım. Giderim, baksam, sansan bir ev! Er içinde, çimdän. Hele düşüü! – därmış Doni.

Açtım ilk kapusunu o evin, baksam: stollar (masalar) imäklän hem içmäklän dolu. Hele düşüü! – kendi da Doni şaşarmış.

Bu lafi işittiynän haydutlar biri birinä bakınmışlar, ama açık aazlan seslärmişlär düşüü ileri dooru.

– Açan açtım ikinci kapuyu, mali ma male! – annadırmış Doni, – Ölü insannar yatışêrlar, kafalar bir tarafta, güüdelâr bir tarafta, male hele düşü!!

Hırsızların gözleri obalmış...

– Açan girdim üçüncü odaya, orada herersi altın para, altın küpâ, blezicklâr, boncuklar hem taa başka paalı–paalı işlâr. Hele düşü!

– Düün evi sus olmuş, düşü hepsi seslârmiş hiç soluk da işidilmâzmiş, ama haydutların artık elleri bıçaklardaymış.

– Bir da açıldı, male, düşündâ, bu evin kapuları da girdi oray haydutlar, getirdilâr bir telli gelin. O gelin ne baarabilirsaydı baarırdı. Hele düşü!! Bân saklandım pat altına. Haydutlar tutundu o gelini soyundurmaa, haliz aslı altınlarını üçüncü odaya attılar, bleziklerini genâ oray. Bitkidâ zavalı insanı öldürdülâr. Ölü tenindâ rubalarını soyundurdular. Hele düşü!! Sora parmaandan altın üzüü savaştılar çıkarmaa, çıkaramadılar, da kestilâr ölü gelinin parmaanı da üzüklân

bilä pat altına bas ettilär. Bän onu aldım, – demiş Doni, – Tä o parmak üzüklän! Bu aslıya benzeer!!

Bu lafı Doni sölärkän girmiş düün içersinä Doninin asker yavklusu askerinnän... Hepsi tüfeklär, hayduclara kurulu kuruluymuşlar, saat onnarı zapa almışlar...

Bundan sora kopuşmasın mı bir halizdän düün. Doniylän askernin düünü bu yolluk, da beni da çaardılar bu düünä, karşıya oturtular, saadıçlan yannaşık. Bir afta konuşkalar süründü. Bitkidä Doni bana bir çanak keş-keş mancası verdi, hem da bir çotra şarap sizä getireyim aldım, ama yazık imeeyä hem şaraba: çıktı önümä tä bu kürkçü Saşka, hoyda etti köpekleri; koruna – koruna şarabı döktüm, ama keşkeş çanaannan da üfkedän Saşkanın bacaana bir çanak çektim...

Büün da adamın bacaasakat gezer.

TUDORKA

Tudorka küydä en gözäl kızmış. Hepsi çocuklar ona göz atarmışlar. Ama Tudorka biriciynä taa yakınnık vermemişti, Nikolçu yavklusundan kaari. İşider haydutlar, ani filan–fişman küüdä bir gözäl Tudorka varmış. Kollamışlar, açan Tudorkanın anası–bobası gitmiş panayıra, gelmişlär da Tudorkayı kapacêklar.

Dönüşmüş haydutlar evin dolayanında, bakmışlar: kapular, pençerelär kitliymişlär. Düşünmüşlär kazsınnar duvardan bir delik da gireceklär içeri birär-birär dokuzu da haydutlar...

Tudorka içerdä yalnızmış, acan uyumazmış. Haydutların lafını dışardan işitmiş, açan haydutlar başlamış delik duvarda delmää, o usulunnan çıkmış hayada, almış nacaq da beklärmış girsin içeri haydut.

Hem ilkin sokmuş kafasını bir haydut. Tudorka onu kesmiş kafasını da güüdesini çekmiş içyanına.

Öbürlär sorarmışlar:

– Girdin mi?

– Girdim, – sesedärmiş Tudorka.

Girirmiş öbür haydut. Onun da kafasını alıp, leşini çekärmiş, Tudorka içyanına.

Haydutlar genä:

– Girdin mi?

– Girdim... - Tudorka oradan.

Tudorka oradan: – Girdim...

– Girdim...

Öbürü girirmiş. Ölä-ölä sekizini kesmiş. Kalmış dokuzuncusu. Bu haydutsaydı hepsindän şiretmış. Girsin mi, girmesin mi... Sokup kafasını çekärmiş onu geeri. Genä sokup, genä çekärmiş geeri. Tudorka nacaklan hazır beklärmiş. Taman haydut kafasını soktuynan içeri, salmış urmaa kafasına razgetirämemiş, ama kulaanı hirt ayırtmış! Bu şiret haydut duymuş, ani burada iy olmaycêk ona da kaçmış. Tudorka sabaylen hepsini ölü haydutları gömmüş. Açan anası-bobası gelmiş paneerdän, Tudorka söylemiş, ani haydutlar geldi zarar yapmaa da evdä bir delik yaptılar, gösterer anasına-bobasına delii hem annadêr, nası o haydutları öldürmüş...

Baş haydut, ani kurtulmuş, koymuş neetinä: ne yapsın—etsin, ama bu kızı alsın bobasından da onu öbür hadutlar için yaksın. O hep dönüştürmüş o küydä hem aararmış çalımını, nezaman Tudorkayı fenalıklan diil sa, iiliklän alsın.

Tudorkanın bobası tamah adammış, açan görmüş, ani kızı pek gözäl hem çok delikannı onu isteer, demiş, ani verecek ona kızını, kim taa zeedä para verecek boba akına.

Bir avşam çok delikannı gelmiş Tudorkaya dünürä, hepsi çok para vermişlär, ama hepsindän çok vermiş bir yan kalpaklı aşırı küüylü çocuk. Tudorkayı bobası ona vermiş.

Ertesi günü Yan kalpaklı gelmiş Tudorkayı almaa. Tudorka duymuş, ani bu çocuk boşuna diil, hep bir tarafına kalpaanı yan taşıyêr. Açan pinmiş faytona, aklına gelmiş, ani bu o haydut, ani kulaa kesik. Toplamış Tudorka kendini, ama artık geçmiş. Getirdiyinen Tudorkayı evä, haydut izin vermiş Tudorkaya hem kendi kızıkardeşına yaksınar

fırını üç gün hem üç da gecä. Tudorkayı kiraşası pek beenmiş, neçin ki Tudorka pek gözälmiş, hem mahkulmuş...

– Mari kiraşo, kiraşam, neçin biz bu fırını bu kadar çok yakêrız? – Sormuş bir kerä Tudorka.

Kiraşası demiş:

– Sölesäm da yok fayda, sölämesäm da yok fayda. – Başlamış kiraşası aalamaa hem da sölemää. Bu fırında seni yakacêklar. Benim batüm haydutluk eder. Kendi kafadarlarını kaybetti da deer, ki sän öldürmüşmüşün onnarı. Benim sana pek canım acıyêr...

Tudorka alêr bakırları suya gitmää, ama haydut onu yalnız kolvermeer. Deer kızkardaşına:

– Git sän da bulünnan bilä pınara. Göz eder saklı kızkardaşına baksın bulüsu bireri kaçmasın.

Aldıynan bakırları, Tudorka çekeder bayırı çıkkmaa. Bayır üstündä maasuz koparmış boncuklarını.

– Git, deer kiraşasına, bakırları götür bän toplayım boncuklarımı.

– Bulö, – deer kiraşası Tudorkaya, – biz bu boncuklarla oynalanacêz. Batüm var nasıl gelsin bizi aaramaa. Hadi dişelim fistannarımızı, da bän gideyim evä. Onnar sanacêk, ani sän geldin da tez aaramaa gelmeyceklär, ama onnar toplayınca kendini, sän kaç...

Tudorka ölä da yapmış. Taa kiraşasının ardına kopetmiş kaçmaa... Haydudun evdä gözü hep Tudorkadaymış, ama, ani kızkardaşı yokmuş hiç sayıp çıkmazmış ona... Ertesi günü fırın hazır olmuş. Tutêr haydut Tudorkayı fırına atmaa. Baksa islä üzünä: o diyl Tudorka, ama kendi kızkardaşı...

– Sölä, nereyi Tudorkayı sakladın, şindi seni yakacam?! – Kızmış haydut kızkardaşına.

– Yaksan da, ütsän da sölämeycäm, – demiş hayduda kızkardaşı. – Canın acısın baari Tudorkanın güzelliinä.

– Onun acıdı mı canı benim kafadarlarıma hem kulaama? – Baarmış üfkedän haydut, ama kızkardaşını yaksın genä kıyamamış. Fıydırmış onu bir tarafa da demiş:

– Sölä Tudorka kaçtı mı osaydı pınara mı atladı?

– Kaçtı, – demiş kızkardaşı. Haydut tez eerlemiş beygirini, almış kılıcını da gitmiş. Tudorkayı tutmaa...

Tudorka pınardan gitmiş daacasınna. Daa bittiynen çıkmış büyük yola. Yolca beş hasırcı talıgası gidärmiş. Tudorka yalvarmış hasırcılara:

– Kurtarın beni, yolcular! Kurtarın haydudun elindän!

Tudorka saklanmış en bitki talıganın hasırlarının altına. Etişmiş haydut talıgaları hepsindän hasırları indirtmiş, sade bitkisindän indirtmemiş hepsini hasırları.

– Raz bunnarda yok, bunda da olmamalı, – aklınca demiş o. Haydut açan sauşmuş, Tudorka inmiş talıgadan. Saticılara, “Saa olun”, deyip, çeketmiş yoluna gitmää.

Gitmiş nekadardır gitmiş... Bir de geeri baksa: yırakta bir atlı görmüş. Osaydı haydut gelirmiş. Tudorkayı taman bu zaman etişmiş iki adam harabalarlan. Onnar ot getirmişlər.

– Yapın ne edin, çiçular! Kurtarın beni hayduttan! Saklayın beni bireri!

İkinci harabada adam demiş:

– Biz kaldıracez benim harabamım gerisindän otları da sän saklan orayı. – Ölä da yapmışlar... Taman işi başarmışlar, haydut da gelmiş.

– Bir kız, bir gözäl kız görmediniz mi?

– Görmedik, görmedik! – ikisi bir demiş otçular.

– Haydut inanmamış. İlk harabadan otu indirtmiş erädan, ama ikinci harabadan hepsini indirtmemiş. Açan harabanın dibindä kalmış biraz ot, onnarı kılıcınnan başlamış deşmää: “Er kılıç çıkırsa kannı ozaman otlar içindä var insan”.

Haydut kılıcı sapladıynan, razgelmiş Tudorkanın parmaana, ama o çevresinnen

silmiş kılıcın ucunu da haydut duyamamış, ani Tudorka burada...

Haydut eketmiř Tudorkanın bobasına gitmää, orada Tudorkayı aaramaa. Açan o etişmiş Tudorkaya evä Tudorka da etişmiş küü kenarına. Sesetmiř eski yavklusuna, annatmış nerası ne oldu... Alêr Nikolu – Tudorkanın yavklusu, – süngüsünü da gider Tudorkanın bobasına, etiştirer orada haydudu.

– ıkar, – deer hayduda, – kalpaanı, görsün Tudorkanın bobası senin kulaanı. Haydut çıkarmamış kalpaanı, ama çıkarmış kılıcını. Haydut kılıçlan–Nicolu süngüylän: üç gün – üç gecä düüşmüşlär... Nicolu haydudu ensemiş, Tudorkanın da bobasına demiş:

– Sattın Tudorkayı hayduda. Hayduda fırında yaktırmaa. řindän sora Tudorka senin kapuna gelmeyecek. Tudorka benim olacêk. İnanmasan, ani bu haydut, tã bak onun kulaana.

Açan Tudorkanın bobası bakmış: hem da haydudun kulaa kesikmiş. Şindi toplamış kendini, neçin o kalpaanı yan taşırđı, hem aklına gelmiş, ani Tudorkayı bir kerä bu haydut kapmaa savaşmıştı, aklına gelmiş Tudorkanın aalaması–annatması da demiş:

– Ko olsun senin Tudorka. Bundan sora bir düün yapmış Nikolçuyulan Tudorkaa: dokuz küü aşırđdan çalgıcılar çalmış... Kırk fırın kolaç-ekmek harcanmış... On fıçı şarap içilmiş...

ÜRÜK KIZ

Evel vakıt Sopa küüyündä anılırmış bir kız diil sade işinnän, ama lafınnan da hem akılınnan da...

İşider şindi Dembel küüsündän iki çocuk, ani ölä pek akıllı hem lafçı kız varmış Sopa küüyündän da hazırlanıp, beygirlerinä pinip giderlär bu akıllı anılmış kıza musaafirlää. Etişerlär Sopa küüsünä, kızın evinä. Uurêrlar portaya.

– Musaafir kabul muysun? – ses etmiş çocuklar, ama cuvap kabul etmemişlər. Bunnar taa bir kerä:

– Musaafir kabul muysun, genç kız? – genä kimsey ses etmeer. Açêr bu delikannılar portaları da kendileri girerlar aula... Kız içerdä düzen dokurmuş da sesi işitmemiş, ama açan musaafirlär girmiş aula, pençeredän görmüş atlıları.

Çıkmış düzendän karşılamaa delikannıları.

– Musaafir kabul muysun, genç kız?

– Buyurun, buyurun, – demiş kız, – arta kalsın çansız ev, hiç duymadım, nasıl aula da girmişiniz...

Musaafirlär başlamış düşünmää, sayki ne olsun bu laf “Çansız ev?”.

Çocuklar bakınmış bir, iki, bilmemişlər ne cuvap etsinnär da diyştirmişlər lafi.

– Sölä, mari kız, – deer onnar, – nerayı beygirleri baalaylım?

– Sevin yazlaa, sevin kışlaa, – deer kız da kendi bakêr ne yapacak bu çocuklar. Onnar zavalılar bakınırmışlar, düşünürmüşlər... “Ne o yazlık? Ne o kışlık?” – Düşünüp-düşünüp bulamêrlar ne olduunu o, da baalêrlar atlarını nerayı olursa – baalêrlar kıza, bak o dururmuş aulun orta erindä. Şindi kız başlêr teklif etmää musaafirleri içeri.

– Hadiyin sakınmayın, – dârmiş kız, – buyurun eşin dışarı da girin içeri... – Çocuklar bilmäzmiş ne yapsınnar. Aklınca düşünürmüşlər, halizdän bu kız şeytan yavrusu allele. Onun lafları da ölä düzülü, ani koyêr seni düşünäsin...

Girer şindi bu olannar içeri. Laf ederlär nekadâr laf ederlär, gelmiş laf sırası sormaa.

– Neredä boban?

– Bobam, – deer kız, – gitti boodayın adını diyştirmää, tez gelmeyecek.

– E anan neredä?

– O da gitti ödünç almaa...

Çocuklar kafa kırarmışlar bu cuaplara, ama annayamazmışlar kızın laflarını...

Avşam olurmuş, hava bozulmuş: çeketmiş dışarda yaamur yaamaa. Kız teklif etmiş çocuklara:

– Çözün o beygirleri kışlıktan, – demiş, – da koyun dama.

Erleştirer çocuklar beygirlerini. Damda onnar toplamış kendini, ani “kışlık” – kızak hem “yazlık” da taliga olmalı, lafedirmiş onnar.

Avşamneyin kız çıkmış düzendän, da sormuş anasına: angı odaya erleştirsın musaaferleri. Anası söylemiş.

Kızlan anasının laflarından bu musaafirlär duymuş, ani anası ölüdüymüş...

– Ah-a-a, tä ne olacak bezbollahi o ödünç aalamak, – duymuş bu olannar.

Avşam sofrasına, demiş kız, ne hazırlayım? Anadan mı osa kârdan mı? – Çocuklar bilmäzmiş ne iş için laf gider, ama söylemişlär ölä birini – ne razgelirsa.

– Kârdan, – demiş, – hazırla bizä...

– Getirer kız sofraya kaynadılmış yımırta.

Avşam ekmeeni idiktän sora, kız istemiş biraz taa lafetsin musaafirlärlän da gelmiş onnarın odasına. Gençlär gülüp–sölärmişlär laf yarıştırırmişlar. Bu kız çocukları hep üstelärmiş:

– Üülendän, beri bizdäysiniz, aklınız ermedi adımı sorasınız, aklınıza getirmesäm sormayacenez da, – demiş kız. – Söläyin hadi sizin adlarınızı da bän da söleycäm sora.

Çocuklar düşünürmüşlär, nasıl onnar da bir kerä baari kızını aldatsınnar; biri demiş:

– Benim adım Çukur. Öbürü da biraz düşünmüş da demiş:

– Benim da adım Ligara.

– İslä adlarınız, – demiş kız, – bizim tätü çukura bokluk atardı, ligaraylan da ateş tutuştururdu...

– Yaptık işi, – demiş aklınca çocuklar, – burada da üsteledi.

Şindi yatêrlar dinnenmää.
Lafedirmişlär ikisi.

– Bän, – därmış kafadarın biri, – taa bölä kız görmedim. Onun herbir lafına läüzüm bir yıl düşünäsin. Demäädin alın “kışlıktan” beygirleri, bilmeyceydik şindi da ani kışlık o kızak...

– Yazlık ta bezbelli taliga, – demiş öbürü.

– Ya durun, düşünelim ne o “Eşin dışara da girin içeri”. Düşünä-düşünä, toplamış kendini bu çocuklar, ani kız bu laflan teklif etmiş onnarı silsinnär ayaklarını, hem düşündüynän kızın lafına “Arta kalsın çansız ev” duymuşlar, ani köpek yok aulda, neçin ki agası çobanmış da köpekleri almış sürüyä...

Düşüner bu iki delikannı yapsınnar kıza ölä bir iş, ani kalmasınnar alt... Kalkêr şindi bunnar gecenin bir vakıdı, toplêêrlar bir kazan yımışak batac da bacalıkta küllerä gömerläer onu. Kız sabaylan külleri atarkan sokacek ellerini kara batac içinä – düşünmüş çocuklar.

Ama o çemrek kız ellän külleri atmazmış, atarmış bir kül kaşunnan. Aaçkan sabaylen erken denemiş, ani bacalıkta batac, tezicik taa

delikannı musaafirlär uyanmadaan, almış onnarın torbasından manca gavankasını da doldurmuş onu bacalıktan küllü bataklan. Bacalı süpürmüş, paklamış da beklärmış kalsın eriflär.

Konuklarmış genä onnarı, neylän konukladısa, da olannar yola çeketmişlär... Piner bunnar beygirlerinä da gideceykana evä seläm vermişlär hem demişlär:

– Kal saalıcaklan, mari kız! Hoppara–hop bacalıkta top.

Kız da annamış, nerayı gider bu laflar da cuvap etmiş onnara:

– Seläm delikannılar, – demiş, – Hoppara–hop gavankada top... Delikannılar basêr birär harapnik beygirlerinä da çıkêrlar Sopa küündän. Kenarda baksalar – hem da top gavankadaymış.

ADAM KARI İŞİNDÄ

Bu bir adamnan karınının masalı. Sesläyin, nelär geçirmiş adamın birisi.

Adam çiftçiymiş, gecedän-geceyâ kıra gidärmiş: sürmää, ekmää hem başka kır işinä.

Karı evdä kalırmış, piliçleri, hayvannarı hem kalan içer işlerini yaparmış. Bu insannarın uşakları yokmuş.

Adam, karıdan taa biraz tamahçaymış. Her gün, kırdan evä geldiynen, karıyı cuvapa koyarmış.

– Ne iş yaptın sän büün?

Tä inää saadım, içersini suvadım, kaymaa düüdüm, piliçleri doyurdum, ekmek pişirdim, imää hazırladım...

– E taa başka ne iş yaptın, – doymazmış adam.

– Taa ne yapaydım? Bu işlär bana etti bütün gün.

– İş bunnar sizdä? Bütün gün haylak evdä gezinersiniz. Açan kırdä puluk ardına gidecän, tä o tä iş!

Bir gün dayanmış karı bu adamın takazalarına, iki dayanmış – O hep evä geldikçe bişey kavga için bulurmuş.

– Haylazsınız, – deyärmiş, – sade evdä uyuyêrsin...

– Dur, – düşünmüş karı aklınca, bän senin düzecäm kefini.

Bir gün, açan taa çok iş evdä toplanmış, demiş adamına:

– Hele etecek oldu sän benim canımı idin. Tıka o aazını! Yaarın bän gidecäm kıra. Ne puluu mu haydayamaycam? Kal sän evdä, ama hepsini işleri yapasın. İlkin bana torbama imää koy, nasıl bän sana her sabaa koyardım, inää saayasın, südü koyup matilkaya düüyäsin – saayaa lâzım, avşamdan ekmek pişir, yok bir bıkamız da. Bak maazada kaaz yımirtalar üstündä yatêr, kolver da doyrur onu, kaçırmaasın da yımirtalar suusun! Piliçleri bak, avşamneyin bana sıcak manca hazırla hem kalırsa vakıt uyu da biraz.

– Kalacam, – demiş adam, – bari bän da biraz dinneneyim.

Sabaylan karı koşêr taligayı, gider tarlaya. Bütün gün işleer, adamnan taa iy da diil prost. Zor mu, kolay mı işini bir biler.

Adam, yollandırdıynan karısını kira, taasimlemiş, nasıl yapsın da işi taa tez başarsın.

İnää saamış, südü matilkaya koymuş. Başlamış kaçınmaa ekmek yapmaa, üüretmiş hamuru. Burada kloçkalar, piliçlär acıkmışlar, adamın ardına gezärmişlär – paçalarını iyeceklär. Karmış bu erif onnara biraz yem. Taman vermiş, aklına gelmiş, ani kaymak düüsün läüzım.

– Hm, – düşünmüş aklınca adam, – ne gideyim bän bu kaymaa düümää, yorulmaa hem vakıdı onnan kaybetmää. Baalaycam matilkayı arkama: bän işä kaçınırkana kaymak düülsün. Ekmää pişirincä saayaa olacêk!

Ölä da yapmış. Adam kaç-kaç kaçınırmiş. Bir içeri, bir dışarı: matilka hep arkasında.

Yakacak ekmek için getirmiş. Gelmiş sıra ekmää yuurmaa. Burada sayrı vakit gider. Üülen artık devirilmiş, adamın aklına gelmiş, ani maazada kaazı läüzım doyursun. Kolvermiş tezicik kaazı, atmış biraz tenä ona, ama

unutmuş su koymaa. Kaaz doyunduynan, su içmää aararmış. Bulmadıynan suyu, uçmuş dereyâ. Maazaya girdiynen bu adam biraz da şarap çekmiş, kaazı unutmuş! Gider tez ekmää yuurmaa. Elleri hamurluykan, biraz taa un lääzım olmuş. Piner bu adam tavana un almaa. Merdvendä kaymasın mı eli – düşmüş tavandan: matilka devirilmiş, adamın üzü-gözü kaymak olmuş, hererleri un!!! Brakmış hepsini. Yıkanmadık nasıl var hızlanmış kaazı yımirtalara kapamaa–kaz yok!! Oyanı aaramış, buyanı: neredä bulacan!? Yok ne yapsın?..

Yımirtalar suumasın deyni, yatmış kendi onnarın üstünä.

Keflicä hem serssem olmuş bu dolaşık karı işindä, adam hem da yorgunu–uyuklamış yımirtalar üstündä. Elleri hamurlu, rubalar unnu hem kaymaklı, bıyıkları hem kirpikleri bim–biyaz dururmuş adam holda butakım, nicä fişkılıkta eşek mantarı durur.

Ölä da karısı etiştirmiş adamı maazada.

– Ne yapêrsın sän burada? – sormuş karı.

– Oturêım yımirtalar üstündä –
suumasınnar!

– E kaaz neredä!? – sormuş karı da
başlamış, bayıla-bayıla gülmää adamına.

– Kör olaydın, – betvalar adama tolu
gibi yaayırmışlar. – Bölä mi sän izmet ettin
büün?! Nasıl bu kadaradan kör gibi
bulanmışın?!

– Etişmirämedim işleri, – demiş adam.
Belli ani duymuş kabaatını, sesi da çıkmazmış.

Kalk o yımirtalar üstündän, gogoman!

Giderlär içeri. Burasını gördüünän karı
şaşbeş olmuş. Tavan aazı da kaymak, erlär da
kaymak! Heresi un! Yakacaklar da dolu
hamurlan. Ekmek kabarmış, iişimiş, teknedän
taşmış!

– Manca hazır mı? – sormuş karı
zevkleneräk bu çemrek gogomona.

– Yok bişey hazır, demiş adam.

– E ne iyce bu avşam? Ekmeemiz da
yok? – bu sefer serbez sormuş karı.

– Bilmeeırım, – iiltmiş kafasanı aşaa
adam.

Karı gitmiş komuşlara, ödünç bir parça ekmek almış. Oturmuş bunnar ekmää–tuza banarak iyirmişlär.

Adam bakmış karısının gözünä da demiş:

– Afet beni! Şindidän sora evdä kalmaycam ölüncä!!

BECERİKLİ KARI

Bir adamın karısı biraz aylazmış. İşi, zavalı, hiç sevmäzmiş. Hem bundan da başka varmış üstündä çok prostlukta.

Bıkmış adam ona artık da başlamış sölenmää: “Etecek oldu bän seni besleerim! Bütün gün uyuêrsın!”

– E–e năbayım? – cuvap edärmış gözbayıcı karı, – uşaklarımız bişey yok. Neyä çalışaydım?

– Şindi uşaklarımız yok deyn hiç mi işlemää diil lâzım? – kazgallarmış bu haylazı adam. – Hem etecek oldu yattın. Yarına kăr göreyim sän da bir iştan tutunasın!

– Ne iş yapayım e? – sormuş karı.

– Bak ne aalem yapêr sãn da onu yap.

– Ertesi günü adam kıra gittii gibi karı aldırmiş komuşlara, bakmaa ne iş onnar yapêr da o da onu yapacak. Komuşları taman papşoy saururmuşlar. Geler karı evinã da tutunêr unnarı saurmaa, bak papşoyları yokmuş. Hayvasaydı lüzgâr razgelmiş: bu karının üzü–gözü hem rubaları da un olmuş. Aulun içi da biyazımış sansın kraa düşmüş.

Zavalı adam geldiynen ellerini başına koymuş.

– Sãn delirdinmi, mari karı!

– Ne bu aulun içi bim–biyaz?

– Un saurdum, adam, koşmular saurdu papşoy, bãn da dedim unu saurayım.

– Brak aman! – demiş adam bölã iş başka yapma.

– E ne yapaim? – sormuş karı.

– Ne yapacıydın, – demiş adam, – sãn da karı gibi yıka bişey, süpür.

Ertesi günü karı tutunmuş yıkamaktan. Almış adamın kıvrıcık kalpaanı, meşinnerini, boy kojuunu, hem marakinalı güüslüünü da de

yıkamak. Sabunnayıp, sabunnayıp yıkarmış. Hiç durlamadaan adamının gelmesinä yakın sermiş karı rubalarını. Kalpaa bir kazaa asmış, kojuu, meşinneri hem güüslüü da tokada artmış. Adam bunu da gördüünän artık heptän üfkelenmiş. Payısın etmiş karıyı düümää, ama hayırsızı sän düüsän da hep prost kalêr. O däärmış adama.

– Sän dedin yıka bişey e, te bän da yıkadım...

– Brak, – demiş adam. – Diil lâzım bana senin işin da kendin dä. Sän artık beni diri idin.

– Uslan, bre adam, – yalpaklanırmış karı bän şindän sora islää iş yapacam...

Ölä–ölä adamın üfkesi geçmiş. Ertesi günü adam kıra çeketmiş, karı sorarmış ne iş yapsın.

– Brak! – baarmış adam, – bana sorma. Kendinin ne başına gelecek o işi yap.

Akılınca düşünürmüş adam: “Dur bakalım, – därmış, – bu yolluk da nâbacek”.

Açan dönmüş adam iştän, karı bir sopa elindä kloçkayı koolarmış.

– Mari, deli karı, nâbêrsın sän? –
baarırmış adam...

– Öldürecäm meret kalacaanı! – karı da
adamdan hızlı baarırmış, – piliçleri emdzirmer
zavalılar bütün gün cıvıdadılar.

Adamın hem gülecää hem üfkesi çıkmış.

– Mari karı, – başlamış kocası akıl
vermää bu ahmak kariya, – al biraz un, kar o
piliçlerä paşşoy unundan emcääz isin kuşlar da
susaceklar cıvıdamaycekler. Kloçka piliçleri
emdzirir mi?

Bu seremcedän sora adam kaliplemiş
braksın bu kariyı.

Demiş:

– Gidecäm dünneyä. Nereyi gözüm
görecek. Bulursam bu benim karımdan taa
prost – dönecäm geeri, bulamasam, yolum
buyanı gelmäz...

BOYAR HEM ÇOBAN

Bir evelki padişaa çaarmış kendi üüsek boyarlarını da vermiş onnara iş: bulsunnar cuvap şu onun üç soruşuna.

“Neredä dünnänin ortası?”, “Kaç yıldız göktä var?” hem “Näbêr o allah göktä?”

Varmış boyarlar hepsi bu soruşlara cuvap aaramaa, vakıt sa onnara verilmiş az – sade bir afta...

Hepsi boyarlar aktarmışlar çok kıyat, ama cuvap bulamazmışlar. Bu boyarlardan biri taa akılıcaymış, toplamış kendi işçilerini, çiraklarını, çobannarını da onnara da sormuş, ama bunnar da soruşlara cuvap edäzmişlär. Sade çobanın biri, ani en fukaaraymış hem diilmiş pek görümlü demiş:

– Bän cuvap edecäm soruşlara...

– Hadi cuvap et! – teklif etmiş boyar çobanına. – Bük baaşış sana verecäm.

– Yok, – demiş çoban, – bän kendim cuvap edecäm soruşlara padişahın önündä.

Yok näpsin boyar, buna da kayıl olmuş. Vakıt geldiynen, boyar koşmuş faytonu, gitmiş kira çobanı da almaa padişaha götürmää hem

ona bir kat ruba vermää hazırlamış (enez yapmış padişahın üzünä bölä yırtık–partal rubalı çobanı çıkarmaa).

– Yok, – demiş çoban çorbacısına, – bän faytondan gitmeycäm, kendi eşääm beni götürecek, hem rubaları da diiştirmeycäm, ko görsün padişaa beni nicä varım. Pinmiş çoban eşeenä da varmış boyarın faytonun ardına padişaha...

– Padişahın aulunda artık çok insan varmış: boyarlar, bilgiçlär toplanmışlar, kendi padişaa da aulun orta erindä bir paalı skemnedä oturmuş, sormuş o bir boyara soruşlarını, ama o cuvap edämemiş, sormuş öbürünä – o da bişey söläämemiş, açan gelmiş sıra o boyara, angısında bu çoban çırak durmuş o täbu soy cuvap etmiş:

– Benim için, demiş tä çobanın cuvap edecek soruşlara... Padişaa kayıl olmuş çobanı seslemää da sormuş:

Neredä dünnänın ortası?

Çoban eşektän hop atlamış da kırligasını erä urup demiş.

– Tâ buradadır erin ortası, – inanmasan,
üüsek padişahım, tutun da ölç...

Padişaa burmuş kafasını da enidän
sormuş:

– E kaç yıldız göktä var?

– Göktä, – demiş çoban, – taman
okadar yıldız var, nekadar benim eşeemdä tüü
var, inanmasanız, bunu da var nicä sayasınız tä
nända eşek, – başarmış lafını çoban.

– Helal çoban! Baarmış siyircilär...

Padişaa biraz durmuş, düşünmüş da
bitki soruşu koymuş:

Sölä bana, ba erif, – demiş, – Allaa
göktä nâbêr?

– Nâbacêydı, – usulunnan cuvap etmiş
çoban, – kimdä çok var tä sizin gibilerä, hem
taa da verer, ama kimdä yok, tä bizim
gibilerdän, bitkiyi da alêr...

– Dooru söledi, – baarmış siyircilär...

Padişaa yokmuş ne sölesin, yutkunmuş
da demiş:

– E nâbalım şindi öläysadı e?

– Bilmeerim năpmaa, – demiş çoban, –
ama isteerim bunu da söleim, ani bizä ne
allahtan var fayda ne da padişahdan...

KARA BAKLA

Bir adama musaafirlää gelmiş üzsüzün
birisi da hiç gitmää debelenmäzmiş tä. Năpsın
şindi bu çorbacı.

Laflanêr küüyün karaullarınnan. Onun
pençeresinä gelsinnär da sölesinnär, ki kimdä,
küüdä bulunacêk yabancı adam, hem o çorbacı
cermä ödeycek, hem da musaafir olan zapa
alınacêk...

Karaullar ölä da yapmışlar. Gelmişlär
avşamneyin bu çorbacının pençeresinä da
sölemişlär ona yukardan merkezdän izin.

– Yaarın küü, – demişlär, – sarılı
karaullan olacak. Kimi bulacez, tutacez:
pişman olmasın, kendinä dayansın...

Vakit ilkyazmış... Çorbacı musaafirin bu beladan kurtarmak için koymuş akıla onu yarın sabaylen çuval içinä saklansın da ekmää gidärkan taligaya alsın. Karaullardan sauştursun...

Ama kendi çorbacı üüretmiş karaulları, çiksınnar onun önünä da korkutsunnar musaafiri da beki gelmäz başka. (Bu sever o musafirliktä bütün kış durmuş).

Ertesi günü karannıktan çıkêr bu çorbacı küü içindän. Taman kenara etişmiş, çıkêr onun önünä üredilmiş karaullar. Tutêrlar çilbırlardan.

– Hey dost, yabancı adam taligada olmasın?

– Yok, yok. Taligada sade toom çuvalarım, seftä ekmää giderim.

– Hey dost, – açan seftä gidersin, sendä şarapçık da olmalı, versänä bizä dâ birär filcancık şarap.

– Olur,– demiş çorbacı, – buyurun, şevk edin...

– Karaullar içärmış hem, maana, dua edärmışlär:

– Bu çuvalda ne toomu var, dostum?

– Booday toomu.

– Allaa versin demirlisi kilä versin!

Pa-a-at! Ururmuş karaul çuvala bir sopa!

– E bunda ne var?

– Arpa toomu.

– Demirlisi kilä versin. – Pa-a-at! o çuvala da bir ururmuş.

Sıra gelmiş sorsun o çuvalı, angısında musaafir saklıymış.

– Bu çuvalda da ne var?

– Burada, – demiş çorbacı, – kara bakla.

– Allaa versin demirlisi kilä versin. Pa-a-at! o çuvala iki sopa!!

Sora dua etmiş ikinci karaul da hep sopaylan urarak. Sora da üçüncüsü də hep ölä, sora çorbacıyı kolvermişlär...

İslää aralandıynan karaullardan çorbacı çıkarmış musaafiri çuvaldan, göstermiş ona yolunu da ikisi ayırmakta bir şarap içmişlär.

– Hey, bacanak, – dua etmiş musaafir olan. – Arpaylan boodaylan demirlisi allaa versin kilä versin, ama kara baklanın bolay taa iy kökü kurusun...

Almış üzsüz musaafir yolunu da gitmiş. Hem bundan başka bacanaana musaafirlää gelmiş.

AVCI

Adamın biri kendini avcı sayarmış. Arada–saatta avlanmaa gidärmiş. Bir kerä karısı ona sormuş.

– Nasıl avcı sän, bre adam, açan tüfään yok.

– Bän tüfeksiz da bişeydän korkmêêrim. Tä bıçak, onunnan her bir yabancıyı öldürüm!

Bu takım “kıyak avcı” gezärmiş kırı–bayırı, ama evä hep boş torbaylan gelärmiş. Karısının git-gidä taa çok üfkesi çıkarmış bu faydasız avcılää.

– Bre adam, – demiş karı, – taa sän boşuna avda gezecän mi?

Bän avlanmaa severim, demiş adam. Da ilerkişi gibi hep ava gidärmiş. Bir gün adam bilemiş bıçaanı islää, çevirip-çevirip bakarmış onu, bir yongada denärmiş: islää mi keser, karısına da demiş.

– Bän bu keskin bıçaklan bu yolluk avda nası-nicä bir ölüm yapacam.

– Şaşırma kendini adam, – demiş karısı, – ne lüzüm sana acısız başına bela?

Seslänmemiş adam karıyı. Bilemiş taa biraz bıçaanı da gitmiş genä avlanmaa. Gidä-gidä bizim avcı daa içindä razgelmiş bir ölü yabanı. İltän korkmuş ondan, ama sora yaklaşmış, dürtmüş yıaktan, baksın halizdän mi ölü. Canavar hem da ölüymüş. Dönüşmüş bu korkak bir-iki leşin dolayanında.

Sayıklamış türlü da düşünmüş taa iy braksın bu belayı. Alêr kendini da ileri gider. Gittikçe hep düşünürmüş.

– Sanki kim öldürsün bu yabanıyı. Bir dä yolda karşılêr başka iki avcı.

– Bereketli mi avcılın? Sormuş bu adamnar bizim avcıya.

– Büün, – demiş bu yalancı, – berket az.
Sadä bir yabanı öldürdüm, okadar.

– Büük müydü? – başlamış avcılar
diplemaa...

– Derisi neredä? – sormuş öbürü.

– Bän diresini üzmedim, – demiş bu avcı,
kendi da şaşarak yalanına. – Öldürdüm da
braktım üzmedään.

– Neçin derisini almadın? – sormuş
bunnar.

– Hadi dönelim da görelim nasıl canavar
sän öldürdün? – Hep sıkıştırırmışlar bu dostu,
neçin ki onnar dayanamazmışlar enilii
üürenmeyincä.

Döner bunnar geeri, görerlär ölü
yabanıyı. Dönüşerlär hayli leşin dolayanda.
Şaşarmışlar nasıl bu avcı tüfeksiz bir bıçaklan
öldürmüş koca yabanıyı.

Biri da kıyıştıramazmış, yaklaşmaa
yabanıya.

Bitkidä o iki avcı taa kayak çıkmışlar,
yaklaşêrlar, üzerlär ölü yabanıyı.

Derin nasıl düşürmüş, avcı adetinâ görâ,
almış o kim yabancıyı öldürmüş.

Geler bu avcı evâ deriylân arkasında.

Başlamış taa, yıraktan karısına üünmää.

– Bân sana demedim mi, mari karı, ani
bu bıçaklan ölüm yapacam? Tâ ölä dä oldu. Bir
canavar öldürdüm!

– P1-1-1 bre adam! – korkmuş karı,
sevinecenkan, – Nicä sän korkmadın bu deriyi
evâ getirmää? Her varsaydı bu yabanının
kardaşları, soyları gelmeyeceklär mi da seni
isinnär?

– Bân onnarı da öldürecäm, – demiş
ürekli avcı. – Bir canavardan mı sän da
korkêrsın?

Bas etmiş adam deriyi hayada ama
kendi o avşam uyku uyuyamamış.
Düşünürmüş...

– Hem da halizdän, gelirsaydı
yabanının soyları, ne yaparım bân?

Sabaylan kalktıynan, karısı ona
takılmış.

– Sauştur bu deriyi belaya girecez.

– Ne yapacam bu korkaklan da? –
sirkelenirmiş adam.

– İslää, – demiş karı, – gelirsalar
sormaa, bän deycäm ani sän öldürdün, seni
isinnär.

– Adam yaparmış kendini, ani
korkmêêr, ama hayattan deriyi, karının gözünü
uurlayıp, almış da ta harman auluna atmış.

Karı saydı adamdan taa şalvirmiş.
Bilirmiş ani adamı korkak.

– Dur, – deer aklınca, – bän seni
düzecäm kefini.

Alêr biraz hamur da suvêêr onunnan
pençerelerin çerçevelerini. Köpeklär toplaşsın
deyin.

Avşamneyin taman yatmışlar.
Başlamış köpeklär salmaa, çerçeveleri
kazımaa. Karı dermiş:

– Na sana. Bän demedim mi
geleceklär. Şindi nâbacez? Hadi çık da bak ne
isterlär.

– Sän çık, – dârmış adam.

– Bän canavarı öldürmedim e! Sän çık!

– Çık, mari korkak, de, ani yok adam evdä, – üfkelenmiş bu karısına. Karı çıkmış hayada. Baksa dışarı, kimsey yok. Sade köpeklär hamur için buuşurmuşlar. Nasıl yapsın şindi bu karı da vazgeçtirsın adamını avdan. Düşünmüş ölä da korkak adamı heptän korkutsun. Başlamış kendi-kendinä hayatta laf etmää:

– Ne isteersiniz? O yok evdä. Näbaceeniz onu? Yaarina gelecek. – deer da gider karı hızlı içeri.

– Tä, – därmüş adama, – yaptın işi bu senin avcılınnan, başımıza bela aldık. Seni sordular. Dedim yarına gelecän.

– Tfu! – tükürmüş adam korkudan. – Neçin demedin, ani o gelmeyecek. Yaydın aazını. Laf etmää da bilmeersin, mari korkak.

Ertesi günü karı düşünmüş dübüdüz korkutsun adamını, da vazgeçtirsın onu avcılıktan.

Avşamneyin koyêr çiteni aulun orta erinä, ardêr üstünä o canavarın derisini, sapına

da çitenini baalêr çatının bir ucunu, öbür ucunu da alêr hayada.

Karannık çöktüynen köpeklâr toplaşêr genä o hamurlu pençerelerä: harıl–harıl buuşurmuşlar.

– Adam, nâbacez? Genä geldilâr! Bu yolluk sän çık. Bân korkêrım! (Karı korkar-korkmaz, adam titirârmiş).

– Karı, – dayan biraz çıkma, söyleyim sana nicä oldu işlâr halizdän: bân onu ölü buldum. Deriyi da kendin uzmedim, ama uzdü iki başka avcı, da verdilâr bana, neçin ki onnarı bân yalandırdım, – dedim ani bân öldürdüm.

– Tâ bölä baştan söläyâydin e bre yalancı, da annadayım onnara taa avşam. Beki büün gelmeyeceydilâr. Şindi ne deyim onnara? – sormuş karı.

– Git da de, ani o onu ölü bulmuş.

Çıkêr karı hayada, başlêêr genä kendi-kendinä lafetmäâ.

– O diyl kabaatlı! Adam onu ölü bulmuş. Deriyi da o soymamış, – Köpeklâr

dışarda salarmış. Ürekli avcı içerdä titirärmış. Karı birdän kapuyu “draan” deyin kapamış!

– Adam, – demiş, – kurtuluş yok! Çık seni çaarêrlar! Hadi çık!

– Ne yapêyim şindi? – Başlamış sormaa adam karısına.

– Çık, ne yapaceydın. Yok vakıt durmaa, buray geleceklär. Ya bak ne köpeklär salêrlar; – sıkıştırmış karı bu korkaa.

– Dur, – demiş adam, – Getir suvaacıyı hayattan. Bän baalayım onu belimä kuşaklan aykırı da tüfek sansınnar. Baalêr bu suvacıyı aykırı nicä bilirmış da çıkêrlar. Adam usulunnan çıkêr hayada sora sin-sin adımnêêr dışarı.

Görmüş kapu önündä çiteni. Suvaacıyı kurmuş tüfek gibi da sorarmış:

– Ne geldin? Bän onu ölü buldum. Deriyi da kendin üzmedim. Git tä filan–fişman avcılara, onnar üzdü. – Bu bölä sölenirkana, karı hayattan dartmış çatıyı çiten hızlanmış adamın üstünä. Bu korkudan baarak – hu içeri, kalpaa da düşmüş! Kapuda suvacı aykırı

gelmiş da çart deyin kırılmış! Adam köstekleneräk içeri kaçmış, karıya da baarırmiş.

– Ne bakêrsın, mari korkak, kalpaamı çık da al!

Bu seremcedän sora ürekli avcı brakmış heptän avlanmayı.

ALLAHIN EVİNDÄ

Bir boba mülkünü oolarına çetileylän paylaştırmış. Bitkidä kendi hem bir köpecii kalmış.

– E şindi, – demiş ihtär, – benim için da çetilä atın. Kimä düşecäm, o beni hem da tä bu köpecii bakacêk.

Çetile küçük ooluna düşmüş. Almış bu bobasını hem köpecii kendinä bakmaa. Bobası hep ihtärlarmış, cangaza olurmuş. Oolunun da uşakları çok olmuş, gelin da biraz fena hem zahıroncuykaymış, ihtär kaynatasına evdä bıkmış, da onu uşaklarlan bilä sokaa yollamaa

başlamış, oynasın. Bir adam bu sokaktan hep geçärmış.

– Ne, ihtär boba, – adam sormuş, – hep seni sokaa uudadêrlar?

– Ne olsun, – demiş dâdu, – gelin üfkelendi, dedi sauşaymışım başından sokakta duraymışım.

– Allele yaşaman senin zor, – duymuş adam.

– Zor pek, – oflarmış dâdu.

– Seslä beni, – demiş o akıllı adam, – istärsan zordan kurtulmaa.

– Sesleyim, – demiş dâdu.

– Paran var mı?

– Neredän para olacêk, – cevap etmiş ihtär. – Sade bir yan avucu mangırım kaldı, bir üç ruble kadar çıksın, taa zeydä – canım.

– İslää dâdo, – başlamış akıl vermää ihtära o adam, – git al lavkadan bir çölmecik, ani para toplamaa deyni. Aralıcandan doldur onu islää topraklan, üstünä da koy o senin gümüşlerindän birkaç. Çölmecii, – demiş o adam, – başı altına saklayasın.

Sesleer dādu, yapêr ne ona akıllı adam söylemiş. Birkaç vakıt geçtiyinen gelin para çölmeeni görnüŝ dādunun başı altında.

– Hm-m-m, – düşünmüş aklınca gelin, – sayki neredâ tuttu ŝindiyâdan bu parayı kart hobur! – Başlêêr gelin dāduya hatır gütmää: kaba döşek koyêr, biyaz çarŝaf döŝer, – dedii er başka türlü bu parayı kartan alamaycam.

Dādunun işi heptân iy olmuş, erdân gökâdan ŝükür edârmiş akıllı zaabitâ. Dādu pek ihtârlamış. Öleceykana çarmış oolunu da demiş:

– Çocuum o çölmecii dokuzumadan bozmaasınız.

Hele bak sân kim bozmaycek!! Dādu taa can verdicäänân, gelin yastık altından çölmää kavramış, ona bir taş! Da tez futasına aktarmış.

Baksa!.. Orada hepsi toprak! Sade üç–dört gümüş autmak için varmış.

Kör olacaa!! Kara er kabul etmesin seni! Ölüncâ, kart hobur, aldattın bizi, – çatlarmış üfkedân gelin.

– aarma popazı, – demiş adamına, –
bu hoburu popazsız göm!

E nası-nicä ölüü erleştirmişlər. Gelin
kocasına deyärmiş:

– Adam, sän bu onun köpeciini da al
yok et, zerä o da bizä dädu gibi bir oyun
yapacäk.

Yok ne yapsın, adam sesleer fena
karıyı. Alär köpecii, baalêêr giisi çatısınnan da
götürer kır uvasında bir aaca baalêêr, orada da
onu brakêr.

Ertesi sabaa karı aararmış çatıyı:
giisileri sermää.

– Sän, bre adam, kaybettin köpää, ama
çatıyı ne yaptın?

– Baaladım çatıyılan köpää bir aaca da
orada braktım. Boşta kalaydı, geeri gelceydi.

Çabuk bana çatı olasın! Git öldür o
köpää da çatıyı getir! Giysileri nerayı
sereceyz?

Gider adam çatıyı almaa. Baksa:
köpecik suuktan hem aaçlıktan bütün gecä
eşmiş, aacın yanında bir kuyu yapmış.

Denemiş adam, ani köpek eşâ-eşâ bir küp halizdän altın para açıklamış!

Tezicik çıkarêr küpü, urêr arkasına, ama köpää da çatısinnan neyinnän evä alêr...

Karı taa gördücäänän başlamış adamı takazalamaa:

– Haa-a sän genä getirersin aula o belayı...!

– Sus mari, dedi karı, – uslandırmaa başlamış onu adam, – Ya bak burayı! Bir küp altın çıkarmış!

Karı o saat yaa-bal olmuş... Palicää – hatır: bir bütün somun atmış önünä isin, adamlan yalpak. Yok ne sölemää.

Geçmeer çok vakıt başlamış bunnar taa islää giinmää biyaz kaba ekmek imää, geniş minderdä yatmaa, ama köpää da, ani var bir laf, tutarmışlar el üstündä...

Günün biri köpään ömürü bitmiş – yıkılmış da gebermiş. Diil mi ölümlü dünnä: hayvannar da, insannar da hep bir kerä ölsünnär läázım.

Bu adam saydı çok vakıt fukaralık çekmiş, hem köpek olmasaymış, o şindi da fukara olacêymış. Paliciin iylinii o istämemiş unutsun. Kırısına demiş:

– Bän bu köpää popazlan, slujbaylan gömdürecäm da gitmiş popaza danışmaa.

– Batüşka, tä bölä-bölä: öldü bir sevgili köpeciim, isteerim onu gömäsın slujbaylan...

– Sän ne delirdin mi? – Obaltmış gözlerini popaz. – Sauş, işitmeyim seni başka bu işlän. Var mı nası allahın evinä ölü köpek sokmaa?!

– Dur popaz, üfkelenmä, zaametın için bir torbacık altın verecäm...

Popaz susmuş. Düşünmüş. Tezicik allahı brakmış bir tarafa, unutmuş onu.

– Getir, – demiş, – avşama karannıcak olduynan altınarı hem ölü köpää da gömecez nası sän isteersin, ama sıs...

Gömer bunnar paliyi, ani var bir laf, iydän iy. Popaz, açan görmüş altınarı, ölü köpää Ay–Dimu içersindän da geçirmiş.

Bir–iki gündän sora, neredän sa, bütün küü dolmuş laflan, ani ki popaz Ay–Dimuya bir ölü köpek sokmuş. Uşaklar bu popazın ardından baarırmişlar “Popaz, ölü köpek, ölü köpek!”

Çalınmış bu iş arhireyin da kulaana. Arhirey işittiynän bölä ayıp işi çok düşünmeer: yazêr–çizer, uuradêr popazı klisä işindän.

Küy içindä taa da çok başlamışlar gülmää. Popaza birisi adınca deymäzmiş. “Ölü köpektän” onu çıkarmazmişlar. O utanmaktan erä girirmiş.

Ne yapsın şindi bu tamah popaz da insan üzündä kendini pak göstersiz?! Gider o adama, ani köpää ona gömdürmüş.

– Ne yaptın sän bana o senin köpäännän?! Arhirey klisedän uurrattı, ama bu bişey diil. Bütün küü güler... Tä ne fena geler bana.

– Sus, – deer adam popaza, – bayılma, bän sizi bilerim neysiniz, para için denizä atılêrsınız. Getir bana geeri torbacıklan

altınları hem taa da bir torbacık kendindän,
genä seni popaz koyacam.

Kıvrılêr popaz, kıvrılêr. İstemäzmiş
parayı vermää, ama yok ne yapsın. Ayıplık taa
da zor. Vermiş geeri adama altınları hem
kendidän da bir torbacık, sade aalem arasında
kendini pak göstersiz.

Koyêr koynusuna bu adam parayı. Hem
varmış onun iki giciykli keçisi. Alêr onları da
eedenä. Ses eder popaza da hepsi bilä giderlär
kasabaya arhirey, popazı erinä koymaa.

– Sän, – deer adam popaza, – dur
arhireyim klisenin basamaklarında, açan göz
edecäm sana, giräsin klisä içinä, hiç bişeyä
bakma, brakmasalar da, bir türlü yap da sokul.

Gider adam arhireyâ, iiler ona erädan da
deer:

– Geldim danışayım cenabinizä bir saklı
laf. Var mı nasıl?

– Buyur. Var nasıl, – demiş arhirey.
Yaklaşmış adam islää da kulaana yakın
yavaşacık söylemiş:

– Getirdim, – demiş, – buray iki keçi.
İsteerim onnarı cabiniz stevonoz edäsiniz...

– Neredän çıkardın, – demiş, – bu delilii?! Birdän kızmış arhirey. – Allahın sıralarını gülmää mi alêrsın ne? Bu gûnahtan gûnah!!!

– Bân boşuna istämeerim, – demiş adam hem yapmış kendini, ani o çok-çok bilmeer ne gûnaa sayılêr hem ne da diyl gûnaa, – Verecäm sana işin için tä bu iki torba altını...

Parayı gördüünän, arhireyin üzü-gözü gülmüş. Üfkesi geçmiş. Lafı diyşilmiş.

– Getir, – demiş, – avşama benim klisemä, ama kolla kimsey görmesin, stevonoz edecäm...

Gider bunnar klisäyä. Adam keçileri pindirirmiş basamaklardan, popaza da demiş:

– Tetiktä durasın, açan çaaracam – gir!

Çeketmiş arhirey okumaa, koymuş keçilerin buynuzlarına stevnozluk vençilularını, geçirmiş taman Ay–Dimu içersinä... Bir da bu uuradılmış popaz, adamın haberinnän, girmiş arhireyin klisesinä.

Stevnoz edici arhirey gördüünän bunu dapturu gelmiş!

– Git kendi küünä da genä ol popaz, – demiş arhirey, – ama sade aazını bir erdä yayma! Ne gördün burada onu unut! Sora adama da dönmüş, – Sän da topla kendini, bir erdä sölämääsın, ani bu işi yaptık, zerä seni!...

– İslä, – demiş adam, – bän kimseyä sölämeycäm. Deycäm, ani arhirey keçileri stevnoz etmedi. Popaz da ölü köpää Ay–Dimuya sokmadı...

Çatılmış adam malını da takır-tukur uuratmış onnarı klisedän. Evä gidärmış hem karşı gelennerä deyärmış:

– Arhirey keçileri stevnoz etmiş, popaz da ölü köpää Ay–Dimuya sokmadı...

KIM TAA İY DÜŞ GÖRÜRSÄ

Vakıdın birindä popazlan çingenä ortak olêrlar. İkisi alêrlar bir motkurcuk, ikisi büüderlär onu.

Domuzu kesmäâ sıra geldiynän, bir türlü paylaşamêrlar domuzu, Çingenä istärmiş nası-nicä taa çoyunu domuzun alsın kendinä. Popaz da çingenä gibi çalışmış taa çoyunu domuzun kendinä almaa. Bu baarışmakta, bu çekiştä popaz çingenä yi geçärmiş, ama alt kalmazmış.

– Bän taa islä domuzu baktım, – demiş popaz çingenäyâ.

– Nezaman sän baktın? Senin elin diimäzdi başını kaşımaa, klisedä insannarı yalandırmaktan, – üfkelenmiş çingenä.

– Kötülämä allahın işini, – popaz da kızmış.

– Kötülämä, kötülämä! Diil mi dooru? Sän klisedä gezärdin, ama bän hep domuzun dolayanında. Bakardım, doyururdum. Bana taa çoyu düşer.

– Neylän sän doyurdun, açan kendinä imäâ sendä yoktu. Gezärdin, evdän–evä bir dilimcik ekmek dilenirdin.

– Bän şeremet çingenä, ama sän hayın çingenä, – başlamış bu popazı aykırıdan

oklamaa, açan görmüş, ani popaz brakılmêêr çekıştân. – Bân baari gezerim da dilenerim, ama sän durdun erindä klisedä dilenerdin.

Popaza bu laflar pek naavlä gelmişlär. Heptân çingenäyâ çivileri çıkmış. Yok nâpsın tamah soyucu. Seslenirmiş, biraz üfkesini geçirirmiş. Bitkidä düşünmüş şiretliklän bir türlü lüzgerä çingenä yi ursun.

– Kayıl mısın annaşalım tã nicä...

– Nası? – sormuş çingenä.

– Brakalım domuzu yarına payetmää.

Angımız taa meraklı, bir düş görecektir – ona domuzun taa çoyu olacak.

Çingenäyâ taman bu läüzümmüş. Popaz lafını başarır–başarmaz:

– Kayılım, – baarmış çingenä.

– Oldu, bunu da aldattım, – demiş popaz aklınca.

Olêr avşam, popaz taa tauklarlan bilä yatmış, sade islää düş görsün. Ama çingenä bu gecä hiç uyumamış. O kesmiş domuzu, toplamış çingenä leri – kendi adamnarını

bütün gecä konuklamış. Sabaadan yarısını domuzun imişlär kalanını da saklamışlar.

Geler popaz şindi sorma ortaana, nası işlär.

- Ne düş görmüşürsün ortak? – sormuş şalvir popaz sırdarak.

- Bän ilkin annatmaycam, – demiş çingenä, – annat sän.

- İsläa, – demiş popaz, – annadayım bän. Bu gecä nasıl tä oldu da allah geldi bizim küüyä. Ayırdı dokuz günaasız göklerä kendinnän bilä çünkü alacak.

- Batüşka, – demiş çingenä, – kimi sanki allaa ayırdı? Olmayım bän da orada.

- Dayan, – demiş popaz söyleycäm, – olma çingenä ürekli. Kär seni mi allaa raya alaceydı. Aldı daskalı karısını, küçük oolunu, büünü bilersin, o biraz maskara, onu almadı hem da beni... aldı...

- Dur, – demiş çingenä, – kär bu düşü bän da gördüm, haliz bunu. Açan gördüm, batüşka, ani sän raya gidersin, dedim: ne läazım sana domuz! Kalktım gecenin bir vakıdı da kestim

onu. Sän bilersin dayanamadım sabaadan. Çingenä nin tatlısı varkan dayanamazmış. Söleyim dooru, şindi yok ne paylaşalım, domuzu idik. Sabaadan konuştuk...

Popaz dalamış dudaanı. Üfkedän gözleri obalmış, ama yok ne yapsın, çingenä onu üstelemiş.

POPAZIN ÇIRAA

Bir fukaara bir adam yannaşmış popaza çirak. Popaz bir cangaza, mınzalı erifmiş. İkidä-birdä fukaara çiraan izmetinä maana bulurmuş. Hem taa çok İvanı (çiraan adı İvanmış) törpülärmış popaz ozaman, açan kefliymiş, ama keflenirmiş popaz her avşam.

Çirak onu hanidän brakacêymış, ama akı ileri almış da yokmuş şindi ne yapsın. Boşuna mı ileri almış da yokmuş şindi ne yapsın. Boşuna mı laf kalmış “Baalı popaz kavga yapmaz”. Ölä şindi İvanın da işi gidärmış.

İstär-istemäz katla İvan enseyi. Pıksaydı annaşmışlar çıraklan işleycek popazda leleklär ötüncä. Ötär mi lelek?! Belli, ani annaşmakta popaz aldatmış İvanı hem İvan da artık duymuş bunu, ama ne yapsın? Annaşmak bir kerä olêr.

Dayanırmış İvan, ani var bir laf: duruya da yaşa da. Yutkunurmuş hem git-gidä popazlara kin beslärmış...

Bir gün bu popaz bir büyük konuşka yapmış. Dokuz popazı aşırı küülerdän musaafirlää çaarmış.

He-e konuşkaya konuşka dener. Hem iyiler orada, hem içiler. Şaraba da şarap dener. Hem şarap kimseyä hatır gütmeer. İstär popaz ol – sarfoş eder. İvanın da çorbacısı biraz çokça sevärmış kırmızıyı, nasıl da hepsi popazlar. İçmiş o bu konuşkada okadar, ani kör-kütük olmuş.

Girişmiş bu şindi çıraa zeetlenmää, türlü maanalar bulmaa. İvan da taman fırını yakarmış.

– Sän tä bu fırını da bilmeersın kızdırmaa...

– Sauş bazımdan, – yalvarırmış İvan, – git musaafirlerinä. Brak beni...

– Seni bän brak-ma-ya-cam...

– Be yok ol gözümdän patlamışın, sarfoşsun erädan, git da yat, akıtma ligalarını...

– Sän kendin sarfoş. Bän, bän, – mırıldanırmış popaz, – alırsam sana tä bu ocaa yakacan şindi sırtını.

– Sän beni yakar, yakmaz, bän seni ütecäm, – demiş çırak, – da popaza bir kakma: sıkıştırmış onu kızgın fırının içinä, neçin ki artık bıkmış zavalı buvazından bu zivirtici katron böceenä.

Popaz gık da deämemiş yanmış nicä bir bal mumu yanar.

Ne yapsın şindi İvan, korkmuş da hu kaçmaa. Popazlar, musaafirlär duyduynan neresi ne, takışmışlar İvanın aardına cezalasınnar onu, neçin ki yaktı onnarın bir popazını deyine.

Etışer bunnar İvanı bir koyu kuprivalık içindä, sorêrlar:

– İvan nasıl girdin burayı?

– Tä ölä, soyundum çır-çıplak da tukurlandım.

Soyunêr biri, soyunêr öbürü, – biri kuprivalara yaklaşmêrlar. Dokuz popazdan sade biri akıllı çıkmış da demiş.

– Hadi gidip, kosayı alalım da kuprivaları biçelim. Başka türlü İvanı tutmayaceyz. Giderlär hepsi kosayı almaa. (Popazlardan biri istemärmiş İvanı beklemää kalsın, neçin ki korkarmışlar ondan, nicä ateştän).

Geler popazlar kosaylan – İvan kuprivalık içindä yok.

– Bre neredä olsun bu? – Aarêêrlar, aarêêrlar: bir da baksalar: İvan pinmiş bir balaban aacın taa tepesinä. Sorêr genä bunnar:

– İvan, nası pindin orayı?

– Tä ölä, – cuvap etmiş İvan, – döndüm tepesi üstü, da ayaklarımlan yavaş-yavaş tırmaştım.

Savaşêr bunnar, döner tepesi üstü biri, döner öbürü... Hepsinin enseleri kakılmış, ama aaca pinämemişlär.

Akıllı olan popaz deer bunnara:

– Brakın bu aaca pinmeyin, İvan bizim hepsimizin enselerimizi kıracak, hadi gidip testereyi alalım da aacı keselim. Giderlär testereyi almaa...

Taa popazlar gitticään, İvan iner da girer bir derin su içinä. Suyun kenarında da varmış büyük-büük delikli kanarlar. Girmiş İvan boynusunadan tä bu suyun içinä da dururmuş orada.

Popazlar testeräylän gelmiş, ama çıraa aaçta bulmamışlar. Geler bunnar su boyuna. Görmüşlär İvanı girtlaandan su içinä.

– İvan, nicä girdin orayı?

– Tä ölä, demiş İvan, – kolaycacık. Baaladım bir büyük kanara boynuma da o çekti beni burayı...

Baalêr popazlar hepsi birêr büyük kanara boynularına da girerlär İvanı tutmaa.

Tutarsın İvanı, beklä! Popazları kanarlar çekmiş suyu dibinä, da hepsi: gıl-gıl-gıl, gıl-gıl-gıl, gıl-gıl-gıl, – buulmuşlar.

Çıkêr İvan sudan da giiner. Kurtulmuş çiraklıktan hem dokuz küü kurtarmış soyuculardan popazlardan.

Gidärmış evä İvan hem çalarmış bir türkücük:

Gıdzı–gıdzı, kemençä,
Nända yattın bu gecä?
Starostanın damında
Kär şeytanının canında
Birisini pişirdim
Dokuzunu şişirdim
Gıdzı–gıdzı, kemençä
Gıdzı–gıdzı, kemençä...

KOMUŞULUK

Saadıç kumisinnän komuşuymuşlar. Sıkça komuşuluk edärmışlär.

Gelmiş kumisi saadıcına istemää naca.

– Verecäm, – demiş saadıcı, – ama bakın da taş üstünä yonun.

– Te biz da ölä yapêrız her kerä e, – cuvap edi vermiş kumisi.

– İslää, – demiş saadıcı, – tä bu iş için sana nacaa vermeycäm...

* * *

Kumisi gitmiş saadıcına da kosayı istemiş.

– Saadıç, – demiş, – verin sizin kosayı biraz tatula biçelim.

– E sizin kosa neredä e? – sormuş saadıcı.

– Evdä, – cuvap etmiş kumisi.

– E neçin sizin kosaylan biçmeersiniz?

– Korkêrız kırılacêk, – cuvap etmiş kumisi...

* * *

Kumisi istemiş saadıcından burguyu.

– Verecän, – demiş saadıcı, – ama iki parmak da eri deläsiniz.

Kumisi demiş: çorbacısı biraz çokça sevârmış kırmızıyı, nasıl kütük olmuş.

– Biz aslı da her kerä birär karış eri deleriz...

– Maşalla! – baarmış sadıcı.– Kär bu iş için
sana burguyu başka vermeycäm...

ALATLAMA BA, ÇİNCENÄ

Çincenä yaşarmış bir zengin adamnan
yannaşık. Şindi duymuş bu, ani zengin çorbacı
kesmiş bir kuzu, alêr çocuunu, üüreder onu
istesin zengindän kuzunun barsaklarını çorba
için da giderlär çocuunna zenginä.

Çocuu taa aula girincä girirmiş:

– Çiço, versänä barsakları, çiço versänä
barsakları!

– Hepsi islää, – demiş zengin, – ama tä bu
istemeniz olmasa, pek islää olacêk.

Ölä, komuşu, – çingenä da kayıl olmuş, –
bän kendim da tä bu uşakların istemesindän
azetmeerim.

Çocuuna da dönüp bir şamar yakmış.

– Ne okadar alatlêrsın, barsakları hep
isteersin? – sormuş, – beki komuşu ceerleri da
verecek...

BABUYLAN DELİKANNI ERİF

– Zamanayorsun, babu, – demiş delikannı erifin biri aul boyunda oturan babuya.

– Kemetayorsun, dünää sevgilisi deyip cuvap etmiş babu olana.

Geçmiş biraz vakıt çocuk yavklu olmuş gelin olacaa bizä bir peşkiri brakmış, yolu uymuş babunun sokaandan geçmiş.

– Zamanayorsun, babu! – selâmını vermiş bu erif.

– Kemetayorsun, birinin sevmiş! – fisirdeyräk selâmı almış babu...

Erifä bu cuvap işlemiş.

– Hm, – düşünmüş o, – bir afta ileri bän dünnää sevgilisiydim şindi birinin sevgilisi oldum. Ne bän yavklu olmaktan dönämeyecäm mi?

Düşündüü gibi yapmış taa. Gitmiş nişanını geeri almış.

Birkaç gündän sora genä geçmiş sevineräk babunun sokaandan.

– Zamanayorsun, zamanayorsun ihtär anama! – şen–şen seläm vermiş erif.

– Hayır ola, hayır ola, küü gülüntüsü! –
deyip babu dönmüş erifä arkasını da çıbını
kakarak çömel–çömel gitmiş...

TİLKİYİ DÜÜNÄ ÇAARMIŞLAR

Tilkiyi bir vakıt düünä çaarmışlar. O da
zavalı şu davranışa, donnarını ütüyä urunca,
geç kalmış. Düün evinä gelmiş da seläm
vermiş:

– Avşamayoru, avşamayoru, dostlar
düüncülär, – taa tokattan baarmış.

– Saa ol, – cuvap etmiş kaynata olan, ev
saabi.

Tilki:

– Kabul muysun, düüncü, kabul muysun?

Ev saabi:

– Hatırım hoş ani buyurdun da geldin,
sevgili dostum, ama neçin okadar geçlendin?
Erlär hepsi kapalı.

Tilki burmuş fasıl burnusunu. Çorbacı bir
aralıkta sora uzatmış lafını.

- Kaldı sade bir erimiz haylak, ama bilmeeriz beenecän mi onu.
– Nasıl er o? – sormuş tilki.
– Kümes kapusu, – cuvap etmiş çorbacı.
– Be, demä ölä, ba dostum, – sırdarak demiş tilki, – güleceemi çıkarttın...

EŞÄÄ DÜÜNÄ ÇAARMIŞLAR

Eşää çarımışlar düünä atlı, çotraylan takım, herbir adetlerä görä.

- Gitmeycäm, – demiş kesen-kes eşek.
– Be yapma ölä, olmaz, soyun inat diildir, – çalışmış çarıcılar annatsınnar, ama eşek yok demiş da yok olmuş.
– E neçin gelmeycän? – sormuşlar bitkidä ona.
– Hm, – demiş eşek, – raz beni düünä çaarêrlar, orada ya su bitti, ya odun...

ÇİTENİ NEÇİN ORADA BRAKTIN

Bir adamın varmış pek ihtâr bobası.
Bıkmış karısı hastayı bakmaa da takılmış
adama, alsın ihtârı da atsın onu bir yara...

Koymuş dâduyu adam çitenä da basetmiş
onu çiteninnän neinnän endään derin erinä.

Adamın oolu bunu görüp sormuş:

- Tâtö, e çiteni neçin almêêrsın?
- Nâbacêz onu? – sormuş adam ooluna.
- E sän ihtârladıynan, seni neylän atacêz?
- soruşa soruşlan cuvap etmiş çocuk...

Söleyişlär,

bilmeycelär

1. Tencerä tukurlanmış da kapaanı bulmuş.
2. Ne taş attın da kolun mu aardı?
3. Söleyim kızçazım, da anna gelinciim.
4. Şakan cöbündä olsun...
5. Ver ellinnän da aara ayaannan.
6. Frenk takeyi giimiş...
7. Kürkü tersinä çevirmeyim...
8. Tütmedik baca olmazmış...
9. Aalemin işi harammış...

10. Aalemä iş harammış...
11. Horuya tutundun – oyna başadan!..
12. Verdin kendini kiraya – dayan!
13. Lelek yazı takırtıylan geçirmiş.
14. Yamurdan kaçarken toluya uuradık.
15. Kendi düşän aalamazmış, aalasa da
yaraşmazmış.
16. Armut aacından yiraa düşmüzmiş.
17. Çok laf dermendadır.
18. Tokun aaçtan haberi yokmuş...
19. Ur tokmaa başına...
20. Karımcanın kardaşı da varmış...
21. Almanın iisini domuzlar iyirmiş.
22. Korku daayı beklärmüş.
23. Nicä döşeycän, ölä dâ yatacan.
24. İştän arttırmêrsın, diştän arttıracan.
25. Azdan annamayan, çoktan hiç tä
annamazmış.
26. Annamış domuz pınar suyundan.
27. Nicä anası – nicä danası.
28. Bitmedi. Bitâydi – çok olacêydi, o
tükendi!
29. Eşää düyâmeer, da semeri...

30. Eşään düülecää geldiynen caami kapusunda anırmış.
31. Kaş çekmää savaşırgan gözünü çıkarmaylım!
32. Okadar kusur kadı kızında da varmış...
33. İynenin ardına iplik da gidärmış.
34. Sımarlama acıdan imdat olmazmış.
35. Kara köpään buuştuu çingenä ykaya yararmış.
36. Çalışkan kuşun yıvası verilirmiş.
37. Akıl verän çok, ama ekmek verän yok.
38. Sansın aazın falmış...
39. Her bir arı bal yapmaz.
40. Her bir arı bal yapsa, balın okası parasız olur.
41. Köpek suya düşmeyincä üzmää ürenmäzmiş.
42. Sıçan tülendikçä üşürmüş.
43. Orta bucak aarama.
44. Fena köpek sürüyü beklärmış.
45. Kart öküzü dibä koşarmışlar.
46. Öküzä buynuzu aar gelmäzmiş.
47. İplik incä erdän koparmış.

48. Paneerdä kesilän parmak acımazmış.
49. Zorun önündä kolay da varmış.
50. Ölülär ölülärlän, dirilär dä dirilärlän.
51. Uşaan imesi helalmış, ama giymesi harammış.
52. Aş becerenä, iş kotarana.
53. Suya gidenin susaa varmış, yan yatanın yataa varmış.
54. Prostluk daada gezmäzmiş, ama insan arasında.
55. Hayırsızları, ekmäzmişlär, onnar kendi bitärmış.
56. Kara danaa gök demeer, geleninä da yok demeer.
57. Nazlı köpek tüünü geç atarmış.
58. Yangına körüklän gitmä!
59. İlk buka tatlıymış.
60. Vakıt geçer, çatı sarılêr!
61. Bin keret ver, bir keret vermä – genä fenaysın!
62. Avşamkı üfkeni sabaaya brak, ama avşamkı işini sabaaya brakma!
63. Kuruyulan bilä yaş ta yanarmış.

64. Yaş yaamurlaa çok su diil lâzım.
65. Yımirtanın kulubunu aarama.
66. Kim kiminnän, ama başçıvancı
suyunnan.
67. Çok gezenin ya sırtına, ya karına
olurmuş.
68. Yıldıza kement atêrim.
69. Dam deyceykana sayvan deer.
70. Çak cendemin bucaanda.
71. Kıyamayan aalemi, kendini kıyer.
72. Nicä araca sıkêr.
73. Ne da yapsak eşlär uymêêr.
74. Türküylän masalın saabisi yokmuş.
75. Gözünü fal taşı kadar aç!
76. Üfkedä bal-şeker denmeer.
77. Beyaz köpek pamukçudan azetmäzmiş.
78. Çingenä nin tatlısı varkan,
dayanamazmış.
79. Aalemin tauu kaz görünürmüş.
80. Eni elek, duvarda gerek.
81. Nasıl da çevirsän, keçi hep beş.
82. Oldu! Adadık mandaları sincirlerinnän!
83. İiri oturalım da uz lafedelim.

84. Sıçan deliinä sımazmış, bir da kabak
kuyruuna baalarmış.
85. Hırımı kırımı gezdim...
86. O diil düş da daalsın e!
87. Ayıya bal dattırmışlar da çarmışlar
katran da kalmamış.
88. Aazına çinem isteer, arkaya diyren
isteer.
89. Daa kurusuz olmazmış.
90. Ne suvan imiş, ne suvana kokêr.
91. Bakan gözün akı varmış.
92. Sevdadan ölenlerin cennettä erleri.
93. Andın köpää – al sopayı.
94. Gücük tazının kaçması ilinmiş.
95. Bendän ne dalap edersin?
96. Bendän ne dileyecän?
97. Ayı buyurmuş tilkiyâ, tilki da kuyruuna.
98. Üşenän örümää, doymazmış kaçmaa.
99. Bän deyim dam da sän bul kapusunu.
100. Çok gezän çok bilirmiş. Çok kaçan
çok kazanırmış.
101. Ataam uydu.
102. Ne malını mı aşırdım?

103. Brä, sansın maalim oldu!
104. Seläm verdim – borçlu kaldım.
105. Koca köpää yol yıpradırmiş.
106. Sırana kanaat ol, verildin – kabaat ol.
107. Ödelek ettin beni.
108. Pek isläysin kalemnän öpmää olacan.
109. Ver, amıca, tekerlää da kendin sürüt dingili.
110. Kara mangır erä batmaz, sölärsin o hiç ıldırmaz.
111. Yatêr elim elim üstünä. Ne yatmasın?
112. Ona ekmek eldän, su göldän.
113. Avcılımda av eti imedim, sevdiceemä “ayolum” demedim.
114. Ahmaa düümä, o kendi da baaracêk.
115. Papuç paalı çıkacêk.
116. Aazımda tüü bitti.
117. Cömertlän sıkının bir gidärmiş. Sıkının kimär kerä bir zeedä...
118. Uramasın, tutamasın yapma mangır.
119. Görsän sän da aalaycan, bän da aalaycam.
120. Etecek oldu! Züürt çıkardın!

121. Baktım artık, canımdan da bezdim...
122. İleri git – süser, geri kal – teper.
123. Kaşıklan verer, sapınnan da gözlerini çıkarêr.
124. Samannıkta iineyi aarama!
125. Brakıp tavada da aarêêr havada.
Brakma tavada da aarasın havada!
126. Neredä ekmeersın, orada biter.
127. Aalemä kuyu kazma, kendin düşärsin.
128. Akmasa da damnêêr.
129. Hır-kötü – işlär olacêk.
130. Hava pııardı.
131. Acı patlacanı kraa haşlamazmış.
132. Aalemin susaanda aşık olma! Alıp, hırcalar.
133. Türk kaşığı ödünçmüş.
134. Damna taşı diil kuvetlän, ama durmamayca damnamaklan delärmış.

* * *

1. Sana yalan – bana gerçek.
2. Nicä malın, ölä da kabın.

3. Malına görä işin dä.
4. Paasına görä mal da.
5. Nacakta da var, sapta da.
6. Kırk kaşık – kırık kolaç, kırık iynä,
kırık kazma.
7. Tükür üzüm – çıkar gözüm.
8. Onun taşınnan – onun başına.
9. At ölürsa, ko emdän ölsün.
10. İi beygirä – bir kamçı.
11. Kūsän popazın torbası dolmazmış.
12. Korunan gözä çepel düşmäzmiş.
13. Yuttun mu sarmayı?
14. Korkulu düşün sonu hayır olmuş.
15. Uykuya baas yok.
16. Pietsiz türkünün duygusu derin.
17. Mal saabinä benzämesin harammış.
18. Aaraan bulurmuş – innän ölürmüş.
19. Kıştan çıkmamış köpek yokmuş, ama
derisi biler.
20. İy mal küysündä satılırmış.
21. Sarıldık popazına.
22. Saa ayaanı atınca, solunu karımcılar
iyer.

23. İnsanın aazı çuval diyî da baalasın!
24. Aaç yatêr, ama dinç kalkêr.
25. Karannıkta göz aksız çıkarmış.
26. Tutulan kısırak harmanı oldurur.
27. Şeytanın çarını yırtılêr.
28. Hanidän kaba oldun da aula da ardıldın.
29. Zor oyunu bozêr.
30. Domuzların boynusuna şeytan parası yaraşmaz.
31. Haşlak fırına bir diyren koray etârmış.
32. Sert pirenin kendi kabına zararı varmış.
33. Ucuz etin dadı başkaymış.
34. Nicä çalgıcı, ölä da oyuncu.
35. İleri uçan, ileri konarmış.
36. Urduk toyu sopasız!
37. Çok laf – aarlık, ama susmak – varlık.
38. Keçi var mı – olak ta olacêk.
40. Dişinnän kırêr, dilinnän yalêêr.
41. Yaşêêr nallan mihın arasında.
42. Esirik devenin çulu yanmış.
43. Ecel maanasız olmazmış.
44. Alanda bir günah, kaybedendä – bin.

Bilmeycelär

İbikli kuş
Köpüklü taş (*Sabun*)

Zor-zor zormantı,
Zor duvara tırmandı.
Açan kızım evlendi,
O da duvardan indi. (*Kilim*)

Kat-kat döşek,
Onu bilmään eşek. (*Kıvrırma*)

Daadan gelir, taştan gelir,

Yamalı dizli eniřtän gelir. (*Tüfek*)

Erlär yapar yapısını,
Demir açar kapusunu. (*Karpuz*)

Anası yası, bobası kambur,
Kızı gözäl, oolu ahenktä gezär.
(*Er, çotuk, üzüm, şarap*)

Bir rublelik nişandır
İçersini şıladır. (*Elektrik laampası*)

İki öküz sarı –
Aydaycısı karı (*Gözlemä*)

Alaca mezar
Dünneyi gezer. (*Para*)

Yaalı kaşık
Duvarda yapışık. (*Kulak*)

Bir izmetçi:
Her izmet edir
Hem kendi kendini iyir. (*Mum*)

Lün-lün deredä,
Lün-lün tepedä,
Sülüksüz bir kemiksiz. (*Kelebek*)

Saksaan sakır sakırdar,
Edi bin aaç kapırdar. (*Düzen*)

Pır-pır dönär,
Ak-ak akar. (*Dermen*)
Pır-pır pırıldı,
Tır-tır tırıldı. (*İy*)

Acız toprak,
Kırk marat yaprak.
Ya onu bilmeli,
Ya sabaada ömeli. (*Kiyat*)

Ev üstündä deri – ayakları geri. (*Makaz*).

Arşın ayaklı – tavşam bıyıklı. (*Ekinnär*)

Gemi – suda üzmeer,

Nândan geçer, düzelder. (*Ütü*)

Horu-horu kuduru
Sepedi da dolduru. (*Elemnelär, ıkırık*).

Dokuz popaz lokması
Geridän da sokması. (*Dolma biber*)

Baalêersın-gezer, özersın-durêr. (*Çarık*)

Var üç öküzüm:
Biri iyir doymaz,
Biri gidär-gelmöz,
Biri yatır-kalmaz. (*Fırın, tütün*)

Gecä-gündüz örüyer,
Ne içer, ne iyer. (*Saat*)

Altı kardaş yatır, ikisi
da ayakça durur. (*Merdiven*)

Uzun, eşil, datlı, şaplı. (*Hıyar*)

Daldırdım, kaldırdım,
çatlattım, patlattım,
Tokada atlattım. (*Pala*)

Edi delikli susak
Onu bilmäyän ahmak. (*Kafa*)

Lupur-tupur kalgıttı,
Ayaklarını sarkıttı. (*Kesmä çorba*)
Karşıda odun yarêr,
Ortada kuran kurêr,
Hem da kulaanı burêr. (*Kemençä*)

Bil ne?
Aazına çıynem isteer
Sırtına diyren isteer. (*Dembel*)

Ak-pak yımırta mıysın?
Çiydä çukurda mıysın?
Kız-gelin gitti çiydemä,
Sän taa birada mıysın? (*Kaar*)

Fil – ensesindä dil.
İn sän onu bil,
Ya sabaadan öl. (*Çeki*)

Gidersin, gidersin –
İzlerin diyl belli;
Kesersin, kesersin,
Kan çıkmêêr. (*Su, ekmek*)

Aara onu – o saklıda
Seslen islä – o aklında. (*Çekirgä*)

Ön duvarda bir kabak,
İçi dolu dangalak,
Dili baarı tik-tak. (*Saat*)

Uzun Miti uz yatır,
Kardaşları düz yatır. (*Kirişlän dizmelär*)

Ata-tay, mata-tay.
İncä belli kara tay. (*Karımca*)

Vivicik, vivicik,

Her birini başında birär çivicik. (*Üzüm*)

Var bir öküzüm, kulaklarını
Hem boynuzlarını kesmedän
İçeri girmäz.

(*Ekmek, dilim, buka, hem aazım*)

Neydir o?

Onu sän da yapêrsın,

Bän da yapêrım,

Taşlar da, kuşlar da. (*Dönmäk*)

Bilmeycä, bilmeycä

Biri-birinä ilişitirmeycä. (*Sincir*)

Daadan gelir dasaycaa,

Hey mini gidi üürücää,

Fış-fış eder kuyrucaa. (*Tavşan*)

Saa yanında zümbül

Bän söyleyim da sän bil. (*Cep*)

Kaaz yımirtlayan,

Aulu atlayan. (*Kabak*)

Suda buulmaz,
Ateřtä yanmaz. (*Buz*)

Gidär, gidär – izi yok,
Para kadar gözü yok. (*Kayık*)

Daadan gelir hızlan
Edi bin yıldızlan. (*Tüfek patlaması*)

Önünän otlêêr,
Kuyruunnan toplêêr. (*Kombayn*)

Avşamneyin ençesi,
Çingenä kemeñçesi. (*Sivri sinek*)

Gördüm aba,
Geçtim kaba.
Gördüm deri,
Döndüm geri. (*Ayaz*)

Etsiz-kemiksiz
Gungur kuşçaazı. (*Karımca*)

Türkölär

Tudora mari

- Tudorka mari, Tudorka,
Gitmä haydudun pınarına,
Geçmä haydudun elinä.
- Gidecäm, male gidecäm.
Hayduttur benim sevdicääm,
Bän da haydudun sevdicää.
Tudorka gider aaleyarak.
Haydut da çikêr güleräk.
- Aylämä, Tudorka, aylämä!
Sölä soyunuzda kim zengin?
- Bobam da zengin, Nikolço,
Ama İliye uyçum taa zengin.
- Hadi, Tudorka, gidelim,
İliye uyçunu soyalım,
Gözäl Lenkayı alalım,
Uyçunu kapuda uralım,
Üç gün, üç gecä konuşalım,
Külünü lüzgerä turalım,
Bir bakır altın alalım,

Biyaz boynuna takalım.

Inçeş daayında

- Bay, Dani, oolum,
Sölesänä, oolum,
Sölä anana, ne genä yaptın?
- Sölesäm da, male,
Prost etmeycän.
Toplandık, male,
On – onbir kişi
Oturduk, male,
Bir bayır üstündä.
Orada, male, sovet kurduk:
Angı zanaat hepsindän islä?
Birimiz dedi çıraklık islä,
Birimiz dedi dilenmäk islä.
Çekettik male, Inçeş daayına,
Karşladık bulüylan batüyu.
Bulünün elindä üç günnük Semönka,
Batünün elindä altın kavallar,
Batüya, male, kaval çaldırdık,
Bulüya, male, oyun oynattık,
Semönkayı, male bulüya kıydırdık,

Bulüyü, male, batüya kıydırdık,
Batüyü, male, bizä çevirdik.
Çekettik, male, İnçes daayına
Karşladık, male, Katovskiye
Bar -balan beygırlän, altın
çılıbırlan.

Saldık, male, çılıbırı tutmaa:
- Geri dur, Dañço, - dedi
Katovski, -
Gelin bizinnän, bänim sizinnän!

Bir çocuk urulmuş

Molebin oldu, cenk çeketti,
Molebin oldu askerä,
Yagumenin kökündä
Bir çocuk uruldu.

Ellerinnän kuyu kazêr
Hem kazêr, hem baarêr:
- Hey, kafadarlar, toplanın!

Yazın bana bir kiyat
Yollayın onu Dezgincäyä.
Çok seläm yazın bobama, -
Çok seläm yazın gelinimä;
Kapumu kitlämesinnär,
Uşaklarımı brakmasınnar.

Kurşun altında

Hepsi saldatlar cenktä,
Vasilçu da, hem Petri da.
Kurşun altında
İleri düüşä girdilär,
Vasilçu hem Petri
Altı gün düüşülär.
Kurşunnar yaayer tolu gibi,
Vasilçu urulmuş çolu gibi.
Petriya baarêr-çaarêr.
- Gel, kafadarım, taa tez,
Boşandır kopçalarımı,
Sıyır tüfeemi, kurşunnarı,
Kolay canımı vereyim...
Hem, Petri, sana söyleyim,

Açan sän evä gidecän,
Anamnan bobam çıkacak,
Çıkıp, da beni da soracak,
Sölääsin, Petre, kardaşlık,
Ani bän kaldım burada,
Karpata bayırlarında,
Karpataları beklemää...

Stuyan slujbaya gitmiş

- Stuyane, evim Stuyane!
Na vereyim sana bir kitka,
Nezaman kitka senecek,
Bän da ozaman evlenecäm.
- Tudore, evim Tudorke!
Sekiz yıl gezdim, senmedi,
Dokuzuncu yılda kitka sendi.
Stuyan da başladı aylämää...
Țarița gördü aylärkän:
- Ne sän aylärsin, Stuyanço?
Stuyanço, saldat Stuyanço?
Stuyan da dedi țarițaya:
- Benim da vardı gelinim -
O gelin yavklu olmuş.

Ṭariṭa dedi Stuyana:

- Ya sän gel bizim aula,
Vereyim sana bir kara beygir.

Üç gün – üç gecä örüyasın,
Tudoriyä da etişäsin.

Stuyan da pindi beygirä.

Üçüncü gün sabaylän
Etişmiş kendi baalarına.

Bobası baalarda kazarmış.

- Kolay gelä, bre dädo!

- Allaraz ola, saldat adam!

- Ne sän bölä kazêrsın?

Büünkü günümüz pazardır!?

- Näbayım, yolcu, kazmayıp ta?

Benim da vardı bir oolum –

Onu da slujbaya aldılar;

Bir da gelinim vardı –

Onun da bütün düünü.

Ozaman Stuyan deer bobasına:

- Brak hepsini, bre tätö!

Çoktan mı gitti Tudorka?

- Eerlä atını, Stuyane,

Şindi Tudorkaya karşı gelecän,

Stuyan da pindi beygirä,
Vardı Tudorkaya karşı.
Klisä portasından düün çikêr,
Stuyan da düünä karşı çikêr.
- Uurlar olsun, bre saadıçlar, kumilär!
Stuyan ses eder Tudorkaya:
- Tudorke, evim, Tudorke,
Na senin senik kitkanı,
Ver benim altın üzümümü.
- Sän miysin Stuyan, sän miysin?
Ne pek simanı diyştirmişin,
Ne pek atını beslemiş?!.
Ne kitkayı alırım,
Ne da üzünü veririm.
Kalın saalıcaklan,
Saadıçlar hem kumilär!
Bän Stuyana gidärim!

Klisä soydum

Anası sordu Nikolçuya:

- Nikolço, oolum, ne günahın var?

- Benim, male, günahım çok,

Sölesäm da prost etmeycan.

Dokuz yıl oldu haydut gezdim,

Dokuz boyar kafası ezdim...

Cumayertesesi, male, pazara karşı

Bän da gittim klisä soymaa.

Kanırdım-kırdım kilitleri,

Açtım, male, kapuları;

Soyundurdum Ay-Dimuyu,

Panayeyi çıplak braktım,

Sandıklara durdum baktım –

Para bana pek az geldi.

Toplandım, male, altın işleri

Altın kaşık, gümüş sini...

Sabaa karşı jandarlar

Kapularda tuttu beni.

Beşini, male, kurşuna urdum,

Dördünü, male, kesip kıydırdım,

Genä da, male, üstün çıktım.

Çekirge

Hay, çekirgä, çekirgä,
Sivri butlu çekirgä
Çekirgäyi nalladım,
Edirneyä yolladım,
Beş para verdim elinä,
Tuz-sabun alsın gelinä.
Tuz-sabun almamış gelinä,
İçmiş patlamış kendinä.
Dönmemiş o evinä,
Gitmiş başka gelinä.
Sabaa olmuş aalemdä,
Lobut olacek evdä!
De çekirgä arpaya,
Hop, sopa da arkaya...
Kaçan, kaçtı kurtuldu,
Ama buncaaz tutuldu.

Urun, kızlar, uralım,
Kanatlarını kıralım.

Vazgeçsin o gezmek

Olannar

Yalpuda olannar ot biçer,
Olannar ot biçer,
Çalımda, dolayda kız seçer,
Dolayda kız seçär.

Tankuya bu gecä saptılar,
Bir kız kaptılar.
Tezicik onu attılar,
Taligaya attılar.

Sabaalen evä geldilər,
Evä geldilər.

- Hadi Mari, geldin, in erä, -
Ha in, dedilər.

- Vay, valele bacacım!
Bacaam acıyer!
Brakın beni, anacım,
Bacaam acıyer!

Çıkarınız tekerlää,
Çıkar ettilär.

- Hadi mari, şindi in erä, -
Ha in, dedilär.

- Vay, valele, vay belim!
Hem da bir elim! –
Açan islää baktılar,
O diylmiş gelin.

O bir kara babuymuş,
Altmış yaşında,
Ne bir dişçäz aazında,
Ne saç başında...

Koca karı

Mari, karı, koca karı,
Sattın bana koca kazı.

Sekiz kişi odun yarêr,
Dokuz kişi ateş yakêr.

Üç gün oldu kaynadırız,
Kaldırıp da oynadırız.

Çıkarıp da oynadırız,
Genä sokup kaynadırız.

Gagasını kesmemişlär,
Guşasını deşemişlär.

Kaz kaldırmış başını bakêr,

Çüvenin kulbunda kaşını yakêr.
Kaynatmaktan çüven çatlêr,
Kaz içindä kalkıp atlêr.
Edi kilä darı idi,
Hepsindän da dadı iydi.
Mari karı, uursuz karı,
Neçin sattın sän bu kazı?
Üç gün oldu kaynadırız,
Çıkarıp da oynadırız...

Şu Çadırın buzları

Şu Çadırın buzları
Moda dartar kızları,
Pınardadır sözleri.
Pınara toplaşıp gülerlär
- Ölä mi, Kotän, bölä mi,
Petrika seninnen bilä mi?
- Ölärdir, Dimuş, bölädir,
Petrika benimnen bilädir.
Petrika dedi Kotäna:
- Kaç be Kotän, kaçalım!
Kayışçı Yani tutacak,

KayıŒı Äni tutacek,
BeŒär sopa uracek.
Lamburdandır sopası,
BeŒ para rakının okası
BeŒ oka rakı verecän
Kaçıp kurtulup gelecän.
Kötän kaçtı kurtuldu,
Dar köprüdä tutuldu.
DimuŒ papŒoy patlattı,
Kotänı köprüdän atlattı.
Al fasülä alarêr,
Kotän DimuŒa yalvarêr:
- Aman, bre DimuŒ, brak beni,
Saadiç yapacam seni.
- Kotän gibi canabet,
Pantalonnarı amaanet.
Kotänın kalpaa burmalı,
Derä boyunda durmalı,
Arkalarına sopa urnalı...

Babunun tırnaa

Babu oturmuŒ kırma yaalêr.

Babunun elindä tırnak azêr.
Babu pazıyı tepesinä dizer,
Sıçancık sofrâ üstündä gezer:
Gözçezleri yaa küpündä,
Kulacıkları un içindä,
Kuyrucaa sût içindä;
Kirpicäkleri unnamış,
Kulacıkları yaalanmış.
Babu enidän pazıyı yaydı,
Sıçan sofradan sergenä kaydı.
Sıçancının aardına – hu kedi
Babunun sergeninä pindi...
Sergendä bir paldırtı,
Sergendä bir küldürtü,
Çölmeklär, kaymaklar – erä
Kaymaklar erä düştü.
Hızlandı babu sıçana urmaa,
İlişti ansızın neya sa tırnaa.
Hepsi kaçtı, kurtuldu,
Babunun tırnaa tutuldu.

Kim taa gözäl?

Ha mari hey, ... hey!!!
Kız dârmiş, bân gözâl,
Gelin da dârmiş, bân gözâl...
Kızlan geldi buluştlar,
Kızlan gelin çekiştilâr:
- Mari, kız canaabet, kurulma,
Çocukların yanında burulma!
- Sän da gözälsin, ama,
Bân sendän taa da gözâl...
Mari hey... mari hey...
- Sus mari, gelin, horospu!
Bänim sendän taa gözâl.
Senin gözelliin ellerdä gezâr,
Benim sa adım gözelli düzâr;
Bân senin yanında bal-şerebet,
Sän beni yanımda babu – şeremet;
Bân benzârim açmış gülä,
Sän benzärsin geçmiş gülä.
Gelin de demiş, ha soralım
yolcuya
- Yolcu, bre yolcu, nedir gözâl?
Baş-şerebet mi, osaydı
Açmış gül mü?

Yolcu da demiş:

- Bal şerebet da gözäl, ama

Açmış gül taa da gözäl...

Düzen

Sekizdän da pamuk aldım,
Dokuzdan da düzen koydum,
Öküzä verdim dokusun.
Öküz onu dokumadı, (2 kerä)
Öküz onu boynuzladı.

Sekizdän da pamuk aldım,
Dokuzdan da düzen koydum,
Domuza verdim dokusun.
Domuz onu dokumadı, (2 kerä)
Domuz onu kalakladı,
Domuz onu malakladı.

Sekizdän da pamuk aldım,
Dokuzdan da düzen koydum.
Kediyä verdim dokusun.
Kedi onu dokumadı, (2 kerä)

Kedi onu tırnakladı.

Sekizdän da pamuk aldım,
Dokuzdan da düzen koydum,
Sıçana verdim dokusun.
Sıçan onu dokumadı, (2 kerä)
Sıçan onu kıymıkladı.

Pirü

Pirä gelir kütür-patır,
Bän onu sandım devä, katır.
Edi kişi ensämedik,
Kanırdık da enseyävëdik.

Derisindän minder kurduk,
Kemiklerindän köprü yaptık.
Edi bin asker köprü yakırladı,
Taa da köprü kırılmadı.

Hay, keten, keten!

Bän biläydım,
Bän biläydım,
Bu fırını yakar mıydım,

Buzlu keten atar mıydım?
Buzlu keten zarar için,
Üç can birdän yakar mıydım?
Hey keten, keten, buzlu keten... (2 kerä)
Kuzu gibi yatışirlar,
Melä gibi bakışirlar;
Alma gibi yanakları,
Kirez gibi dudakları,
Güvem gibi gözçezleri...

Hay keten, keten
Zulum keten... (2 kerä)
Çok selemlär Rada kakuma,
Tezçä gelsin, iilenmesin,
Yollarda da dinnenmesin...

Hay keten, keten
Buzlu keten...
Buzlu keten...
Hay keten, keten
Zulum keten...

Üşüdüm

- Üşüdüm, üşüdüm,
Vay, benim canım, üşüdüm.
- Giy kürkü, giy kürkü,
Vay, benim canım, giy kürkü.

- Yok kürküm, yok kürküm,
Vay, benim canım, yok kürküm,
- Alsana, alsana,
Vay, benim canım, yok para
- Çalsana, çalsana,
- Vay, benim canım, çalsana,
- Çalmaycam, çalmaycam
Vay benim canım, tutarlar.

Bir düş gördüm

Dün avşam bân bir düş gördüm:
Düşümdä booday doldurdum,
Çanı taligaya üklettim,
Sabaadan Bolgrada vardım;
Penuyä taligamı çektim,
Bodayımı paalica verdim.
Gelin`mä stevonozluk aldım,

Kendimä burnuz kestirdim,
Evä da gecä kaldım.
Kanezirin köprüsünä etiştım, -
Üç haydut önümä çıktı:
Birisi çılıbırı tutêr,
Birisi taligaa piner,
Birisi paramı alêr.
Paramı da aldılar,
Bana da bıçak saldılar...

Pelivan

Stuyanı düünä çaardılar.
Stuyan da düünä gidecek.
Stuyana mamusu deer:
- Gitmä, Stuyane, oyanı,
Ayılar seni iyecek.
Stuyan mamusunu seklämedi.
Gidärkan başka yoldan gider,
Gelirkan daa yolundan gelir,
Çıkêr daadan ayılar,
İerlar bir düüncü insan.
Kalêr Stuyannan bulüsu.
Ayı da deer Stuyana:

“Stuyane, Stuyan-pelivan,
Gel biz da bir siir edelim”.
Ayıylan Stuyan tutunêr
Üç gün, üç gecä güreştilär.
Ne ayı Stuyanı enseer,
Ne Stuyan ayıyı enseer.
Stuyan da gider bulüsuna,
İsteer bir kaşıcak su.
Stuyana bulüsü deer:
“Stuyane, Stuyan-pelivan!
Üç gün üç gecä güreştiniz
Ne sän ayıyı üsteledin,
Ne ayı seni üsteledi...”
Stuyana pek aar geldi
Bulüsünün bu lafı.
Enidän güreşä tutunêr.

Ayı tuttu erindän
Kara kannar akıdêr,
Stuyan da tuttu erindän
Etlên kemik koparêr,
Beş karış eri sarstırêr
Ulu daayı sarstırêr,

Stuyan ayıyı üsteleer.

Zadunaykada

Zadunaykada idik, içtik,
Valkaneş deresini gecä geçtik.
Duşmannar da oradaymış.
Çıktı onnar önümä:
Biri durur saa yanımda,
Biri durar sol yanımda.
- Sölä, İvan, - dedi dinsiz, -
Öldürürüz birkimseysiz. –
Derä-tepä demedilär, -
Üzümü-gözümü çürüttülär,
Endeklerä sürüdülär.
Altım yaprak,
Üstüm toprak,
Karaullar pekçä korkak.
Çok selemnär ihtär anama,
Çok selemnär ihtär bobama
Hem benim ihtär anama,
Hem genç gelinimä,

Hem garip uşaklarıma.
Uşaklarım gezişirlär,
Sokak, sokak dolanırlar,
Bobasını aylanırlar.

Tudorkanın düşü

Tudorkaya, mali mo, dünür geldi
Dimitrovkadan, Hacı Demyandan.

Tudorkayı verdilär Dimitrovkaya.
Tudorka, mali mo, yattı dinnenmää.
Düşündä gördü Hacı Demyanı:
Gitmiş Demyan topraklaa.
Topraklık üstünä yıkılmış.
Tudorka uykudan uyanêr,
Tudorka malisinä deer:
- Mali mo, male, hele kalk,
Ya seslä ne düş gördüm bän.
Tudorkanın malisi deer:
- ...Tudorko, bakma sän düşünä.
Taa iy bak, Tudorko, işinä,
Tudorka lafını bitirdi,

Bitirdiynän tokada çıktı.
Baksa küüyün bayırına –
Bayırdan bir atlı geler,
Kara beygirli bir atlı,
Çılbırında yol bezi baalı.
Gelä, gelä geldi Tudorkaya:

- Kolay gelä, Tudorka!
- Allaraz olsun, bre atlı!
- Çok selemlär getirdim,
Getirdim Hacı Demyandan.
Hacı Demyan er altında.
Demyanı topraklık bastırdı.
Tudorka başladı aylemä,
Tudorka dedi mamusuna;
- Mali mo, male, bu benim düşüm,
Benim düşüm aslı çıktı...
Hacı Demyan yaşınnan gitti...
Gelin Tudorka gençecik yandı...

Tunada

İşidiniz, söyleyim,

Nelär oldu Tumarvada,
Tumarvada, Tuna suda.
Tanas olan yavklu oldu.
Çarşamba günü perşembäyä karşı
Kalkı Tanas agasına vardı;
- Hadi, bre batö, kasabaya gidelim,
Genç gelinmä ruba seçelim,
Kumaş bulalım, şarap içelim.
Tuna boyunda yarışmak gider,
Kayıkçlar suda üzer.
Tanaslan agası ruba aldılar,
Ruba aldılar, kumaş seçtilär,
Kumaş seçtilär, şarap içtilär,
Kayıklara pindilär,
Yarışa girdilär.
Tanas hem agası
Üstün çıktılar,
Mükafat aldılar.
Tanaslan agası genä çıktılar,
Su ortasında taa bir siyr yaptılar.
Neredän da esti bir fena lüzgär,
Bir fena lüzgär ansızdan lüzgär.
Dalgalar üüştü, karannık düştü –

Tanaslan batüsu Tunada buuldu.

Vasilin Düşü

- Cumaertesi, male,
Pazara karşı,
Bän bir düş gördüm:
Nikolay batüylan
Kara üzüm idik,
Kırmızı şarap içtik.
Ne olacek, male,
Benim bu düşüm?

- Kara üzüm, oolum, kahir,
derlär
Kırmızı şarap-haber, deerlär.
Vasil da kalktı,
Gitti da kuşandı
Hem kesti bir dilim ekmek,
Gitti punara da çekti
Bir kazan, kazan su.

Vasilin kazanı ıkarmaa,
Konu – komuşlar topladı
başına:
- Ele dur, bre Vasil, n b rsin
s n?
- Brakınız beni, konu-
koşmular,
Kazanım düştü b n onu çıkardım
Vasil inincek pınar iin 
Lumburtu koptu pınar kauştu!
Taşlar iind  Vasil kaldı!
  gün,   gec  pınarı kazdılar
Dördüncü günü Vasili buldular
Canı iind  soluk aazında
Vasili erd n çıkardılar
Genç d  er  koydular.

Paçiko, kızım!

İki kabak, bir makak,
Dobrid  Koliy  pristan konak.
arşambaa karşı başlandı,
Perşemb   karşı haşlandı,

Zavalı Hacı haşlandı.
Kendi karısı haşlandı.
- Hacı, kaldır başını,
Yastık koyalım.
O yastık diilmiş,
O kementli çatıymış.
Atan kemendi –
Karısı kendi,
Kollarını tutan -
Oolu Miti,
Kanını içän –
Kumisi Koli.
Paçiko, kızım,
Aç kapuyu,
Çır komşuları,
Kurtar bobanı.
- Bobacıım, boba,
Nasıl açayım,
Karaman oolun
Kapuda durur?
- Paçiko kızım,
Kır pençeräyi,
Çır komşuları,

Kurtar bobanı.
Paçiko, kızım,
Kaldır başımı,
Al altınnarı,
An bobanı...

Tamah Tudorka

Dokuz çırak kosa çeker,
Tudorka yalnız kayırım toplêêr.
Toplêr hem demet baalêr,
Hem da biçintilii tırmalêêr.
Stuyan da geldi da dedi:
- Tudorko, çemrek Tudorko,
Sabaa ekmää gelip geçti,
Üülen ekmää gelip geçti.
Çıraklarını doyurdun mu?
- Olmadı vakıdım doyurmaa,
Başakta arpa döküler.
İşlesinnär bir kerä imedään...
Tudorka tamah tamahlıktan
Unuttu uşaanı tarla başında.
Tudorka kaçarak evä gitti,
Çıraklara imää hazırlêêr.

Hem imää hazırlêêr,
Hem da malları tırmalêêr,
Dokuz inek saasın lâázım.
Küçük İvançuyuyu aklına getirdi:
Hepsi işleri braasın lâázım.
Tudorka işleri brakmadı,
Dokuzuncu inää sayarkana
İnään biri lafetti:
- Tudorke, tamah Tudorke!
Senin uşaan tarlada
Yandı sıcaktan susuz,
Sıcaktan, nasıl bir üüsüz.
Git kurtar onu ölümdän.
Tudorka – kaçarak tarlaya...
Az mı kaçmış, çok mu...
Tarlaya gecä etişmiş.
Uşak sa ölmüş da şişmiş.
Tudorka da katılamış,
Uşaan yanında can vermiş...

Prtre, Petre...

Hay, Petre, Petre,

Saraylı, Petre,
Çalışkan Petre!
Çalışa kaça,
Çıktın bir düzä.
O düz üstündä
Saray çeketti.
Altından saray,
Gümüştän aul,
Bulka da dedi:
- Hay Petre, Petre,
Çalışkan Petre,
Arta da kalaydı
Altından saray,
Gümüştän aul,
Açan yok
Senin candan evladın.
Petri da dedi:
- Ayläme, bulka,
Bulka Tudorka,
Varıp gidecäm,
Kuyumculara,
yazıcılara
Doktürecäm sana

Altından evlat.
Petri da gitti,
Gitti kuyumculara.
Kuyum-yazıcılara
Döktürdü Tudorkaya
Altından evlat,
Gümüştän lülka.
Üç gün, üç gecä
Salladı Tudorka.
Ne “mamu” dedi,
Ne “tätü” dedi,
Ne sesi çıktı,
Ne da aaladı.
- Hay Petre, Petre,
Saraylı Petre,
Çalışkan Petre!
Arta kalsın
Altından evlat,
Gümüştän lülka!
Üç gecä oldu
Sallêırım onu.
Ne “mamu” dedi,
Ne “tätü” dedi,

Ne da ayledi.
Arta kalsın
Altından evlat,
Açan yok senin
Candan evladın.

Boyçu

Hay Boyço, hasta Boyço,
Hastalanmış, hasta yatmış.
Az mı yatmış, çok mu yatmış,
Konu-komuşlar hiç gelmemiş,
Soy-senselelär hiç dolaşmamış.
Neyandan da duyêr karaca kartal.
Uçmuş gelmiş, Boyçuya konmuş,
Kanatçınnan gölgä tutmuş,
Kuyrucannan lüzgär yapmış.
Ne yandan da bulmuş, sütlän
doyurmuş.
Boyçu da tezdä kalkınmış,
Kalkınmış, oturmuş, sormuş:
- Hay kartal, kartal, karaca
kartal,

Neçin bu senin iyliin bana
uruldu?

- Hay Boyço, saa-selem, Boyço,
Bir vakıtlar bozgunculuk oldu,
Benim anam uçtu gitti,
Bän çekettim uçmaa, erä düştüm,
Kanatçımı kırdım.
Aboz taligaları üstümdän geçti,
Hem bitkinci taligada
Senin, Boyço, anacındı.
Anan aldı beni fartasında,
Sardı, yısıttı, evä götürdü,
Kanatçıma mehlen* koydu.
Ne yandan da buldu – sütlän
doyurdu.
Ne mutlu canına iylik yapana...

Boba betfası

- Nikola, oolum, Nikola!
Nikola atlı gider
Bobası yayan örüyer.
- Nikola oolum, Nikola!
İN da çöz benim ellerimi!

Yarın allahın günüdür,
Bân da yıkayım üzümü,
Bân da edeyim duvamı...
Nikola indi beygirdän,
Çözmedi bobasının ellerini,
Ama indi da taa sıktı,
Bobası da dedi ooluna:
- Nikolo, oolum Nikola!
Bân sana betfa edecâm –
Dokuz yıl hasta yatasın,
Dokuz da döşek çürüdäsin,
Dokuz yorgan çürüdärsin,
Çavdar sapı gibi kalasın,
İinä kulaandan geçäsin,
Filcan dibindä oturasın,
Üsüklän sucaaz içäsin,
Genä da can vermääsin...

.....
Nikola hasta hastalanıyor,
Dokuz yıl hasta yatıyor,
Boba betfası tutuluyor.

Uzak yola

Çekettim, male,
Bir uzak yola,
Bir uzun yola,
Üç günnük yola.

Saadıç da ilerdä,
Çotra elindä.
Çotrada, male,
Kırmızı şarap.

Hepsinä verdi,
Bana vermedi.
Düşümä geldi,
Gücümä geldi.

Çekettim, male,
Baalara gitmää,
Baalarda, male,
Kara üzüm var.

Attım aazıma
Bir tenä üzüm,

Urdu başıma,
Düşüm kökünä.

Stanka

Kızlar, gelinnär
Toplandı bez çırpmaa.
Hepsi gülüp söler?
Stanka ne güler, ne söler?
- Neyä bän gülüp söleym?
Benim ne anam var, ne bobam,
Ne kardaşım, ne kızkardaşım...
Bir da bayıra baksalar
Kara çuma gelir
Al beygirlän edeendä,
Tefterinnän elindä.
Hepsi çumadan kaçêr,
Stanka çumaya karşı çıkêr.
- Alsana, çumo, canımı -
Yok ne anam, ne bobam.
Çuma da dedi Stankaya:
- Hele tut, Stanko, beygirim,
Bän da bakayım tefterä.

Çuma dedi baktı tefterä:
- Stankele, mari Stanko,
Bän seni şindi almaycam -
Tefterdä yazılı yoksun.
Şindi bän alacam
İki kavalcı çocuk
Hem iki oyuncu kız.
Kızlar Dançunun,
Çocuklar Vançunun,
Sän da açan olacan
Edi uşak anası,
Ozaman seni da alacam,
Edi da üsüz brakacam.

Nene, nene ...

Hay, nene, nene,	Niceydi ölä,
Poy canım, nene,	Ölä dä durêr.
Attılar beni	Petri kardaşım,
Yat-yaban erä,	Kosti yoldaşım!
Kır uvasına.	Kurdurun bana
	Bir küçük çöşmä

Dokuz yıl oldu
Yatıyorum bän,
Dokuz da döşek
Çürüderim bän,
Dokuz da yorgan
Eskiderim bän ...

Sekiz kurnaylan,
Dokuz krujkaylan.
Sucaz içsinnär,
Gelän geçennär
Raabet etsinnär.

Petri kardaşım,
Kosti yoldaşım!
Ya ver bana, ver
Çakır aynayı
Koyayım dizimä,
Bakayım benizimä –

Petri kardaşım,
Kosti yoldaşım!
Kurunuz bana
Bir küçük sofrä
Sekiz dilimlen,
Dokuz çanaklan.
Gelän geçennär

Sararmış mı, osa,
Kararmış mı osa?

Ekmek isinnär,
Raabet etsinnär.

Hay Ninä

İçeri girerim, hay ninä,
Evlär diil benim;
Sofraya bakêrım, hay ninä,
Sofra diil benim;

Dışarı çıkêrım, hay ninä,
Aula bakêrım,
Aul da diil benim;
Tarafa bakêrım, hay ninä,
Tarafta diil benim;
Küüyä da bakêrım, hay ninä,
Küü da diil benim.
Ayläyin gözlerim!
Siz salındırdınız beni,
Siz kaldırdınız beni.
Brakın gideyim, hay ninä.
Bobacım pek ihtâr,
Hasta ninemiz, hay ninä,
Kardaşım pek küçük,
Pek ihtâr anacım –
Gözleri görmäz, hay ninä...

Aman, aman, draginko

Todurçu kaval çalêr
Hem da bulüsünü anêr:
- Haman, haman, bulö-lö!
Neredä senin o erin?

Neredä senin o erin?

- Haman, haman draginko,
Benim o erim pek derin,
Benim o evim pek yırak.

Kara er emer tenimi,

Yılannar içer kanımı.

Aman, aman, draginko,

Näbêr senin o batün?

- Batü da, bulö, evlendi,

Eni da bulü edindi,

Sana da benzär bulmadı, -

Sofrada divan durmadı,

Filcana türkü almadı.

- Haman, haman, draginko,

Näbêr o benim uşacım?

- Aman, aman, bulö-lö!

Senin o uşacın, bulö,

Baş peneredä oturêr,

Gelän geenä, “mamu” deer;

“Benim” deyip da sevmeerlär,

Bir parça ekmek vermeerlär”.

Vanço

Hay Vanço, Vanço
Biricik İvanço!
Vançuyu mamusu
Giydirdi düzdü
Pindirdi atına
Yolladı Vançuyu
Popazısız küüyä
Mezarsız erä

Baktım onnara,
Ecelsiz taa iy.
- Dön geeri, Vanço,
Bän alêrım her erdä.
- Dönmeycäm,
Tecelsiz erä
Kurtulsun ölümdän.
Vançuyu karşladı
Arhangel Mihail:

- Hay Vanço, Vanço,
Neräy gidersin?
- Bän giderim
Popazsız küyä -
dönmeycäm!
dönmeycäm!
Seni seslämeycäm!
Sän dä yalancı,
Hocanız da yalancı.

İvançu!

- Bre İvanço,
Uyur muysun, uyansana,
Gül yastısına dayansana,
Tecil çatı yınansana.
- Bän bu gecä bir düş gördüm:
Buvazıma bir şiş urdu.
Of, canım, sabaa olsa,
Sabaa olsa aydinnasa...
İvançu Kışlaa vardı
Kööselerin merasına.
Sürerlär sıra, sıra,

İkişär öküz, puluk dokuz,
Dokuz çırak.
İvançu da geziner,
Geziner hem tembehleer:
- Haydayınız, durmayınız,
Malcazlarımı kıymayınız...
Neredän, geldi amuca bobası:
- Kolay gelä bre İvanço!
Az ekäsin, çok kazasın!
Güzä seni evereceyz.
- Saa olasın, şanlı bobam,
Bän bu güzün evlenmeycäm
Bän bu güzün, belli, ölecäm...
- Söläme ölä, bre İvanço,
Anan seni işittiynän
Nerelerdä aaraycektır,
Düşüp erä aalaycektır...

Üç karık

Pazara kaarşı bir düş gördüm.
Pazara karşı düş hayır sööleer.
Kapu önündä bir yapı.
Yapı yanında üç üüsek kavak.

Kavak yanında bir derin pınar.
Pınar aşında bir gercik başça.
Başça içindä üç karık çiçek,
Karın birindä katmer kalanfır,
İkincisindä – ufacık feslen,
Üçüncüsündä – sarı kamçıta.
Bän sulêêrım – onnar senerlär,
Bän kazêêrım – onnar kuruyêrlar.
Annaysınız, - anı ölecäm,
Kazdırasınız mezar –
Bir mezar dört köşeli olsun,
Dört köşäylän, üç pençeräylän,
Üç pençereylän, iki kapuyılan.
Pençeräylän, iki kapuyılan.
Pençerenin biri günduusundan yanı,
İkincisi üülendän yaanı,
Üçüncüsü canımdan yaanı...

Açan ölecäm...

Varvaro, mari Varvaro!
Ölecäm, Varvaro, ölecäm,
İki da üüsüz brakacam.

Açan bän, Varvaro, ölecäm,
Kapanık başını dartasın,
Kara da ruba giyäsın,
Her Pazar klisäyä gidäsın,
İkişär mumcaz yakasın,
Hem da beni da anasın.
Nadi kızıma adayasın
Üç distina er veräsın;
Georgiğa oolumu unutmaasın –
Bütünnä averiyeyi ona brakasın.
Açan da kırkım gelecek,
Açık başını dartasın,
Gözäl rubanı giyäsın,
Mezarcıları ödeyäsın,
Beni da her gün anaasın...

Keçiciim

Keçicimin buynuzçuundan
Tarak mı yapayım, male? (2 kerä)

Refren

Zümbüllü baalara,

Keçi pindi dallara,
Tarak mı yapayım, male?

Keçiciimin kafacından
Çotra mı yapayım, male? (2 kerä)

Refren

Keçiciimin dişçezindän
Sedef mi yapayım, male? (2 kerä)

Refren

Keçiciimin bacıundan
Çırtma mı yapayım, male? (2 kerä)

Refren

Keçiciimin sakalcıundan
Çetka mı yapayım, male? (2 kerä)

Refren

Keçiciimin dericiindän
Daul mu yapayım, male? (2 kerä)

Refren

Keçiciimin kuyrucaandan
Süpürge olacêk, male: (2 kerä)

Zümbüllü baalara,
Keçi pindi dallara,
Süpürge yapacam, male.

Üsüzün düşü

Tudorka gitti baalara
Baalara maslini toplamaa
Tudorka maslini bulmadı
Tudorka gidincä yoruldu
Tudorka yattı dinnenmäa
Maslini aacının altına
Eşil da çimen üstünä
Tudorka uykuya daldı
Tudorka uyuklaa kaldı
İlk mamusu düşünä geldi
- Tudorke mari, Tudorke, - dedi, -
Bän oldu dokuz yıl öleli
Kim senin başını yıkêr?

- Kim senin peliini örer?
Tudorka dedi mamusuna
- Bobam enidän evlendi
Başka bir mamu aldı
Ama senin gibi almadı
Başımı da yıkêêr,
Peliimi da örer,
Genä sana benzâmeer
- Ele getir kızımı, tekneyi
Bän da yıkayım senin başını
Ufacık peliini öreyim
Kızım, deyip da seveyim
Tudorka getirdi tekneyi...
Nändan da bir lüzgär esti
Bir lüzgär, incecik lüzgär
Maslini aacını salladı
Tudorkanın yanacına
Bir maslini düşürdü

Tudorka birdän uyandı
İlk anasından ayırıldı...

Anacımın topraana

Aman Allahım, Allahım,
Yaratsana beni bir kuş,
Bir kuş, kanadı gümüş.
Bân da uçup gideyim
Anacımın mezarna,
Anacımın topraana.
İki yanını açayım
Bir-iki laf danışayım.
- Anacım, ana, sevgilim,
Acıdan tatlı olur mu?
Eldân da kardaş olur mu?
- Acıdan da tatlı olmaz,
Eldân da kardaş olmaz...

Üsüz eceli

Zaharinin başçası dolu,
Dolu duşmannar dolu,
Üsüzü da tuttular,
Sincirlerä baaladılar,
Hem şamarlan şamarladılar.
Düüdülär hem kabaatsız,
Onu suda verdilär.

Daavacı dedi üsüzä:
- Sän, üsüzüm, ne günah yaptın
Da seni buray getirdilär?
Üsüz cuvap verämedi,
Doldu yaşlan gözleri.
Üsüz yok kim acısın,
Üsüzü kabaatsız kapadılar.
Beş yıl oldu çürüyer
Karannıkta kapanda.
Taş olup da dayanêr
Er olup da geçirer...

Genç oldum

Bän da, male, genç oldum,
Gençliimdän taa üsüz kaldım.
Saçımı tarayıp gezmedim,
Sevdiim rubayı giymedim,
İstediim alaya çıkmadım,
İstediim sokaktan geçmedim...
İstämediim erdän geçirtilär,
Bir filcän zehir içirttilär.
Alıp başımı gidecäm,

İncelip tä ölecäm.
Yanmêêrım, male, öleceymä,
Yanêrım, male, gençliceymä.
Başçada güllär açtı, male, elli,
Analı-bobalı olan, male, belli;
Arpa, booday, male, belli;
Üüsüz olan, male, seçilir.

İlenka

- İlenko, mari İlenko,
Gelsäne bizä, bizim olasın.
Neya biz bukadar istendik,
Açan biz alınmaycez?...
- Nasıl gideyim sizä?
Batümlän bulüm brakmêêrlar,
Batümlän bulüm vermeerlär...
- İlenko mari, İlenko!
Al çölmeciini da gel bizä
Bulündan batündan saklı.
Gel bizä, bizim başçaya.
Bizim başçada bir sarı yılan var.

Bän sandım onu bir topuz altın.
Alalım, Lenko, o yılanın zihirindän,
Koyalım senin çölmeenä.
Karıştır, Lenko zihiri,
Zihiri biyaz rakıylan.
Açan batün gelecek tarladan,
Ver ona yorgunnuk rakısı...
İlenka düzdü zihiri:
- ...Na, bre batö, vereyim
Bir yorgunnuk rakısı...
Batüsü dedi Lenkaya:
- Buyur, İlenko, sän ilkin!
Açan bän batü, buyuracam,
Läzım mezarımı hazırlaasın.
Batüsü Lenkaya küsmedi,
Batüsü Lenkaya dedi:
- Var mıdır olduu, işidildiy,
Kızkardeş kardeşı otalasın?
Var-git, sölä yavkluna –
Verecäm seni istediinä.

Gankayı mamusu vermedi

Gankaylan Todur istendi,
İkisi edi yıl istendi.
Gaykaylan mamusu vermedi,
Todurun soyunu beenmedi.
Todur geçer sokaktan
Kara beygirini kurdurarak
Kurdurarak, kırdırarak.
Todur da deer Gankaya:
- Hadi, mari Ganko,
İnelim başçaya, inelim,
Başçada açmış al güllär,
Al güllär hem da zümbüllär.
Koparıp al gül takalım,
Dönüp da geri bakalım.
Ganka da oturêr başçada,
Başçada al güllär altında,
Biyaz modaylan başında.
Hem ayleer, hem da ölä deer:
- Ne mutlu canına, kim istener,
Kim istener da yavklusuna gider.
Benim da vardı bir yavklum,
Bir yavklum dokuz yıllicak...
Todur da der Gankaya:

- Ganka mari, Ganke yavklum!
Hasta yapasın kendini,
İstääsin mamundan, istääsin,
Kuştan iyşi yuurt istääsin,
Ak balık kanı istääsin,
İstääsin da buldurasın...
Görsün o, nasıl sevda ayırmak,
Görsün o, nasıl yok bulmak.
Nasıl mamun sana yaptı,
O da şindi ölä çeksin.

Sarı yılan

Yanka gitti baalara,
Baalara dut toplamaa.
Yanka dut bulmadı,
Yanka buldu bir altın.
O bir sarı yılanmış.
Sarı yılan sarıldı
Yankanın uz belinä.
Yanka baarıp, yalvıyor,
Bobasını çaarıyor:
- Gel, kurtar beni bundan,
- Gidämem, Yanka, gidämem

Gidip seni kurtaramam.
Bän sensiz olurum,

Yavklusunu çaaryor:

- Gel, yavklum, kurtar beni
Sarı yılanın aazından.
Gidärim, Yanko, gidärim,
Ama bän elsiz olamam...

Anacını çaaryor:

- Gel, kurtar beni bundan.
– Gidämem, Yanko, gidämem,
Gidip, seni kurtaramam.
Bän sensiz olurum,
Ama bän elsiz olamam...

Yanka baarıp yalvaryor,

Batüsünü çaaryor:

- Gel, kurtar beni bundan,
– Gidämem, Yanko gidämem,
Gidip seni kurtaramam...
Yanka baarın yalvaryor,
Gidip seni kurtarırım,
Elsiz, ayaksız olurum,

Ama sensiz olamam.

Anü, mari, Anö!

- Anü, mari Anö!

Dön geeri,

Mamun hastalandı,

Mamun ölecek.

- Ko hastalansın, ko ölsün.

O beni vermedi istediimä,

O beni verdi aşırıya.

Aşırıya, el elinä,

El elinä, baş hayduda.

Gecä gider, gecä gelir,

Getirer bana kannı bıçak,

Kannı bıçak, kirli gölmek.

Görmekleri yıkadıyor,

Bıçakları bilemiyor.

Göz yaşınnan yıkadıyor,

Can sooluunnan kuruduyor.

Kadımın

Başım acır, kadınıım,
Başım acır, kadınıım,
Canfes başına,
Püskülü yanına,
Dibi, dibi ...kadınıım.

Kaşım acır, kadınıım,
Kaşım acır, kadınıım,
Canfes başına,
Püskülü yanına,
Rastık kaşına,
Dibi, dibi ... kadınıım.

Burnum acır, kadınıım,
Burnum acır, kadınıım,
Emfä burnuna,
Rastık kaşına,
Canfes başına,
Püskülü yanına,
Dibi, dibi ... kadınıım.

Dişim acır, kadınıım,
Dişim acır, kadınıım,
Sakız dişinä,

Emfä burnuna,
Rastık kaşına,
Canfes başına,
Püskülü yanına,
Dibi, dibi ... kadınıım.

Dilim acır, kadınıım,
Dilim acır, kadınıım,
Şeker dilinä,
Sakız dişinä,
Emfä burnuna,
Rastık kaşına,
Canfes başına,
Püskülü yanına,
Dibi, dibi ... kadınıım.

Kolum acır, kadınıım,
Kolum acır, kadınıım,
Blezik koluna,
Şeker dilinä,
Sakız dişinä
Emfä burnuna,
Rastık kaşına,
Canfes başına,

Püskülü yanına,
Dibi, dibi, ... kadınım.

Parmaam acır, kadınım,
Parmam acır, kadınım,
Üzük parmaana,
Blezik koluna,
Şeker dilinä,
Sakız dişinä,
Emfä burnuna,
Rastık kaşına,
Canfes başına,
Püskülü yanına,
Dibi, dibi ... kadınım.

Ayaam acır, kadınım,
Ayaam acır, kadınım,
Papuç ayaana,
Üzük parmaana,
Blezik koluna,
Şeker dilinä,
Sakız dişinä,
Emfä burnuna,
Rastık kaşına,
Canfes başına,

Püskülü yanına,
Dibi, dibi ... kadınıam.

Sevda gülü

Şu bayırın ardında
Gümä-gümä gül açêr;
Şu bayırın ardında
Genç bir olacık kaçêr.
O diyl olak, o bir kız.
Kara güvem – gözleri,
Gaytan gibi kaşları,
Kara bürcü saçları.
Yari ardına gider,
Gümä-gümä gülleri
Kızın saçına dizer
Hem da peliyni örer.
Şu bayırın ardında
Gümä-gümä gül açar.
Güllär sevdaya karıştı,
Sevda gülä yaraştı.

Yärim var, dârim

- Varın, söläyin bobama,
Gelsin bana zındana.
Satsın topraanı,
Kurtarsın beni zındandan.

- Ne zındana gidârim,
Ne oolum var dârim,
- Varın söläin anama,
Gelâsin bana zındana.
Satsın leftlerini,
Kurtarsın beni zındandan.

- Ne zındana gidârim,
Ne da oolum var dârim,
- Varın, söläyin agama,
Gelsin bana zındana.
Satsın öküzlerini,
Kurtarsın beni zındandan.
- Ne zındana gidârim,
Ne da kardaşım var dârim.

- Varın, söläin yarimä,
Gelsin bana zındana.
Satsın kendi çiyzini,
Alsın beni zındandan.

- Zındana da gidärim,
Çiyzimi da satarım,
Yärim da var därim...

İlkyaz

İlkyaz olur, sular akar.
Sular akar, durulur;
Gelip-geçär, bana bakar,
Druşkalarma urulur.

Suya gidär-bir incecik,
Bir incecik yolu var;
Sudan gelir bir incecik,
Bir incecik sesi var.

Daldan incä fidan gibi,
Fidan gibi boyu var;
Baldan tatlı şeker gibi,
Şeker gibi dili var.

Bulgar kızı

- Mari Marinka, sän bulgar kızı;
Sän bulgar kızı, bän türkmen oolu.

Mari Marinka, gelsäne bizä,
Gelsäne bizä, bizim olasin.
- Nasıl gideyim sizä,
Nasıl olayım sizin, batün brakmêêr?
- Mari Marinka, gelsäne bizä,
Bizim başçedä var bir gül fidan.
O gülün kökündä – bir sarı yılan.
Al o yılanı, koy sırlı çölmää,
Doldur onu biyaz şaraplan.
Batün da kırdan geldiynen,
İkramna onu bu şaraplan,
Ver ona içsin bir yorgunnuk.
Marinka gitti, aldı yılanı,
Koydu çölmää, eşil sırlı çölmää,
Verdi batüsuna. Otalêdı onu.
- Dur, mari Marinke!
Yaktın içimi...
Bu diyl yorgunnuk,
Bu yılan zihiri.
- Başka kerä istedik ayırma...

Tä niceysin sän

Sän baalarda varmıydın,

- 2 kerä

İncä fidan gördümüydün?

İncä fidan ne takımdır –

Senin boyun o takımdır.

Sän baalara vardımıydın,

Kara üzüm gördümüydüm?

Kara üzüm ne takımdır –

Senin gözün o takımdır.

Sän çarşıya vardımıydın,

Kara gaytan gördüm?

Kara gaytan ne takımdır –

Senin kaşların o takımdır.

Sän çarşıya vardımıydın,

Kırmızı alma gördümüydün?

Kırmızı alma ne takımır –
Senin yanaan o takımır.
Sän çarşıya vardımıydın,
Tazä peynir gördümüydün?
Tazä peynir ne takımır –
Senin tenin o takımır.

Kralö

Hay, Kralö, Kralö,
Ne küsülüysün?
Ne kahırlıysın?
- Ne sor, male,
ne da söyleyim.
Yavklum Yordana
Yavklu olmuş.
Yabancı olsa.
Canım acımaycêk.
Bir kapu – komuşu
Çiçumun oolu
Aldı elimdän,
Eldän sevdiceemi.
Beni da, male,
Dever okuldular,

Kızkardaşımı, Tudorkayı,
Zıvla koydular.
Bän da, male,
Angı ayaklan
Divan durayım?
Angı aazlan
Bulü deyim?
Nasıl onnarın
Üzünä çıkayım?
Nasıl bän, male,
Bayarak tutayım?
Bir dizi altın
Demidä dizdim,
Yordana, male,
Taktı onnarı.
Aldı bakırları,
Pınara geldi.
Bän da, male,
Seläm verdim.
Tudorka, male,
Pek küçüktür:
İçeri girir –
Seläm verämüz;

Dışarı ıkar –
Seläm alamaz;
Elindä, male,
Filcän tutamaz...
Selemmı almadı.
Ozaman dedim:
- Yordanko, mari,
Yordanko, yarım!
Na senin kitkanı.
Ver gümüş üzüümü.
- Dur bre, Kradö,
Kıyma beni!
Bän seni kıydım,
Sän kıyma beni.
Benim da male,
Pek canım acıdı
Canım acıdı
Ama dönmedim.
Suladım beygirimi
ulladım attımı
Da dedim, male,
Kal saalıcaklan.

Dünürçülük

Deredä daul sesi var, lelüm, - 2 kerä
Kızlarda çengel fesi var, lelüm.
Üşüdüm – çektim yorganı, lelö.
Yııındım – teptim yorganı, lelö.
Dereyä gerdim urganı, lelö,
Susadım, öptüm gerdanı, lelö;
Acıktım, kaptım somunu, lelö...
Lelümun günü hoş olsun, olsun,
Avucu karanfil dolsun, dolsun.
Lä, lä, lä, lä, lä, lä ...

Kısmetim benim elimdä, lelö,
Sevdicääm kendi evimdä, lelö,
Saa olsun lelüm dünürçüm, lelüm,
Saa olsun dünürçü sözün, lelüm,
Lä, lä, lä, lä, lä, lä ...

Zenko, aalama!

Aalama, canım,
Bän gidärsim,
Genä gelecäm,
Seni alacam,
Sana dönecäm.
Çayıra inärdi
Üç gemi, Zenko,
Vani olan,
Hen gözäl olan,
Vani olan,
Hen serbest olan,
Kaval çalardı
Hem da aalaardı:
“Dedim ona, Zenko,
Aalama, canım,
Bän gidärsäm,
Genä gelecäm,
Sana dönecäm,

Seni alacam.
Aulu, Zenko,
Kara süräsin,
Pelin ekäsin,
Feslen ekäsin,
Feslen bitärsä,
Umut edäsin
Pelin bitärsä,
Umudu kesäsin”.

Biläydim, biläydim...

Bana da laf çıkardılır,
Benim da vardı bir yarım
Bänsaydı onu bilmedim
Osaydı bizim komuşuymuş (2 kerä)
Suya giderim, laf katar,
Sudan gelirim, göz atar.
Neçin bän ozaman bilmedim?
Sevdiceem “kaç” dedim? (2 kerä)

Kapularımız – kapu kapuya,
Tokatlarmız – karşı karşıya –

Anam-bobam verdi aşırıya,
Biläydim aalemä gideceemi,
Astırdım kendiceymi
Payacanın dalından. (2 ke

Gel gidelim

- Kolum yastık, saçım
yorgan –
Gel gidelim, gözäl olan,
Gel gidelim, gözäl olan,
Gel gidelim, dilber olan!

- Bän gidämem, gürcü
kızı,
Bän gidämem, türkmen
kızı!
Atımın şu nalı yoktur,
Atımın şu çulu yoktur...

- Gel gidelim, gözäl olan,
Gel gidelim, dilber olan!
- Bän gidämem, gürcü

kızı,
Bän gidämem, türkmen kızı.

Anam-bobam duyarsaydı,
Atlıları yollarsaydı?!

- Gel gidelim, dilber olan,

Gel gidelim, gözäl olan!

Ardımıza düşärsaydı,

Canımızı kıymık kıysın!..

- Gel gidelim, gözäl olan,

Gel gidelim, dilber olan!

Bän gidämem, gürcü kızı,

Bän gidämem, türkmen kızı!

Canımızı kıymak kıysın,

Kuşlar, kurtlar kana doysun.

Gel gidelim, gözäl olan,

Gel gidelim, dilber olan,

- Bän gidämem, gürcü kızı,

Bän gidämem, türkmen kızı!

- Gel gidelim, gözäl olan,

Gel gidelim, dilber olan!

- Bän gidämem, gürcü

kızı,

Bän gidämem, türkmen kızı!

Atlıları yollarsaydı,
Ardımıza düşärsaydı?!

Bän gidämem, türkmen
kızı,
Toomunu kuşlar isin,
Öküzümü kurtlar isin!..

Gel gidelim, gözäl olan,
Gel gidelim, dilber olan,
- Bän gidämem, gürcü kızı,
Bän gidämem, türkmen kızı!
Ambar açtım, toomu saçtım,
Öküzümü çiftä koştum.
- Gel gidelim, gözäl olan,
Gel gidelim, dilber olan!
- Bän gidämem, gürcü kızı,
Gel gidelim, dilber olan!
- Gel gidelim, gözäl olan,
- Bän gidämem, gürcü kızı

Bän gidämem, türkmen kızı!

Kadınanın türküsü

Evelisi bän bir cizdaraan kızıydım,

Aman, aman, kızıydım.

Kafeslerdä nazlı, besli komru

kızıydım,

Aman, aman, kızıydım.

Şindi düştüm duşman käfir elinä,

Aman, aman, käfir elinä.

Avşamlar olur, hey, sofrasını bana

Kurduru, saa elinnän serpittiri,

Aman, aman, serpittiri.

Geç vakıdadan beni divan durgudur

Aman, aman, durgudur.

Sabaalar olur, hey, klisesinä

Alıp beni götürür,

Aman, aman, götürür.

Türlü bin, türlü süfretlär

Bana, bana öptürür,
Aman, aman, öptürür.
Arta da kalsın Jürkananın çeşmesi,
Arta kalsın, yıkılsın
Aman, aman, yıkılsın!
Verdi beni duşman kâfir elinâ
Aman, aman, duşman kâfir elinâ.

Miti, sana ne oldu?

Pençeredân ay duudu,
Miti, sana ne oldu?
Üstün başın kan oldu
Küyün içi yas oldu?..

- Lambu tuttu kolumdan,
Mialka urdu bilimdân
“Geliniz” – baardım,- sesim yok,
“Valele”- baardım, - acım çok.
Ay buluda kauştu,
Mialka yanımdan sauştu...
Mitiyi da aldılar
Al yorgana sardılar,

Bolniçaya aldılar...

Yolda Miti “dur” dedi,
Dur deyince can verdi...

Türkülär

Hay tepelär

Hay tepelär, tepelär,
Üüsek tepelär!
Karşıda yaamur yaar –
Bırda sepelär.
Karşıda yaamur yaar –
Bırda aepelär.

Ne durursun, mari kız,
Aul aşırır?
Taramışın saçını
Festän dışarı?

Seni görän çocuklar
Oyunu şaşırı,
Tutup, tutup kolundan
Aulu aşırı,
Tutup, tutup kolundan
Aulu aşırı.

Hay tepelär, tepelär,
Üüsek tepelär!
Karşıda yaamur yaar –
Bırda sepelär.
Karşıda yaamur yaar –
Bırda sepelär.

Bir urum kızı

Daadan çıktı bir urum kızı –
Topukları biyaz, donu kırmızı.
Maavi mi, maavi, inadına kaavi,
Dolayladı şeytan,
Ayda öküzü,
Çiynä sakkızı.
Atlasa, atlasa –
Yıldızı koparı,

Tepesi otları tıkalı ...

Sundurmada, doldurmada

Ne durursun sundurmada,
Sundurmada, doldurmada?
İşte gelir maaza başı,
Maaza başı,
Çatma kaşlı;
Çatma kaşlı;
Güvem gözlü,
Al yanaklı,
Bal dudaklı...

Ah, turnam, turnam

Karpuzu kestim-kan gibicä,
Yarimi gördüm var gibicä.

Refren:

Ah, turnam, turnam,
Turnam, turnam...

Sıyırıldım, indim alaya

Halk toplanmış malaya.

Refren:

Sıyrıldım, indim direktän –
Hepsini korkuttum ürektän.

Refren:

Hastalık tuttu pazardan,
Ne kaldı öleyim nazardan...

Refren:

Ölçüsüz şarap

Al menevşa açılarkan
Seni braktım bez çözärkän.
Ah seni bulayım bez dokurkan...
Gelä-gelä geldi tokat yanına,
Tokat yanına, maaza önünä.
- Kolay gelä! Mari gelin, Sando!

Hallaraz olêsun, bre yolcu saldat!
Mari, gelin Sando, ver bana şarap,
Ver bana şarap, ölçüsüz şarap.
Ah, verecäm sana sayısız altın,
- A bre saldat, yolcu saldat!

Dur burada sorayım anama.
Hay male, male, ihtâr ana!
Geldi bir saldat, bir yolcu saldat,
İstedi bendân ölçüsüz şarap –
Verecek bana sayısız altın
- Mari, gelin Sando, sölä soldata -
Üüsek miydana, ah kaba krivada;
Mari gelin Sando! Git getir şarap,
Git getir şarap, ölçüsüz şarap...

Mari gelin Sando, bân kestim saldatı
- Hay male, duşman ana!!!
Tanımadın mı Toduru male?
Saa elindä küçük parmaanda,
Küçük parmaanda nışan üzücäk.
Todurun, male atı gezeyor,
Neredä gezer, er da tepreer
Neredä puhurdêêr, duman düşer,
Neredä kişneer, dünnä öter.
Hem gezer, male, hem da aarêêr
Gelân geçenä hepsinä sorêr...

Saldat çizmeleri

Kasabanın kuşları
Cıvıl-cıvıldar,
Saldadın çizmeleri
Gıcır-gıcırdar!

İvanovka klisesi
Şivşir direkli –
İçindä da saldatlar
Demir ürekli.

Kasabanın kuşları
Cıvıl-cıvıldar,
Saldadın
Çizmeleri
Gıcır-gıcırdar!

Gelin türküsü

- Kızım, kızım nazlı gözüm!
Evimin şennii sändin

Sandımın kumaşı sändin.
- Male, male, verdin beni aşırıya,
Aşırıya, badatlara.
Badat yolu uzak olur,
Görüşmemiz pek az olur.
- Kızım, kızım, nazlı kuzum,
Bän vermedim, boban verdi,
Boban verdi, vermiş oldu.
Vermiş oldu, dönmäk olmaz.

Hay dini dönelim

Hop, hay dini dönelim
Saadıca karşı, (2 kerä)
Garafanı başı;
Hop, hay dini dönelim
Kresnița karşı, (2 kerä)
Filcanın başı;
Hop, hay, dini dönelim
Kayınnaa karşı,
Kavganın başı;
Hop, hay dini dönelim
Kaynattaa karşı, (2 kerä)
Sofranın başı;

Hop, hay dini dönelim
Kıraða kaarşı, (2 kerä)
Rağanın başı;

Hop, hay dini dönelim
Draginkuya karşı, (2 kerä)
Sopanın başı.

Gelin türküsü

Mari, Kate, uyurmuysun?
Uyurmuysun, uyansana.
Gül yastında dayansana,
Vani gelir, inansana.
Kızlık saçın söküler,
Gelinnik saçın örüler.
Sän üsüzsün, sän garipsin,
Sän bu gecä musafirsin.

Güvä türküsü

Ak bacadan tütün gütär,
Çevreciimdä bülbül ötar.

Dün avşam bän bir düş gördüm
Düşümdä Vani güvä olmuş.
Güvä olmuş süzülürdü,
Ayna dizindä düzünürdü,
Çevrä elindä silinirdi.
Saa yanında bir al çiçek
Sol yanında telli gelin.

Gelin türküsü

KIZIM, KIZIM,	Sändin, kızım,
Nazlı kızım,	Başça gerciim,
Sändin, kızım,	El elinä
Evin şennii;	Verdim seni
Sändin, kızım,	Yok năbayım -
Sandık donaa;	Olmaz dönmaa...

Gelini tellärkana

Mari Marinka, uyansana,
El gelir inansana.

El geler, el ayırêr
Anadan da, bobadan da,
Kardaştan da, kızkardaştan da,
Ana – boba kapusu –
Fesleen kokusu,
El kapusu –
Acı pelin kokusu.
Saa yanında bir top çiçek,
Sol yanında keskin bıçak.

Hay dini, dini

Hay dini, dini, dönelim,
Dönelim, dönelim,
Hay dini dini dönelim,
Dönelim, dönelim.
Dönüp, dönüp çökelim,
Çökelim, çökelim,
Dönüp ta çökelim,
Çökelim, çökelim.
Hay dini, dini, içelim,
İçelim, içelim,
Hay dini, dini, içelim,

İçelim, içelim.
Seçip da sevelim,
Sevelim, sevelim,
Seçipda sevelim,
Sevelim, sevelim.
İçip da biçelim,
Biçelim, biçelim,
İçip da biçelim
Biçelim, biçelim.
Hay dini, dini, çalalım,
Çalalım, çalalım,
Hay dini, dini, çalalım,
Çalalım, çalalım.
Hay dini, dini, seçelim,
Seçelim, seçelim,
Çalıp da oynayalım,
Oynayalım, oynayalım,
Hay dini, dini, seçelim,
Seçelim, seçelim.
Çalıp da oynayalım,
Oynayalım, oynayalım.

Gelin alırız

- Aalaylan, maanaylan
Kız-gelin alırız.

- Daullan, zurnaylan
Kız-gelin veririz.

- Ne istärsiniz, ne istärsiniz
Bizim alaydan

- Bir kız gördük kara kaşlı,
Kara gözlü. Onu istäriz.

- Ya şu kızın, ya şu kızın
Adını bildirin.

- Adı da, kendi dä
Kati kadına...

Maanilär

Hay bedän yar, bedän yar

Beni brakıp gidän yar.
Sän evel büülä diyldin
Seni kim üüredän yar!

Bir kız gördüm tellenmiş -
Sandım yarim evlenmiş.

Rakı koydum filcana -
Mayıl oldum bir cana.
O can benim olacêk,
Bana boncuk takacêk.

Nerelerdä gezersin
Kaşını-gözünü süzersin?
Sän bu leventliklän
Çök üreklär üzersin.

* * *

Aul boyu gül-fatma,
Var-git, bana laf katma.
Beni sana vermezlär,
Seni da evermezlär.

İngimiz ardından, mari kız,
Su gelir boydan
Kaet karagöz ararsaydınız,
Alın bu soydan.

* * *

Göktä yıldız ellidir,
Ellisi da bellidir.
Saldat gitti çocuklar
Gezmesindän bellidir.

Yarım işä çeketti
Bana da bir ses etti.
Hem erdä kuyu kazdı,
Hem bana maani yazdı -
Zavalı dinä yazdı.

* * *

Göktä yıldız ellidir,
Ellisi da bellidir.
Saldat gidän çocuklar
Gezmesindän bellidir.

* * *

Daadan ıktı bir kuzu -
Burma, burma buynuzu.
Benim vardı bir yarım
Nası bir vakla kuzu.

* * *

Armut aacı dallandı,
Erä diydi, ballandı.
Allah saburlar versin -
Yarindän ayrılmıŖa.

* * *

Su doldurdum kamuŖa,
Su verdim susamıŖa.
Yarım irkin, bän gözäl
Nası yaŖaycêz bilä?

* * *

Punar yanında testi –
Ne fena lüzgär esti.
Esticää gibi geçti,
Yarlär bizdän vazgeçti.
Hay gel beri, gel beri
Yarlär bendä elveri.
Gözelliimi gördüenen
Geleonnär gitmüz geri.

* * *

Hay vazlara-vazlara,
Em atalım kazlara.
Kazlar emi iyincä
Biz varalım kızlara.

* * *

Mavi üzük parmakta
Her bir boya yanakta.
Benim vardır bir yarım
Valkaneştä konakta:
Pek yıkanır yalakta,
Hem durlanır malakta

* * *

Hay näbalım, näbalım,
Geniş kürek alalım,
Sizin gibi kızları
Sokaa dooru atalım

Ay duur, ayazlanır,
Gün duur, biazlanır.
Benim vardır bir yarım
Hem gelir, hem nazlanır

* * *

Kaar yaayır kepek gibi,
Yapışır ipek gibi.
Geç gelân çocukları
Kuarlar köpek gibi.

Varnedä çok sokak var,
Moskovda da kuvet var.
Moskalın dedikleri
hiç çıkmazlar.

* * *

Çiy düşmüş gözâl gülâ,
Gücülâr çilâ-çilâ.

* * *

* * *

Evin üstü keremet –
Benim yarım şeremet
Hem şeremet hem gözâl,
Pek uyuklayarak gezâr,
Parmaklarını urarak,
Tırnaklarını kırarak.

Ay duuar kamuş gibi,
Gün duuar gümüş gibi.

*

Benim vardır bir yarım
Öpüşür guguş gibi.

* * *

Hay gidiniz, gidiniz,
Siz bizi beenmediniz
Taa iysinä saldınız –
Genä bizä kaldınız.

Havada uçan kırlangaç
Kuyrucaa ayırırç-ayırırç.
Beni yardän ayıran
Kan kussun auç-auç.

* * *

Hay derä, derin derä,
Gölgesi-serin derä.
Beni yardän ayıran
Serpilsin kara erä.

Göz attım bän çimenä,
Çimenin çiçeciinä.
Yaprak olsam, dökülsäm
Yarimin kucacına.

* * *

Ne biläsin yollamış?
Kuru emiş yollamış.
Orada kalsın o emiş
Açan kendi gelmemiş

* * *

Bir taş attım yamaca,
Bir kuş urdum alaca.
Alacası boyunca
Sevâmedim doyunca,,

* * *

Baaya gittim-ereklik
Erâ bastım-er peklik.
Benim vardır bir yarım –
Lafı edâr bir binnik.

* * *

Kara beygir ahırda,
Benim ürââm kahırda
Kahırcımı bilseniz.
İstediimâ verseniz.

* * *

Havada uçan kuş mudur,

Kanadı gümüş müdür.
Beni yardım ayıran
Acaba gülmüş müdür?

* * *

Türkücüysan, türkü çal.
Maaniciysan, maani çal.
Köpek gibi uluma,
Domuz gibi soluma.

* * *

Hele bak sän, hele bak!
Bostanda bir boş susak.
Benim yarım balaban –
Sade kemik hem gırtlak.

Maaniä başçımısın,
Duvara taşçımıysın?
Maaniyi baştan sölä,
Kirpiktän, kaştan sölä.

* * *

Kara tauk tepeli,
Benim yarım üfkeli.
Üfkelenme, hey be can,

Genä kendin gelecten.

Marinka süpürü, toz edär,
Yavklusu geçär, göz edär
Marinka kaldırdı kaşını,
Yavklusu salladı başını.

* * *

Kalä ardı-saz yolu,
Gül açtıynan yaz olur.
Bän yarimä “gül” demäm,
Gül ömürü az olur.
Alçaklarda baa olmaz
Kara üzüm al olmaz.
Komşuykayı aldadan
İylik dünnäda bulmaz.

* * *

Aya baktım, ay ayaz,
Kıza baktım, kız biyaz.
Kesää saldım, para az –
Etti bana bütün yaz.

Pençeredän bak da gel,
Tıgaranı brak da gel.
Yavaş-yavaş bas da gel -
Taftalar oynamasın,
Analar annamasın.
Suya gidän kızlara
Hep o çıkarı kalpak.

* * *

Hay dut emiş, dut emiş
Dalları suya inmiş.
Benim vardır bir yarım –
Gözlerini sıçan imiş.

* * *

Feslen ektim aş için
Yandım kara kaş için.
Edi yıl izmet ettim
Bir çift kara kaş için.

* * *

Mavimidir morunuz,
Genç kızmıdır zorunuz?
Hele biraz durunuz,
Biz onnarı buluruz

.

Al perdä, eşil perdä,
Kız koydu çöcuu derdä.
Ornek gerdansız olmaz.

Mavi dimi, boz kalpak ,
Benim yarim pek yalpak.
Kırçma önü boyalı,
Yar direktä dayalı.
Kırçmaa gidän çocuklar
Başı belada baalı.

Maanaci başımıysın

- Maani, maani maanıştır,
Onu da bilmäk bir iştir.
Maanici başımıysın,
Cafayur taşımıysın?
Birkaç maani sölesäm,
Cöbündä taşırımıysın?..
- Maanici başı da bän,
Cafayur taşı da bän.
On-beş maani sölesän
Cöbümdä taşırım bän.

Eni maanilar

İri başak sakallı,
Benim yarim akıllı,
MTS-ta incener
Her bir işi becerer.

* * *

Bizim ferma tertipli,
Yarim gelir üfkeli
Üfkelenme, hey be cän
Normayı başaracan.

Tarlamızda er peklik
İnsannarmız ürekli.
Yarlarmız da tertipli
Klubumuz da şennikli.

* * *

Çalayım bir şen türkü:
Yarim sıbıttı kürkü,
Eni kostüm kestirmiş,
Bir da şuba diktirmiş.

Baalarda kara üzüm,

Traktorda kaldı gözüm.
Moskovodan geldi izin
Gençlär traktora pinsin.

* * *

Aya baktım, ay ayaz –
Fermada piliçlär bim-büz.
Tauçuyka da gözäl -
Beş çocuk aardına gezer.

* * *

İşä kendimi gerdim,
Beşär norma bän verdim.
Vıstavkaya gidecäm
Te neçin bän işledim

* * *

Maavi kitka varaklı,
Benim yarım çarıklı –
Şindi midir, bre olan,
Çarık guıylecek zaman?

Kitkayı getirmedim,
Normayı bitirmedin:

Beni sana vermezlär
Lafını da etmezlär.

* * *

Havaler oldu serin –
Traktorlar sürär derin.
Yılaç için bulmaycam
Ne ayırık, ne da pelin.

Türkücüümü başardım,
Yarimä seläm aşırdım.
Moskvaya saldat gitti,
Bu yıl slujbası bitti.

Türkü

Oy dini, dini pak istär,
Oolcaazım yalpak istär,
Sırmalı kolan istär,
Burmali kalpak istär,
Boz şaldan bir don istär,
Al yanaklı kız istär.

Tavşan gelir yamaçtan

Tırnakları kamadan
Parmakları çividän
Kulakları deridän...

Hop tiri zayku çervenku!
Hop tiri zayku çervenku!
Çerven, çerven galançu,
Dünürçülär hayvançt.

Hay gani-gani, gan kişi
Avşam geldi on kişi.
Biri yapmaycek işi,
İstär gelsin bin kişi,

Kızım benim taa küçük
Çiyzleri yarım buçuk.

Bän genç onu yakmaycam,
Hayırsızlık yapmaycam...

Tunanın kavakları
Titirär yaprakları.
Çiy düşmüş gülä benzär
Yarimin yanakları.
Maavi üzük poyraza
Var git sölä horoza,

Bu gecelik ötmesi,
Yarim gelecek bizä,
Horoz öttü-gelmedi,
Ursuz duşman ölmegi.
Düümük olsun sözünä,
Yakma çıksın gözünä...

* * *

Gelli, male, bir ursuz,
Bir ursuz, bir kart ursuz
Hem çirkin, hem kusurlu
Cepleri para dolu
 Anam-bobam düşündü,
 Beni vermää düşündü
 Verselär da gitmeycäm
 Eski yari bekleycäm
Eski yarin sevlası,
Ureciimi faylası.
Pek gözäl hem balaban
Ayıdacek anadan
 Aldı ursuz üzüümü,
 Kör olaydı gün görmöz,
 Bän istärim o vermöz,

Bilsäm ona gideceymi
Astrım kediciymi.
Payacanın ipindän,
Çibriğanın dalından.

* * *

Hay bir iki, bir iki,
Benim yarım, var iki:
Biri saldat – bekemäm,
Biri çirkin – istemäm!
Saldat olan gelecek,
Çirkin olan ölacek.
Saldat olan gelmedi,
Çirkin olan ölmedi,
Näbayım?!

* * *

Tuttum pirenin eniyini
Kınırdım kestim ünüünü
Biledim şunun kemiyni
Tıkadım bacanın deliyini
Edirnedän düzara

Bunçin kablettim para
Bay pirä, pä-pä-pä.

* * *

Bir attım denizä –
Kızıp adı Nefezä.
Verip Nefezeyi bizä,
Güväâ olayım sizä.

Bir taş attım yamaca –
Bir kuş urdum alaca.
Alacadır, alaca,
Kaş1 – gözü karaca.
Gidenä bak, gidenä,
Gül sarmaşmış tikenä.
İndim çeşmä başına,
Mender serdim taşına.
Şu sevdayı bilmäzdim,
O da geldi başıma.

Allah versin saburlar
Güzdän sevda çekenä.
Hay bayır, sarı bayır,
Hay bayır, hay ak bayır.
Ayırırsan sän ayır...
Bän yandım cayır, cayır.

* * *

Keremettän su damnar, su damnar
Hay duvaktan kız bakar, kız bakar
Bir kız bizä adarlar, adarlar
O kız bizä çokmudur, çokmudur
Küümüzdä yokmudur, yokmudur.

Traka türküsü, hêy, hêy!

Traka, traka Vasilikê
Karaca geldi duydunuz mu?
Selâm verdi adınız mı?
Kırda puluk işlâr,
Küüdä koyun kışlar;
Öküzleri bakın,
Terekelâr, akın.
Tolokada kürtün,
Bacalarda tütün.
Pulukları düzün,
Sürgüleri düzün.
Sıra, sıra süütlâr.
Şindi geldi
Koçitlâr, koçitlerin

Karnı aaç
Ver, babu, kolaç hêy, hêy!..

Lazari hem boyançi türküleri

Uçtum, gittim, dala kondum,
Lazari, Lazari,
Dal da bana emiş verdi,
Lazari, Lazari,
Bân emiş gökâ verdim,
Lazari, lazari,
Gök da bana yaamur verdi,
Lazari, Lazari,
Bân yaamuru erâ verdim,
Lazari, Lazari,
Er da bana çimen verdi,
Lazari, Lazari,
Bân çimeni koyuna verdim,
Lazari, Lazari,
Koyun bana kuzu verdi
Lazari, Lazari

* * *

Pindim, gittim kara suya,
Lazari, Lazari,
Kara suda kannar akar,
Lazari, Lazari,
İki dilber durmuş bakar,
Lazari, Lazari,
Biri küçük, biri büücäk,
Lazari, Lazari,
Büücecinä selâm verdim,
Lazari, Lazari,
Küçüceenä alma attım
Lazari, Lazari

* * *

Deredä menevşe gördüm –
Bir kız bir gelin birerdä.
Sordum evlerni neredä?
- Karşıda, köşä başında.
Vardım açtım kapucuunu –
Kadıncık yatmış köşedä:
Dört yanı sedef döşeli,
Beş yanı altın döşeli.
- Kalk, kadını, ver bana yımırta.

Mari, Yanke,
Lüştübänke,
Ne gezärsin
Sokaklarda? (2 kerä)

Bän gezärim
Kadın gibi
Hem yanarım
Odun gibi.
Sofranızda
Mum olurum,
Yana-yana kül olurum,
Başçanızda gül bitärim.

Sabaa, sabaa açılıırım,
Avşam, avşam kapanırım,
Burcu, burcu kokulurum.

Pipiruda türküleri

Pipiruda gezäriz,
Allaha duva edäriz.
Ver allahım yamurcuk, (2 kerä)
Tarlalara çamurcuk,

Teknelerä hamurcuk,
Fırınara somuncuk, (2 kerä)
Uşaklara kolaççık.

* * *

Yaamurcuklar yaasın,
Bollucaklar olsun, (2 kerä)
Hambarlarmız dolsun
Pipiruda, lädolö,
Pipiruda, ruda, lädolö,
Yaamurcuklar yaasın,
Bollucaklar olsun, (2 kerä)
Hambarlarmız dolsun.

Okumaklar

Av elimä,
Dev elimä,
Gel kuş güvecimä,
Yarın yortu,
Su iç kurtul

* * *

Biren, biren
– İken-iken
Hayva diken.
Seren – sekiz,
Doron – dokuz,
Kamçi başı,
Eli kara,
Çengel-mengel
Tazi-tuzi
Ekel bümbül
Çık aradan, zümbül.

Kısma için

İvanadan hastalık
Gitsin daalarda.
Taşlara üreendän,
Ceerindän, kolundan,
Bacaandan, gözündän,
Kaşından, kulaanın
Aardından, burnundan,
Dilindän, dilinin

Altından, ayaanın
Altından, canından,
Başından, canından,
Başındana, saçının
İçindän, tırnaandan,
Tırnaanın altından,
Kemiindän, kemiinin
Özündän... Daalara, taşlara,
Cendemin deliinä, pustiela
Gitsin, kısma bitsin,
Gitsin, kısma bitsin,
Erä batsın... (3 kerä)

Nazar için

Oklamış betvalı
Kara gözlü, kömür üzlü –
Bakışı kurusun!
Gözü aksın, lafi bitsin,
Nazar – tütsün!
Angilnadan daaya, taşa gitsin!
(Esnemäk)
Gübür, gübür, gübür,

Gübür olsun süpürgääg,
İlişsin süpürgeñin telindän,
Angilnanın tenindän...

Daalara, taşlara (3 kerä)
Tfu, tfu, tfu,
(Okumaklar yapılêrlar bacalıkta
süpürgeylän elindä).